

NAMHAID NA CEIRDE

GAN Í A FHOGHLAIM

TUARASCÁIL AR FHEASACHT TEANGA NA GCLEACHTÓIRÍ SAN EARNÁIL TUMOIDEACHAIS

AN DR GEARÓID Ó DOMAGÁIN

OLLSCOIL ULADH

Meitheamh 2023

Ábhar

Clár na léaráidí	3
Clár na n-aguisíní	6
Clár na nod	7
An taighdeoir	8
Achoimre fheidhmeach	9
Réasúnaíocht, cúlra agus comhthéacs	16
Eochairchoincheapa agus athbhreithniú litríochta	19
Ceisteanna taighde	26
Modheolaíocht	27
Torthaí agus plé - Oiliúint tosaigh - Cultúr teanga na scoileanna - Úsáid, fios agus muinín teanga - Cleachtadh sa tseomra ranga Riachtanais oiliúna	29
Conclúidí	75
Moltaí	78
Liosta tagairtí	80
Aguisíní	85

Clár na léaráidí

Léaráid 1: An creatlach feasachta teanga [<i>Language awareness framework</i>] (Lindahl, 2016)	20
Léaráid 2: Creatlach FCÁT [<i>CLIL Framework</i>], glactha ó Coyle (2009)	22
Léaráid 3: Ceisteanna taighde	27
Léaráid 4: Modheolaíocht	28
Léaráid 5: Achoimre ar na freagraí a fuarthas	30
Léaráid 6: Réimsí faoi choinne anailíse	31
Léaráid 7: Cúlra teanga (Múinteoirí)	31
Léaráid 8: Cúlra teanga (Cúntóirí)	31
Léaráid 9: Béim ar an Ghaeilge (Ceannairí)	32
Léaráid 10: Béim ar an Ghaeilge (Múinteoirí)	32
Léaráid 11: Muinín sa chumas teanga ar chríochnú na gcúrsaí (Múinteoirí)	33
Léaráid 12: Oideolaíocht teanga ar chúrsaí (Ceannairí)	34
Léaráid 13: Oideolaíocht teanga ar chúrsaí (Múinteoirí)	34
Léaráid 14: Muinín sa chumas leis an teanga a mhíniú ar chríochnú na gcúrsaí (Múinteoirí)	34
Léaráid 15: Muinín sa chumas teanga ar chríochnú gcúrsaí (Cúntóirí)	35
Léaráid 16: Muinín sa chumas leis an teanga a mhíniú ar chríochnú na gcúrsaí (Cúntóirí)	35
Léaráid 17: An Ghaeilge mar chritéar poist (Múinteoirí)	36
Léaráid 18: An Ghaeilge mar chritéar poist (Cúntóirí)	36
Léaráid 19: An Ghaeilge mar chritéar poist (Ceannairí)	37
Léaráid 20: Measúnú ar inniúlacht (Ceannairí)	37
Léaráid 21: Polasaí teanga sa scoil (Ceannairí)	38
Léaráid 22: Polasaí teanga sa scoil (Múinteoirí agus Cúntóirí)	38
Léaráid 23: Plé ar an chultúr teanga (Ceannairí, Múinteoirí, Cúntóirí)	38
Léaráid 24: An ndéantar meantóireacht ar fhostaithe nua? (Dar le ceannairí)	40
Léaráid 25: Ar tugadh meantóir duit? (Dar le múinteoirí)	40
Léaráid 26: Ar tugadh meantóir duit? (Dar le cúntóirí)	40
Léaráid 27: Béim ar cheartúsáid na Gaeilge (Dar le ceannairí)	41
Léaráid 28: Béim ar cheartúsáid na Gaeilge (Dar le múinteoirí)	41
Léaráid 29: Béim ar cheartúsáid na Gaeilge (Dar le cúntóirí)	41
Léaráid 30: An bpléann comhghleacaithe ceisteanna teanga? (Dar le ceannairí)	43
Léaráid 31: An bpléann comhghleacaithe ceisteanna teanga? (Dar le múinteoirí)	43
Léaráid 32: An bpléann comhghleacaithe ceisteanna teanga? (Dar le cúntóirí)	43

Léaráid 33: An ndéanann comhghleacaithe léamh profaí ar obair a chéile? (Dar le ceannairí)	44
Léaráid 34: An ndéanann comhghleacaithe léamh profaí ar obair a chéile? (Dar le múinteoirí)	44
Léaráid 35: An ndéanann comhghleacaithe léamh profaí ar obair a chéile? (Dar le cúntóirí)	44
Léaráid 36: An gcuirfeá meancóg theanga in iúl do chomhghleacaí? (Dar le ceannairí)	45
Léaráid 37: An gcuirfeá meancóg theanga in iúl do chomhghleacaí? (Dar le múinteoirí)	45
Léaráid 38: An gcuirfeá meancóg theanga in iúl do chomhghleacaí? (Dar le cúntóirí)	46
Léaráid 39: Úsáid na Gaeilge taobh istigh agus taobh amuigh den tseomra ranga (Múinteoirí)	47
Léaráid 40: Úsáid na Gaeilge taobh istigh agus taobh amuigh den tseomra ranga (Cúntóirí)	47
Léaráid 41: An ndéanann tú acmhainní a chruthú? (Múinteoirí)	48
Léaráid 42: An bhfuil ort scríobh i nGaeilge? (Cúntóirí)	48
Léaráid 43: Leibhéal féinmheasúnaithe ar an CCTE [Creat Comhchoiteann Tagartha Eorpach le haghaidh Teangacha] (Múinteoirí)	49
Léaráid 44: Leibhéal féinmheasúnaithe ar an CCTE (Cúntóirí)	49
Léaráid 45: Sásta leis an leibhéal Gaeilge agus muiníneach? (Múinteoirí)	49
Léaráid 46: Sásta leis an leibhéal Gaeilge agus muiníneach? (Cúntóirí)	49
Léaráid 47: Caighdeán na Gaeilge san fhoireann (Múinteoirí)	50
Léaráid 48: Caighdeán na Gaeilge san fhoireann (Cúntóirí)	50
Léaráid 49: An mbíonn cuid den fhoireann ag streachailt le heaspa muiníne? (Dar le ceannairí)	51
Léaráid 50: An mbíonn cuid den fhoireann ag streachailt le heaspa muiníne? (Dar le múinteoirí)	51
Léaráid 51: An mbíonn cuid den fhoireann ag streachailt le heaspa muiníne? (Dar le cúntóirí)	51
Léaráid 52: Úsáid na Gaeilge san fhoireann (Dar le ceannairí)	52
Léaráid 53: Úsáid na Gaeilge san fhoireann (Dar le múinteoirí agus cúntóirí)	52
Léaráid 54: An gcuireann tú do chuid Gaeilge in oiriúint do na daltaí? (Múinteoirí agus Cúntóirí)	53
Léaráid 55: An dtéann an Ghaeilge a úsáideann tú sa rang i bhfeidhm ar an Ghaeilge a úsáideann tú taobh amuigh den rang? (Múinteoirí agus Cúntóirí)	53
Léaráid 56: Sásta an curaclam ar fad a theagasc trí Ghaeilge? (Múinteoirí)	54
Léaráid 57: Sásta an curaclam ar fad a theagasc trí Ghaeilge? (Cúntóirí)	54
Léaráid 58: Muiníneach ag míniú foirmeacha cearta Gaeilge? (Múinteoirí)	55
Léaráid 59: Muiníneach ag míniú foirmeacha cearta Gaeilge? (Cúntóirí)	55
Léaráid 60: Dúshlán ar leith (Dar le cúntóirí, múinteoirí, ceannairí)	56

Léaráid 61: An bhfuil tionchar ag inniúlacht an chleachtóra ar dhaltaí? (Dar le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí)	58
Léaráid 62: An amharcann cleachtóirí orthu féin mar eiseamláirí teanga? (Dar le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí)	58
Léaráid 63: Cé acu cur chuige is fearr? (Dar le ceannairí)	59
Léaráid 64: Cé acu cur chuige is fearr? (Dar le múinteoirí)	59
Léaráid 65: Cé acu cur chuige is fearr? (Dar le cúntóirí)	59
Léaráid 66: Cá háit ar chóir béim a chur? (Dar le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí)	59
Léaráid 67: Béim ar Fhoghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teangacha - FCÁT (Dar le ceannairí)	60
Léaráid 68: Béim ar FCÁT (Dar le múinteoirí)	60
Léaráid 69: Béim ar FCÁT (Dar le cúntóirí)	51
Léaráid 70: An ndéanann tú Gaeilge labhartha na ndaltaí a cheartú? (Múinteoirí)	62
Léaráid 71: An ndéanann tú Gaeilge labhartha na ndaltaí a cheartú? (Cúntóirí)	62
Léaráid 72: An ndéanann tú Gaeilge labhartha na ndaltaí a cheartú? (Múinteoirí)	62
Léaráid 73: An ndéanann tú Gaeilge labhartha na ndaltaí a cheartú? (Cúntóirí)	62
Léaráid 74: Cé acu ráiteas atá fíor? (Dar le múinteoirí)	63
Léaráid 75: Cé acu ráiteas atá fíor? (Dar le cúntóirí)	63
Léaráid 76: Cé chomh minic agus a phléitear riachtanais oiliúna? (Dar le ceannairí)	65
Léaráid 77: Cé chomh minic agus a phléitear riachtanais oiliúna? (Dar le múinteoirí)	65
Léaráid 78: Cé chomh minic agus a phléitear riachtanais oiliúna? (Dar le cúntóirí)	65
Léaráid 79: An dtugtar a lán deiseanna oiliúna don fhoireann? (Dar le ceannairí)	66
Léaráid 80: An dtugtar a lán deiseanna oiliúna don fhoireann? (Múinteoirí)	66
Léaráid 81: An dtugtar a lán deiseanna oiliúna don fhoireann? (Cúntóirí)	67
Léaráid 82: An bhfuil tú sásta le cúrsaí an ÚO? (Múinteoirí)	67
Léaráid 83: An bhfuil tú sásta le cúrsaí an ÚO? (Cúntóirí)	67
Léaráid 84: An gcuireann an tÚO go leor béime ar uasoiliúint teanga? (Dar le ceannairí)	68
Léaráid 85: An gcuireann an tÚO go leor béime ar uasoiliúint teanga? (Dar le múinteoirí)	68
Léaráid 86: An gcuireann an tÚO go leor béime ar uasoiliúint teanga? (Dar le cúntóirí)	69
Léaráid 87: An bhfuil tú ar an eolas faoi Mhol Gaeloideachais an ÚO? (Ceannairí)	70
Léaráid 88: An bhfuil tú ar an eolas faoi Mhol Gaeloideachais an ÚO? (Múinteoirí)	70
Léaráid 89: An bhfuil tú ar an eolas faoi Mhol Gaeloideachais an ÚO? (Cúntóirí)	70
Léaráid 90: An bhfuil sé furasta deiseanna oiliúna a aimsiú? (Dar le múinteoirí)	71
Léaráid 91: An bhfuil sé furasta deiseanna oiliúna a aimsiú? (Dar le cúntóirí)	71
Léaráid 92: Constaicí roimh an oiliúint (Dar le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí)	72

Léaráid 93: Cúrsaí spéise (Dar le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí)	73
Léaráid 94: An mbeadh tábhacht le cúrsaí creidiúnaithe? (Dar le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí)	74
Léaráid 95: Cé atá freagrach as oiliúint a chur ar fáil? (Dar le ceannairí)	75
Léaráid 96: An modh staidéir is fabhraí. (Ceannairí, Múinteoirí agus Cúntóirí)	76

Clár na n-aguisíní

1.	Suirbhé na gceannairí	85
2.	Suirbhé na múinteoirí	94
3.	Suirbhé na gcúntóirí ranga	105
4.	Cáilíochtaí san earnáil (i measc na bhfaisnéiseoirí)	116
5.	Leibhéil CCTE	118
6.	Sainoiliúint ón ÚO ar an Ghaeloideachas 2023	119
7.	Acmhainn shamplach ón Mhol Gaeloideachais	121
8.	Foirm féinmheatsóireachta	122
9.	Measúnuithe tagarmharcáilte CCTE do chleachtóirí Gaeloideachais	129
10.	Cúrsaí saincheaptha do chleachtóirí Gaeloideachais	132

Clár na nod

CCTE	Comhchreat Tagartha na hEorpa um Theangacha
FGL	Forbairt Ghairmiúil Leanúnach
FCÁT	Foghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teanga
CnaG	<i>Comhairle na Gaelscolaíochta</i>
RO	An Roinn Oideachais
(An t)ÚO	(An t)Údarás Oideachais
CGMTÉ	An Chomhairle Ghinearálta Múinteoireachta Thuaisceart Éireann
T1	An chéad teanga (Béarla)
T2	An dara teanga (Gaeilge)
FGM	Foghlaim Ghairmiúil Múinteoirí

An Taighdeoir

Rinne an Dr Gearóid Ó Domagáin staidéar ar Theanga agus Litríocht na Gaeilge in Ollscoil Uladh, áit ar bhain sé céadonóracha amach in 2005. Gníthaigh sé PhD in 2009 le staidéar ar an teagmháil agus ar an athrú teanga i nGaeltacht Dhún na nGall. Bhí sé ag obair mar Chomhalta Taighde de chuid an RCUK le Foclóireacht (2009 – 2011) agus mar Chomhalta Acadúil sa Léann Éireannach agus Ceilteach (2011 – 2014). Is léachtóir lánaimseartha le Gaeilge é in Ollscoil Uladh ó 2014 agus bíonn sé ag teagasc na Gaeilge, na litríochta, na canúineolaíochta agus na sochtheangeolaíochta. Is iad an fhoclóireacht, an caighdeánú teanga, an teangeolaíocht teagmhála agus an sealbhú teanga sa tumoideachas na príomhspéiseanna taighde atá aige.

<https://orcid.org/0000-0003-0651-6545>

g.odomagain@ulster.ac.uk

Achoimre fheidhmeach

Tugann Andrews (2003), Lindahl (2016) agus Ní Chathasaigh & Ó Ceallaigh (2021) le fios go bhfuil tionchar suntasach ag inniúlacht teanga na múinteoirí tumoideachais ar a gcumas le bheith ina n-éascaitheoirí faoi choinne foghlaim T2. Ní hamháin go bhfuil torthaí oideachais agus teanga na ndaltaí tumoideachais ag brath ar chumas na múinteoirí le cothromaíocht a aimsiú idir teagasc teanga agus gnáthfhorbairt churaclaim, ach braitheann siad fosta ar a gcumas le bheith ag feidhmiú mar eiseamláirí teanga, mar idirghabhálaithe teanga, mar mheasúnóirí teanga agus mar sholáthraithe teanga sa tseomra ranga. Taobh istigh de scoileanna ar leith, bíonn tionchar ag éiteas na scoile, bainistiú na scoile, tacaíocht ranga agus pobal na scoile ar cé acu atá nó nach bhfuil cultúr agus scileanna na scoile fabhrach d'fhoghlaim T2. Dar ndóigh, tá tionchar díreach ag an fhís, an beartas, agus an tacaíocht ón RO agus ón ÚO ar chumas na scoileanna agus na gcleachtóirí aonair le barr cumais na ndaltaí dátheangacha ardaidhmeannacha seo a bhaint amach.

Is foghlaimeoirí T2 iad an chuid is mó de na cleachtóirí i nGaelscoileanna, a bhíonn ag maireachtáil agus ag obair i sochaí atá aonteangach den chuid is mó, agus bíonn siad fostaithe i gcóras oideachais a cruthaíodh do theanga an fhormhóir, ní nach ionadh. Mar sin de, ní cáineadh é ar chumas, gairmiúlacht ná díograis na gcleachtóirí seo a rá gur scil ghairmiúil í a bhfeasacht teanga, i dtaca lena bhfeidhmiú teanga agus a gcuid eolais ar oideolaíocht teanga - agus cosúil le scil ar bith eile atá ag cleachtóirí éifeachtacha, ní mór í a chothú le himeacht ama. Is iad oiliúint tosaigh agus FGL (FGM) an freagra air seo.

Chun oiliúint éifeachtach teanga a dhearadh agus a chur i bhfeidhm, sa chéad dul síos tá orainn suirbhé agus anailís a dhéanamh ar na bearnaí eolais agus na constaicí ar leith roimh an fhéinfheabhsú san earnáil faoi láthair. Tá sé ciallmhar amharc ar chleachtais agus deiseanna oiliúna atá ann faoi láthair agus iad a chur i gcomparáid leis na heispéiris agus torthaí taighde i ndlínsí eile.

Mar fhreagairt air seo, agus de bharr na moltaí in *A Fair Start Policy Report*, a deir “DE should provide additional focused support for the Irish Medium sector in the form of educational resources, Initial Teacher Education, TPL and leadership training”, rinne an RO an tionscadal seo a leanas a mhaoiniú.

Rinneadh an taighde i measc sampla cleachtóirí, i sampla Gaelscoileanna i dTuaisceart Éireann idir Mí na Samhna agus Mí an Mhárta 2023, ag úsáid sonraí ó cheistneoir, agallamh agus fócasghrúpa.

Tá meascán de thaighde deisce agus taighde allamuigh sa tuarascáil seo a bhfuil sé mar aidhm aici cur leis an tuiscint s'againn ar an phróifíl bhonnlíne inniúlachta san earnáil. I measc na réimsí atá clúdaithe, tá oiliúint tosaigh teanga, cultúr teanga na scoileanna, úsáid na teanga, meonta agus muinín i measc cleachtóirí, cleachtais ranga lena n-áirítear Foghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teanga (FCÁT), agus riachtanais oiliúna teanga. Cruthaíodh sraith trialacha inniúlachta, tagarmharcáilte ag an Chreat Comhchoiteann Tagartha Eorpach le haghaidh Teangacha (CCTE), sa dóigh is gur féidir le ceannairí agus cleachtóirí aonair bonnlíne a leagan dá n-inniúlacht teanga. Cruthaíodh uirlis féinmheasúnaithe do chleachtóirí aonair sa dóigh is gur féidir leo a riachtanais oiliúna a aithint agus a bheith treoraithe chuig deiseanna oiliúna atá ar fáil. Ar deireadh, cuirtear moltaí ar fáil do chleachtóirí aonair, ceannairí scoile, CnaG, an tÚO, an RO agus institiúidí tríú leibhéal ar an dóigh le próifílí teanga a neartú i scoileanna agus tugtar mionsonraí ar chláir oiliúna saincheaptha a chaithear a dhearadh leis na bearnaí reatha sa tsoláthar a dhruim.

Príomh-thorthaí

I suíomhanna Gaeloideachais, tá dlúthcheangal idir dea-thorthaí oideachais agus cothú rathúil na hinniúlachta T2. Ní féidir le hoideolaíocht éifeachtach i suíomh tumoideachais a bheith go hiomlán éifeachtach ach más féidir leis an mhúinteoir déileáil go tairbheach agus go muiníneach leis an fhoghlaim tríd an sprioctheanga theagaisc. Níor chóir amharc ar chumas labhartha na teanga mar an t-aon chritéar do rath teanga - ní mór díriú ar fheasacht teanga i gcomhthéacs níos leithne. Ní mór do gach múinteoir i suíomhanna Gaeloideachais, beag beann ar an ábhar, a ndícheall a dhéanamh a bheith ina n-úsáideoirí, ina n-anailísithe agus ina dteagascóirí cumasacha teanga.

Chomh maith leis sin, ní an múinteoir amháin a théann i bhfeidhm ar rath an dalta maidir le T2 a shealbhú agus a fhoghlaim. Tá ról lárnach ag cúntóirí ranga san fhorbairt seo, mar aon le ceannairí scoile a bhfuil sé de dhualgas orthu cultúr agus fíis a chruthú do theanga agus feabhas oideachais. Ar an ábhar seo, tá an taighde seo ag plé le cleachtóirí seachas le múinteoirí amháin chun anailís níos mó a dhéanamh ar na tionchair theanga ar dhaltaí.

- Oiliúint tosaigh

Conairí éagsúla dírithe ar chumas teanga

Ní raibh ach cainteoir dúchais amháin ón Ghaeltacht i measc na bhfreagróirí. Cé nach ionadh é sin, léiríonn sé gur foghlaimoirí iad na daoine is inniúla san earnáil ó thaobh na teanga de. Ní cáineadh ná ábhar imní é seo, ach léiríonn sé go bhfuil cleachtóirí Gaeloideachais ar thuras teanga iad féin nach stopann agus iad fostaithe in earnáil an Ghaeloideachais.

Tá réimse conairí ann trína dtagann cleachtóirí isteach i bhfostaíocht san earnáil, agus tá tionchar díreach ag na conairí seo ar a bhfeasacht agus muintín teanga. Rinne roinnt múinteoirí speisialtóireacht sa Ghaeilge, agus mar sin de, tá sainoiliúint teanga acu. Rinne cuid eile cúrsaí ina bhfuil gné theanga. De réir cosúlachta, tugann na cúrsaí seo an oiliúint teanga atá de dhíth, i ndiaidh anailíse, áfach, níl an oiliúint leanúnach, dian, ná dírithe ar gach réimse den fheasacht teanga. Ar an taobh eile den scála, tá múinteoirí againn a dhéanann speisialtóireacht in ábhar eile nach Gaeilge é, agus nach bhfuair fíor-oiliúint teanga ar bith. Sna cláir theagaisc, ar nós TICO, ní nach ionadh go gcuirtear an bhéim ar scileanna ginearálta teagaisc, agus bíonn sé ag brath go hiomlán ar an chúrsa féin cad é mar a dhírítear ar theagasc trí Ghaeilge. Dearbhaíonn 100% de na ceannairí agus 69% de na múinteoirí a ndearnadh suirbhé orthu go bhfuil easpa oiliúna teanga sna cúrsaí reatha; deir 100% de cheannairí agus 39% de mhúinteoirí nach gcuirtear go leor béime ar oideolaíocht teanga. Deir 42% de mhúinteoirí nach raibh siad muintíneach as a gcumas teanga nuair a bhain siad an chéim amach, agus deir 54% nach raibh siad muintíneach leis an teanga a theagasc.

Tá an mhuinín atá tuairiscithe i gcumas teanga ard i measc cúntóirí ranga (74%), agus 67% de na freagróirí ag maíomh go bhfuil siad muintíneach as a gcumas leis an teanga a mhíniú do dhaoine eile. Is ábhar iontais é seo ó tharla go bhfuil réimse leathan cáilíochta acu. Ina measc, tá daoine nach bhfuil ach cáilíochtaí TGMO acu agus daoine a bhfuil céim acu sa Ghaeilge nó in ábhar eile. Níl saincháilíocht shoiléir ar bith de dhíth leis an phost seo a dhéanamh, agus faigheann go leor acu a gcáilíochta teanga agus iad fostaithe cheana féin.

- Cultúr teanga na scoileanna

Tiomantas láidir don Ghaeilge ach gan cur chuige comhaontaithe

I bhfianaise na dtorthaí, níl amhras ar bith ann go bhfuil na scoileanna, na haonaid agus na sruthanna Gaeilge tiomanta do bharr feabhais teanga. Is réamhriachtanas don fhostaíocht í inniúlacht sa Ghaeilge;

ní dhéantar é seo a thástáil go foirmiúil de ghnáth, áfach, agus déantar an chuid is mó de na cinntí bunaithe ar cháilíochtaí nó ar roinnt ceisteanna sa teanga le linn an agallaimh.

Tá éiteas, fíis agus cur chuige teanga na scoileanna léirithe i bpolasaí teanga na scoile. Tá polasaí teanga ag na scoileanna uilig a d'fhreagair agus deir 60% de na ceannairí go ndéanann siad é a phlé le hearcaigh nua. Mar sin féin, níl sé seo ag teacht le dearcadh na foirne, mar deir 45% de na múinteoirí agus na cúntóirí ranga a ndearnadh suirbhé orthu nach ndearnadh é a phlé leo.

Deir 54% de mhúinteoirí agus 84% de chúntóirí nár tugadh meantóir dóibh ag an tús, agus cé go maíonn cuid acu gur freagraíodh a gcuid ceisteanna agus go raibh comhairle ar fáil, deir go leor acu go raibh orthu foghlaim de réir a chéile siocair go raibh na baill foirne eile róghnóthach le meantóireacht a thabhairt, tacaíocht teanga san áireamh.

- **Cumas, úsáid agus muinín na teanga**

- **Contanam de chumais agus muinín**

Mar a bheifeá ag súil leis, ó tharla go bhfuil siad ag obair i dtimpeallacht tumoideachais, measann 65% de mhúinteoirí go bhfuil siad iontach inniúil (C2) nó ar ardchaighdeán (C1) de réir Chomhchreat Tagartha na hEorpa um Theangacha (CCTE), agus maíonn 63% de chúntóirí go bhfuil siad ag leibhéal C1/C2. Dá ainneoin sin, deir 81% de mhúinteoirí agus 74% de chúntóirí go dtiocfadh leo a gcumas teanga a fheabhsú, cé go bhfuil siad measartha muiníneach. Maíonn níos mó ná 80% den dá dhream go bhfuil leibhéal sásúil Gaeilge ag cleachtóirí eile sna scoileanna s'acu ach tugann siad le fios go bhfuil leibhéal éagsúla ina measc. Deir 77% de cheannairí, 74% de mhúinteoirí agus 79% de chúntóirí go bhfuil baill den fhoireann ranga a bhíonn ag streachailt lena muinín teanga, agus admhaíonn 42% de na múinteoirí agus 58% de na cúntóirí a ceistíodh go mbíonn roinnt deacrachtaí acu ag déileáil le codanna den churaclam trí Ghaeilge.

Maidir le dúshlán airithe teanga, tá úsáid na gramadaí cirte sa Ghaeilge labhartha agus scríofa ar na deacrachtaí is mó a luaitear go ginearálta, agus deir 52% de chúntóirí go mbíonn siad ag streachailt leis an stór focal. Tuairiscítear réimse dúshlán eile, ina measc, tá an cumas le rialacha a mhíniú, an difear idir Gaeilge chaighdeánach agus chanúnach a thuiscint agus Gaeilge aduain a thuiscint.

Tá ar 92% den fhoireann teagaisc a ndearnadh suirbhé orthu a gcuid acmhainní Gaeilge féin a chruthú, agus tá ar 58% de chúntóirí ranga a bheith ag scríobh i nGaeilge, rud a thugann le fios go bhfuil ardchumas teanga de dhíth. Deir an chuid is mó de na freagróirí go bhfuil meon comhoibríthe agus

piarmheasúnaithe ann, ach is cosúil nach cultúr é seo in achan áit agus braitheann sé ar an fhoireann agus an méid ama atá ar fáil faoi choinne seo. Maíonn 63% de chúntóirí ranga go gceartódh siad meancóg ó chomhghleacaí dá dtabharfadh siad faoi deara í, agus deir 60% de cheannairí agus 68% de mhúinteoirí go mbeadh sé seo ag brath ar an duine agus an phearsantacht.

- **Cleachtas sa tseomra ranga**

Easpa eolais ar oideolaíocht teanga agus FCÁT

Admhaíonn 80% de na freagróirí ar fad go bhfuil tionchar ag cumas an chleachtóra ar thoradh teanga na ndaltaí. Tá Foghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teangacha (FCÁT) aitheanta mar mhodh éifeachtach le foghlaim teanga a chumasc le gach ábhar sa churaclam, agus tá meánscoil amháin ag tabhairt faoi chlár pólótach a bhfuil cuma na maitheasa air i dtaca leis seo. Mar sin féin, maíonn 69% de mhúinteoirí nach bhfuil eolas ar bith acu nó nach bhfuil ach giota beag eolais acu ar an chur chuige seo, agus ardaíonn sé seo go 84% i measc na gcúntóirí ranga. Creideann 60% de cheannairí gurb é léirtheagasc teanga an cur chuige is fearr, ach creideann 54% de mhúinteoirí agus 53% de chúntóirí gurb éifeachtaí an cur chuige cumaisc, agus luann 92% de na freagróirí ar fad gur gá cothromaíocht a aimsiú idir teagasc an ábhair agus teagasc na teanga.

- **Riachtanais oiliúna**

Riachtanais oiliúna teanga a bhfuil cúis leo agus constaicí praiticiúla roimh FGM/FGL

Tá suim san oiliúint bhreise ard, cé go maíonn 80% de cheannairí go gcuirtear deiseanna rialta oiliúna ar fáil don fhoireann, áfach, maíonn breis agus 60% de na múinteoirí agus 68% de na cúntóirí a ceistíodh nach gcuirtear go leor deiseanna ar fáil dóibh, le 62% de mhúinteoirí agus 42% de chúntóirí ag maíomh gurb annamh a bhíonn an comhrá ann.

Maíonn breis agus 50% de mhúinteoirí agus cúntóirí nach bhfuil siad ar an eolas faoin oiliúint a chuireann an tÚO ar fáil, agus deir formhór an dá dhream nach bhfuil siad ar an eolas faoi na hábhair atá ar fáil ar an Mhol Gaeloideachais nua a chruthaigh an tÚO. Tá an tuairim ann nach bhfuil béim ar oiliúint teanga ar chláir oiliúna an ÚO, agus deir formhór acu nach bhfuil siad ar an eolas faoi dheiseanna oiliúna atá ar fáil nó go bhfuil sé doiligh teach orthu. Tá na constaicí atá tuairiscithe roimh an oiliúint roinnte go measartha cothrom idir an t-am a fháil, an costas a íoc, a bheith spreagtha leis an obair a dhéanamh agus cúrsaí fóirsteanacha a aimsiú.

Léiríodh suim i gcúrsaí éagsúla agus bhí cúrsaí ar shaibhreas teanga, cúrsaí ar chruinneas teanga, agus cúrsaí ar theagasc na gramadaí ar na cinn is mó éilimh, b'fhearr i bhfad le daoine cúrsaí creidiúnaithe a theagasctar ar an láthair aghaidh ar aghaidh (59%) agus ansin cúrsaí aisioncronacha (29%).

Conclúid

Léiríonn na torthaí seo gur gá gan glacadh leis go bhfuil leibhéal arda d'fheasacht teanga ag daoine bunaithe ar an chumas atá tuairiscithe nó ar cháilíochtaí. Tá leibhéal éagsúla teanga i measc múinteoirí agus cúntóirí ranga agus tá sé thar a bheith tábhachtach cúlra teanga, conair foghlama agus leibhéal mhúiníne na gcleachtóirí a thuiscint, mar tá tionchar díreach acu seo ar inniúlachtaí taobh istigh de scoileanna agus idir scoileanna. Bíonn cothú, tacaíocht agus meantóireacht leanúnach de dhíth ar scileanna teanga i gcónaí, agus tá ar chleachtóirí agus ceannairí monatóireacht ghníomhach a dhéanamh ar a ngnóthachtáil teanga. Ní mór polasaí agus treoir shoiléir a bheith mar bhonn faoi seo lena chinntiú go mbíonn cleachtóirí ar an eolas faoina ról mar eiseamláirí teanga.

Lena chois sin, léiríonn an tuarascáil an tionchar suntasach atá ag inniúlacht teanga na gcleachtóirí agus ag an chultúr teanga go ginearálta sna scoileanna ar thorthaí teanga na ndaltaí. Faoi láthair, tá easpa feasachta agus saineolais ann maidir le Foghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teangacha (FCÁT) a chur i bhfeidhm go héifeachtach. Tugtar le fios sa tuarascáil fosta go bhfuil straitéisí níos fearr de dhíth faoi choinne aiseolas ó phiaraí agus piarmheasúnaithe, agus le haiseolas ceart teanga a chur ar fáil. Is féidir é seo a bhaint amach trí thuiscint níos fearr a fháil ar a ról mar anailísithe agus múinteoirí teanga.

Nuair is cuí, ba chóir do sholáthraithe na hoiliúna tosaigh athbhreithniú a dhéanamh ar an bhéim a chuireann siad ar inniúlacht teanga agus ar oideolaíochtaí teanga. Aontaíonn siad siúd ata cáilithe cheana féin go bhfuil feabhas de dhíth agus tugann siad le tuiscint go mbeadh siad toilteanach tabhairt faoi oiliúint. Mar sin féin, léiríonn an easpa sainoiliúna teanga mar aon le constaicí praiticiúla agus tosaíochtaí atá ag teacht salach ar a cheile go bhfuil práinn le cur chuige nua i leith na hoiliúna, a dhíríonn ar chúrsaí saincheaptha gaeleoideachais atá bunaithe ar an ghá atá ann seachas ar an ghá a mheastar a bheidh ann.

Moltaí

Caitheadh cleachtóirí aonair, ceannairí scoile agus an tÚO níos mó tuisceana a léiriú ar thábhacht na hinniúlachta teanga i gcomhthéacs níos leithne mar atá mínithe sa tuarascáil seo. Dar ndóigh tá scileanna ginearálta teagaisc thar a bheith tábhachtach, agus oibríonn an tÚO go crua i dtaca leis seo, ach tá inniúlacht teanga ina réamhriachtanas d'inniúlacht an chleachtóra san earnáil seo, ní féidir neamhaird a dhéanamh di mar sin. Is féidir cur chuige *laissez-faire, ad hoc*, píosa ar phíosa i leith na forbartha teanga a bheith ann mar gheall ar réchúis, ar thosaíochtaí atá ag teacht salach ar a chéile, ar easpa deiseanna fóirsteanacha agus ar na constaicí a shíltear a bheith roimh FGM/FGL. Mar atá léirithe, is féidir le measarthacht maidir le hinniúlacht teanga tionchar díreach a bheith aici ar thorthaí teanga na ndaltaí a bhíonn ag brath go mór ar an ionchur teanga atá curtha ar fáil i bpobal na scoile uile.

Cuirtear tús leis an fhorbairt teanga le linn na hoiliúna réamhsheirbhíse, mar sin de, moltar go láidir go gcuirtear daoine atá ag iarraidh a bheith ina gcleachtóirí Gaeloideachais ar an eolas faoin tábhacht atá leis na scileanna breise atá de dhíth le bheith rathúil san earnáil. Ba chóir dóibh, nuair is féidir, soláthraithe tríú leibhéal a roghnú a ndíríonn a gcúrsaí go mór ar inniúlacht teanga, eolas faisnéiseach ar theanga agus oideolaíocht teanga. Ní mór do na soláthraithe seo, agus curaclaim á gcur le chéile acu, tuiscint a bheith acu ar impleachtaí na bhfoghlaimoirí teanga a bheith ina n-eiseamláirí teanga. Ní mór dóibh fosta an spás a chur ar fáil sna cúrsaí leis an bhonn láidir teanga a thabhairt do dhaoine faoi oiliúint ónár féidir leo scileanna ginearálta teagaisc a foghlaim agus ansin a chur ar fáil sa rang. Ní hionann an réim theanga a úsáidtear sa tseomra ranga tríú leibhéal agus an réim a úsáidtear i naiscoileanna, bunscoileanna agus iar-bhunscoileanna; bíonn réimeanna áirithe teanga de dhíth ag na céimeanna éagsúla, mar sin de, dhéanfaidh sé maitheas do mhic léinn oiliúint a fháil ar na difríochtaí seo.

Ba chóir do cheannairí scoile agus cleachtóirí aonair atá ag obair san earnáil faoi láthair cuidiú le cultúr de bharr feabhais teanga a threisiú ina scoileanna, rud a chuireann le dea-chleachtas atá san earnáil cheana féin agus in áiteanna eile, agus a bhaineann leas as an dea-chleachtas sin, mar atá leagtha amach sa tuarascáil. Ba chóir dóibh úsáid a bhaint as na huirlisí measúnaithe atá curtha ar fáil sa tuarascáil le bonnlíne a leagan do chumas teanga agus muinín ina scoileanna. Ba chóir go mbeadh treoir shoiléir ann do na baill foirne siúd a bhfuil forbairt teanga de dhíth orthu, chuig na deiseanna oiliúna agus na soláthairtí atá ar fáil leis na constaicí roimh oiliúint bhreise a mhaolú.

Chomh maith le bealaí soiléire creidiúnaithe a chur ar fáil don fhorbairt teanga, ní mór don ÚO a bheith ag obair le CnaG agus le hinstiúidí tríú leibhéal le cúrsaí agus deiseanna saincheaptha don oiliúint

teanga a dhearadh, bunaithe ar an fhianaise sa tuarascáil seo. Is iad cláir iomlána tríú leibhéal an caighdeán is airde i dtaca leis seo; is gá, áfach, go mbíonn siad seo solúbtha agus fóirdheonaithe le ligean do chleachtóirí leas a bhaint astu. Dóibh siúd nach bhfuil ag an leibhéal sin, thig le cláir eile atá ar fáil iad a chur ar an bhealach seo. Sa ghearrthéarma, ba chóir cúrsaí gonta, fócasaithe, aitheanta a dhearadh agus a réachtáil ar bhonn píolótach ar an tsuíomh, le hábhar forbartha ar líne agus cúlta nuair is féidir.

Réasúnaíocht, cúlra agus comhthéacs

- Inniúlacht múinteoirí i suíomhanna Gaeloideachais

Meastar go bhfuil an tumoideachas ar na modhanna foghlama teanga is éifeachtaí agus is cumhachtaí atá ar fáil. Cuireann cur chuige an tumoideachais béim ar dheiseanna a chur ar fáil d'fhoghlaimoirí an saol mar atá a fheiceáil, áit ar gá dóibh an sprioctheanga a úsáid le cumarsáid a dhéanamh inti. Trí dheis a thabhairt d'fhoghlaimoirí iad féin a thumadh i dtimpeallacht na sprioctheanga, thig leo foghlaim an dóigh leis an teanga a úsáid go nádúrtha gan smaoineamh, bíonn cumarsáid níos éifeachtaí agus inniúlacht iomlán teanga ann dá bharr.

Is iad na cleachtóirí an príomhbhealach leis an timpeallacht seo a chruthú agus an cultúr, an t-ionchur agus an treoir a chur ar fáil sna suíomhanna seo. Tá inniúlacht teanga na gcleachtóirí ríthábhachtach, mar sin, i dtaca le forbairt na bhfoghlaimoirí tumoideachais agus iad ag dul i dtaithe ar thimpeallachtaí nua teanga. Is léir ón taighde go dtig le múinteoirí a bhfuil inniúlacht ard acu sa sprioctheanga treoir theanga níos fiúntaí níos suimiúla a chur ar fáil, de bhrí go mbíonn siad níos oilte chun scileanna teanga a léiriú mar a bheadh cainteoir dúchais ann, agus tacaíocht teanga a chur ar fáil. Ina theannta sin, thig le cleachtóirí a bhfuil cumas teanga acu cuidiú le timpeallacht fhíor a chothú atá saibhir ó thaobh na teanga de, agus aiseolas fíor-ama ceartaitheach a chur ar fáil. Sna suíomhanna tumoideachais, ní hamháin gur rud inmhianaithe é inniúil teanga an mhúinteora ach is rud riachtanach é le sealbhú rathúil teanga a chinntiú.

Nuair nach mbíonn múinteoirí go hiomlán cumasach ar an sprioctheanga, thioctadh le daltaí barántúlacht an eispéiris tumoideachais a cheistiú. Thioctadh dó fosta go ndéanfadh siad sceipteachas a fhorbairt i dtaca leis an teanga atá á teagasc. Os a choinne sin, nuair a bhíonn múinteoirí an-inniúil ar an sprioctheanga, mothaíonn daltaí níos compordaí agus níos muiníní maidir lena gcumas le cumarsáid a dhéanamh. Is mó seans go rachaidh siad i mbun fíorchomhráite, go bhfoghlaimoidh siad stór focal nua,

agus go bhforbróidh siad tuiscint níos fearr ar an chultúr. Ar deireadh thiar, bíonn rath níos fearr ar an eispéireas tumoideachais dá bharr.

- **Gaelscoileanna**

Tá an earnáil Ghaeloideachais ar an earnáil oideachais is mó fás i dTuaisceart Éireann, “with a 70% increase in enrolments over the ten-year period from 2011 - 2021. There are approximately 7,500 children educated daily through the medium of Irish and allowing for this pattern of growth, those numbers will continue to rise with over 80 IME providers across Nursery, Primary and Post Primary levels.” (CnaG, 2022).

Léiríonn an fás seo go bhfuil tuismitheoirí muiníneach as an earnáil, agus cuidíonn torthaí iontacha na ndaltaí leis seo. Mar sin féin, tá brú ar sholáthar foirne ar cheann de na míbhuntáistí is mó a bhaineann le fás gasta mar seo. Tá 366 múinteoir agus 335 cúntóir ranga fostaithe san earnáil faoi láthair (CnaG, 2023). Tá ganntanas ar fud na hearnála, áfach, agus chonacthas seo go soiléir le linn phaindeim COVID-19, (féach Ó Domagáin, 2022), nuair nach raibh aon chúigiú de scoileanna ábalta na múinteoirí fóirsteanacha cáilithe a aimsiú leis an chlár Engage a chur i bhfeidhm. Is san iar-bhunscolaíocht atá an dúshlán is mó faoi láthair, ó tharla go bhfuil easpa múinteoirí sainiúla don ábhar, go háirithe sna hábhair ETIM, ar féidir leo a bheith ag teagasc trí Ghaeilge. Agus dá réir sin, bíonn tionchar ar rogha na ndaltaí ag EC4 agus Iar-16.

- **Réasúnaíocht don staidéar reatha**

Tugann Andrews (2003), Lindahl (2016) agus Ní Chathasaigh & Ó Ceallaigh (2021) le fios go bhfuil tionchar suntasach ag cumas teanga na múinteoirí tumoideachais ar a gcumas le bheith ina n-éascaitheoirí faoi choinne foghlaim T2. Ní hamháin go bhfuil torthaí oideachais agus teanga na ndaltaí tumoideachais ag brath ar chumas na múinteoirí le cothromaíocht a aimsiú idir teagasc teanga agus gnáthfhorbairt churaclaim, ach braitheann siad fosta ar a gcumas le bheith ag feidhmiú mar eiseamláirí teanga, mar idirghabhálaithe teanga, mar mheasúnóirí teanga agus mar sholáthraithe teanga sa tseomra ranga. Taobh istigh de scoileanna ar leith, bíonn tionchar ag éiteas na scoile, bainistiú na scoile, tacaíocht ranga agus pobal na scoile ar cé acu atá nó nach bhfuil cultúr agus scileanna na scoile fabhrach d’fhoghlaim T2. Dar ndóigh, tá tionchar díreach ag an fhís, an beartas, agus an tacaíocht ón RO agus ón ÚO ar chumas na scoileanna agus na gcleachtóirí aonair le barr cumais na ndaltaí dátheangacha ardaidhmeannacha seo a bhaint amach.

Is foghlaimeoirí T2 iad an chuid is mó de na cleachtóirí sna Gaelscoileanna, a bhíonn ag maireachtáil agus ag obair i sochaí atá aonteangach den chuid is mó, agus bíonn siad fostaithe i gcóras oideachais a cruthaíodh do theanga an fhorhóir, ní nach ionadh. Mar sin de, ní cáineadh é ar chumas, gairmiúlacht ná díograis na gcleachtóirí seo a rá gur scil ghairmiúil í a bhfeasacht teanga, i dtaca lena bhfeidhmiú teanga agus a gcuid eolais ar oideolaíocht teanga - agus cosúil le scil ar bith eile atá ag cleachtóirí éifeachtacha, ní mór í a chothú le himeacht ama. Is iad oiliúint tosaigh agus FGL (FGM) an freagra air seo.

Chun oiliúint éifeachtach teanga a dhearadh agus a chur i bhfeidhm, sa chéad dul síos tá orainn suirbhé agus anailís a dhéanamh ar na bearnaí eolais agus na constaicí ar leith roimh an fhéinfheabhsú san earnáil faoi láthair. Tá sé ciallmhar amharc ar chleachtais agus deiseanna oiliúna atá ann faoi láthair agus iad a chur i gcomparáid leis na heispéiris agus na torthaí taighde i ndlínsí eile.

Mar fhreagairt air seo, agus de bharr na moltaí in A Fair Start Policy Report, ina deirtear *“DE should provide additional focused support for the Irish Medium sector in the form of educational resources, Initial Teacher Education, TPL and leadership training”*, rinne an RO an tionscadal seo a leanas a mhaoiniú. Rinneadh an taighde i measc sampla cleachtóirí, i sampla Gaelscoileanna i dTuaisceart Éireann idir Mí na Samhna agus Mí an Mhárta 2023, ag úsáid sonraí ó cheistneoir, agallamh agus fócasghrúpa.

- **Achoimre ar an taighde**

Tá meascán de thaighde deisce agus taighde allamuigh sa tuarascáil seo a bhfuil sé mar aidhm aici cur leis an tuiscint s’againn ar an phróifíl bhonnlíne inniúlachta san earnáil. I measc na réimsí atá clúdaithe, tá oiliúint tosaigh teanga, cultúr teanga na scoileanna, úsáid na teanga, meonta agus muinín i measc cleachtóirí, cleachtais ranga lena n-áirítear Foghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teanga (FCÁT), agus riachtanais oiliúna teanga. Cruthaíodh sraith trialacha inniúlachta, atá tagarmharcáilte sa Chreat Comhchoiteann Tagartha Eorpach le haghaidh Teangacha (CCTE), sa dóigh is gur féidir le ceannairí agus cleachtóirí aonair bonnlíne a leagan dá gcumas teanga. Cruthaíodh uirlis féinmheasúnaithe do chleachtóirí aonair sa dóigh is gur féidir leo a riachtanais oiliúna a aithint agus a bheith treoraithe chuig deiseanna oiliúna atá ar fáil. Ar deireadh, cuirtear moltaí ar fáil do chleachtóirí aonair, ceannairí scoile, CnaG, an tÚO, an RO agus institiúidí tríú leibhéal ar an dóigh le próifílí teanga a neartú i scoileanna agus tugtar mionsonraí ar chláir oiliúna saincheaptha a chaithefear a dhearadh leis na bearnaí reatha sa tsoláthar a dhruim.

Eochairchoincheapa agus athbhreithniú litríochta

Tá an chuid is mó den litríocht ar inniúlacht agus feasacht teanga dírithe ar an mhúinteoir amháin, a bhfuil an fhreagracht is mó air sa tseomra ranga, dar ndóigh, maidir le hatmaisféar foghlama a chruthú, ceachtanna a stiúradh, agus aiseolas, tacaíocht agus measúnú a thabhairt. Ní mór béim a leagan air ón tús, áfach, go bhfuil ról ag pobal na scoile uile maidir le hionchur teanga a chur ar fáil, a bheith ina n-eiseamláirí teanga agus suíomhanna a chruthú a chuidíonn le sealbhú agus foghlaim teanga. Tá tionchar ag gach ball de phobal na scoile ar thorthaí teanga na ndaltaí, mar sin de, sa staidéar reatha seo, úsáidtear an téarma ‘cleachtóir’ i dtaca le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí ranga. Beidh tionchar ag an fheasacht teanga atá acu uilig ar thorthaí na ndaltaí, bíodh sin ó thaobh pleanáil agus cultúr scoile de i dtaca le ceannairí, ó thaobh ionchur ranga agus teagaisc de i gcás na múinteoirí, nó tacaíocht shaincheaptha duine le duine ó chúntóirí ranga.

I measc na bpríomhréimsí atá clúdaithe san athbhreithniú litríochta seo, tá feasacht teanga, inniúlacht teanga na gcleachtóirí i gcomparáid le torthaí na ndaltaí, cur i bhfeidhm an dea-chleachtais sa tseomra ranga trí FCÁT agus oiliúint múinteoirí. In achan cheann de na réimsí seo, déantar tagairt do pheirspictíochtaí idirnáisiúnta agus do thaighde atá dírithe ar an earnáil Ghaeloideachais amháin.

- Feasacht teanga na gcleachtóirí

Déanann Shulman (1999) agus David (2020) plé ar thábhacht na gairmiúlachta i measc múinteoirí, agus tá eolas atá sainiúil don ábhar an-luachmhar, dar leo. Is é a deir Ball *et al.* (2008, 389) *“most people would agree that an understanding of content matters for teaching. Yet, what constitutes understanding of content is only loosely defined”*. I bhfianaise éiteas agus aidhmeanna an Ghaeloideachais, is doiligh idirdhealú a dhéanamh idir ábhar agus teanga ó tharla gur gá dóibh beirt a bheith fite fuaite lena chéile - bíodh sin i suíomh luathbhlianta ina bhfuil forbairt an stóir focail mar chuspóir foghlama nó in iar-bhunscoil, áit nach féidir saineolas ábhair a theagasc do dhaltaí ach má tá an cumas teanga ag an dá pháirtí (an múinteoir agus an dalta) le tabhairt faoin ábhar tríd an sprioctheanga. Míníonn Snow (2001) an deacracht maidir le hidirdhealú a dhéanamh idir ábhar agus teanga i suíomh tumoideachais.

Déanann Check (1986) agus Polk (2006) anailís ar na tréithe a bhaineann le múinteoir éifeachtach, agus tá cumarsáid éifeachtach ar cheann acu. Is rud lárnach é an chumarsáid faoi choinne timpeallacht ardchaighdeáin sa tseomra ranga (Levy et. al., 1992). Caithfidh múinteoir (nó cúntóir ranga) a bheith ina chumarsáidí éifeachtach le daltaí a mhealladh, soiléireacht a chur ar fáil do dhaltaí ar leibhéal éagsúla cumais, solúbthacht a léiriú ó thaobh réime de, agus aiseolas cuiditheach soiléir a chur ar fáil (Ní Aogáin

& Ó Duibhir, 2021). Tá sé seo tábhachtach i suíomh tumoideachais go háirithe, a dhéanann, ag an chroílár, sealbhú teanga a chur chun cinn trí chumarsáid sa sprioctheanga (Hoare, 2001). Tá inniúlacht teanga i measc múinteoirí teanga thar a bheith tábhachtach, mar sin, agus tá sé sin pléite ag Freeman & Johnson (1998), mar shampla.

Ní hí an inniúlacht teanga an t-aon scil teanga atá de dhíth le bheith éifeachtach mar mhúinteoir teanga. Tugann Andrews (2007) le tuiscint go bhfuil réimse de stóir eolais atá nasctha le chéile de dhíth i gcomhthéacs T2:

- **Ábaltacht sa teanga:** caithfidh an cleachtóir a bheith ina úsáideoir éifeachtach teanga.
- **Eolas faoin teanga:** caithfidh an cleachtóir tuiscint a bheith aige ar an dóigh a bhfeidhmíonn an teanga agus eolas faisnéiseach a bheith aige ar na rialacha teanga atá mar threoir acu ina feidhmiú féin sa teanga (m.sh., fóineolaíoch, gramadaí, pragmatach).
- **Eolas ar na foghlaimeoirí:** caithfidh na cleachtóirí tuiscint a bheith acu ar an dóigh a ndéanann foghlaimeoirí teanga a fhoghlaim, agus i gcás an tumoideachais, an dóigh a dtarlaíonn foghlaim agus sealbhú.

Caithfidh cleachtóirí a bheith feasach ó thaobh na teanga de (“*linguistically aware*”) (Andrews & Lin, 2017) agus freagrúil ó thaobh na teanga de (“*linguistically responsive*”) (Lucas & Villegas, 2013) le go n-éireoidh leo mar chumarsáidithe, eiseamláirí agus múinteoirí. Tá coincheapadh úsáideach ar na réimsí teanga a bhaineann le cleachtóir le fáil in *Building on Edge* (1988), Wright & Bolitho (1993) agus Andrews (2007), Lindahl (2016):

Léaráid 1: Creatlach na feasachta teanga (Lindahl, 2016)

Ní mór do chleachtóir rathúil i suíomh tumoideachais a bheith ina úsáideoir éifeachtach teanga i dtús báire. Caithfidh an cumas cumarsáide a bheith acu le bheith ag labhairt agus ag scríobh sa teanga agus ag feidhmiú mar eiseamláir theanga. Glacann siad ról mar anailísí teanga fosta, sa dóigh gur gá dóibh feasacht a bheith acu ar mheititheangeolaíocht agus a bheith ábalta tuairimí a thabhairt maidir leis an teanga cheart agus mhícheart, agus a bheith ábalta cur síos soiléir a dhéanamh air seo. Sa tríú dul síos, caithfidh siad ról an mhúinteora teanga a ghlacadh, go foirmiúil nó go neamhfhoirmiúil. Cuirfear de chúram ar chuid orthu an teanga a theagasc go díreach, ach táthar ag súil go ndéanfaidh cuid eile an teanga a theagasc go hindíreach, bíodh sin mar mhúinteoir ábhair ghinearálta nó mar chúntóir ranga ag tacú le cibé teagaisc atá ar bun ag an mhúinteoir.

Tugann Ó Fáthasaigh (2021) achoimre úsáideach dúinn maidir le feasacht teanga in earnáil an Ghaeloideachais agus tá na deacrachtaí teanga a bhíonn ag cleachtóirí san earnáil pléite ag go leor scoláirí, m.sh., Ní Thuairisg, (2014), Ó Grádaigh (2015), Nic Réamoinn (2017), Ó Treasaigh (2019), Mhic Aoidh (2021), agus Ní Chathasaigh & Ó Ceallaigh (2021). I measc na ndeacrachtaí a luaitear sna píosáí seo, tá easpa féinmhuinín sa teanga, easpa inniúlachta ar an teanga, easpa tuiscint ar an dóigh a n-oibríonn sealbhú teanga, dícheangal idir na tuairimí a luaitear i leith foghlaim teanga agus na fíorchleachtais ranga, agus easpa tacaíocht ón earnáil le déileáil leis na deacrachtaí seo.

- **Inniúlacht an chleachtóra in aghaidh thorthaí na ndaltaí**

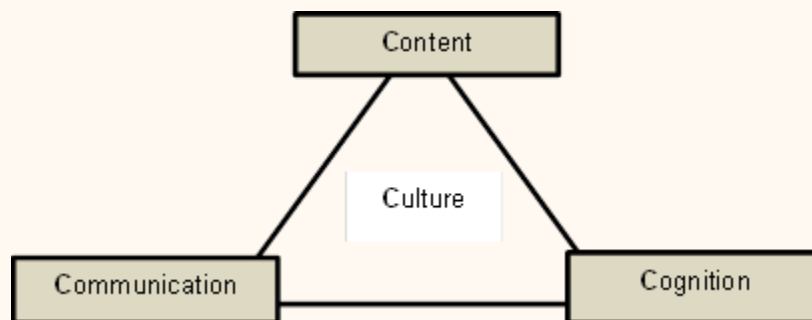
Cé go dtugann lucht déanta beartas le fios go minic gur beag an tionchar atá ag cleachtóirí aonair ar fhoghlaim na ndaltaí (féach Rockoff, 2004), tá fianaise ag dul i méid a thugann le fios go bhfuil comhghaol díreach idir éifeachtacht an mhúinteora agus torthaí na ndaltaí s'aige (Darling-Hammond, 2000; Stronge *et al.*, 2007; Chetty *et al.*, 2014; Burroughs *et al.*, 2019). Cé go mbíonn tionchar ag tosca eile amhail cumas nádúrtha an dalta, saol an dalta sa bhaile, stádas socheacnamaíoch agus inspreamhadh an dalta, léiríonn na staidéir a luaitear thuas, go n-éiríonn níos fearr go hacadúil leis na daltaí siúd a bhfuil múinteoirí éifeachtacha acu, is léir seo ó thriailscóir níos airde. Is féidir baint dhíreach a bheith ann idir éifeachtacht an mhúinteora agus féinmhuinín agus féinéifeachtúlacht an mhúinteora ag eascairt ó eolas ar ábhar agus ar oideolaíocht. Tá cruthúnas ann fosta, i seomra ranga na múinteoirí éifeachtacha, go mbíonn an bharna sa ghnóthachtáil níos lú i measc na ndaltaí, rud a chiallaíonn go mbíonn rath fadtéarmach acadúil agus gairmiúil ag níos mó daltaí.

Maidir le torthaí teanga sna suíomhanna tumoideachais, tuigtear go mbíonn tionchar ag go leor tosca air seo, amhail cúlra teanga na ndaltaí, teanga theaghlaigh agus teanga shóisialta na ndaltaí, fad agus caighdeán na teagmhála, polasaí agus cultúr teanga ar scoil, dearadh an churaclaim agus na hacmhainní atá ar fáil (Ellis, 2012; Cummins and Swain, 2014; Lindholm-Leary & Genesee, 2014).

I measc na dtosca seo, deirtear go mbíonn éifeachtacht teanga an mhúinteora agus éifeachtúlacht an mhúinteora tábhachtach fosta (Turnball *et al.*, 2003; Faez *et al.*, 2021). Má bhíonn feasacht teanga ag múinteoir mar atá leagtha amach thuas, beidh an múinteoir sin ábalta timpeallacht shaibhir teanga a chur ar fáil do na daltaí leis an ionchur cheart atá de dhíth faoi choinne foghlaim éifeachtach teanga. Tá tábhacht chaighdeán an ionchuir pléite ag Ellis (2009) agus Unsworth (2016). Déanfaidh múinteoirí éifeachtacha ceachtanna a dhearadh agus a theagasc, a chuirfidh aschur saibhir teanga chun cinn do na daltaí, agus beidh siad eolach agus muiníneach go leor le haiseolas ceartaitheach a chur ar fáil ar an aschur seo (Ní Aogáin & Ó Duibhir, 2021), rud a mhéadóidh torthaí teanga na ndaltaí.

- Foghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teanga (FCÁT)

Ní mór a thuiscint nach n-amharcann achan chleachtóir ar a ról mar mhúinteoirí teanga amháin. Deir Ní Chathasaigh & Ó Ceallaigh (2021, 93) go ndíríonn an céatadán is mó de mhúinteoirí tumoideachais a n-iarrachtaí ar an ábhar a theagasc seachas an teanga. Mar sin de, ó tharla go mbíonn siad ag teagasc trí T2, ba chóir a bheith ag súil leis go nglacfaid siad aidhm na scoile chucu féin maidir le dul chun cinn na teanga sa churaclam. Bealach amháin leis seo a bhaint amháin ná FCÁT, atá aitheanta anois mar dheachleachtas i seomraí ranga tumoideachais. Tá cur síos déanta ar FCÁT ag Coyle *et al.* (2010) mar 'a dual-focused educational approach in which an additional language is used for the learning and teaching of both content and language' ina bhfuil 'both language and the subject have a joint role' (Marsh 2002, 58). Tá ag méadú ar an spéis sa réimse seo ábhair, agus tá achoimre air le fáil in Pérez-Cañado (2012) agus Cenoz *et al.* (2014). Tá creat úsáideach leagtha amach ag Coyle (2009):

Léaráid 2: Creatlach FCÁT [*CLIL Framework*], glactha ó Coyle (2009)

Míníonn sé an dóigh a bhfuil na gnéithe seo ar fad fite fuaite le chéile i seomra ranga trí úsáid FCÁT. Tá ‘Content’ ag baint le heolas sainiúil ar ábhar a theagasctar trí mheán T2. Tagraíonn ‘Communication’ don chaidreamh idir an múinteoir agus an dalta, agus d’fhorbairt na scileanna glacacha (éisteacht, leitheoireacht) agus na scileanna giniúna (labhairt agus scríobh) mar chuid den phróiseas foghlama. I gcomhar leis an eolas ábhair agus na scileanna teanga a chuirtear chun cinn trí chur chuige FCÁT, gheobhaidh daltaí i seomra ranga atá maith ó thaobh FCÁT de scileanna cognaíocha níos fearr fosta, amhail anailísiú, comhtháthú agus smaointeoireacht chriticiúil, agus déanfar é seo i dtaca le cúlra cultúrtha an réimse ábhair atá á theagasc agus leis an teanga trína bhfuil an teagasc ar siúl.

Déanann Kilmova (2012) agus Surmont *et al.* (2014) plé ar an iliomad buntáistí a bhaineann le FCÁT sa tseomra ranga maidir le teagmháil teanga mhéadaithe agus fíorúsáid na teanga i gcomhthéacs acadúil, níos mó cumarsáide agus rannpháirtíochta, níos mó eolas sainiúil ar ábhar, feidhmiú cognaíoch níos fearr, méadú ar an tuiscint chultúrtha agus meas ar an ilteangachas.

Tá cás-staidéir ar chur i bhfeidhm rathúil FCÁT anois ar fáil go forleathan. Mar shampla, léiríonn Coyle *et al.* (2010) an dóigh le FCÁT a chur i bhfeidhm i ndearadh an churaclaim, i gníomhaíochtaí ranga, agus i measúnú. Léiríonn Doiz *et al.* (2014) an dea-thionchar a bhíonn ag FCÁT ar spreagadh na ndaltaí agus tugann Pérez Cañado (2012) & Lancaster (2016) staidéar fadaimseartha ar an tionchar atá ag FCÁT ar ghlacadh agus giniúint bhéil, ag tabhairt le fios go mbíonn an feabhas is mó ar ghiniúint ó bhéal.

Déanann Ruiz de Zarobe (2015) plé ar chur i bhfeidhm praiticiúil FCÁT sa tseomra ranga agus an dea-thionchar a bhíonn aige, agus pléann O’Dwyer & De Boer (2015) leis an chaidreamh idir múinteoirí agus daltaí i seomra ranga FCÁT, agus tugann siad léargas ar na gnéithe teanga, na straitéisí teagaisc, agus na patrúin dioscúrsa a thugtar faoi deara.

In earnáil an Ghaeloideachais, tá daoine ag tosú a aithint a thábhachtaí agus atá FCÁT. Amharcann Harris *et al.* (2006) ar chás-staidéar a théann siar chomh fada leis na 1980í, agus níos déanaí, cuireann Ó Ceallaigh *et al.* (2015) an-bhéim air gur gá aird a tharraingt ar an bhearna a dhruidim idir teagasc teanga agus teagasc ábhair i ngaelscoileanna, agus a léiriú go bhfuil pleanáil éifeachtach ceachtanna thar a bheith tábhachtach leis an bhearna seo a dhruidim. Míníonn Mac Gearailt *et al.* (2021) fosta an réasúnaíocht faoi choinne níos mó den chur chuige FCÁT a chur isteach sna suíomhanna tumoideachais.

Sa dóigh chéanna a bhfuil teanga ina scil nach mór í a fhoghlaim, ní mór teagasc teanga agus cuimsiú éifeachtach FCÁT sa tseomra ranga a theagasc go soiléir. Tá taighde suntasach déanta ina thaobh seo ar nós Lasagabaster & de Zarobe (2010), a amharcann ar an dóigh ar chóir múinteoirí a oiliúint le FCÁT a úsáid, agus thóg Hillyard (2011) air seo, a phléann modúil FCÁT i gcláir oiliúna d'ábhair múinteoirí. Amharcann Pérez Cañado (2018) ar na nuálaíochtaí agus na dúshláin a bhaineann le hoiliúint múinteoirí FCÁT. I gcomhthéacs na Gaeilge, tá réimse na hoiliúna FCÁT pléite ag Ó Duibhir (2016), mar shampla, a mhíníonn an dóigh ar féidir FCÁT a chuimsiú sna modúil foghlama in oiliúint múinteoirí, agus tugann sé achoimre ar an dóigh ar ghlac ábhair múinteoirí leis seo. Tógann Cammarata & Ó Ceallaigh (2018) air seo, a thugann achoimre ar na cláir a bhfuil an cur chuige seo mar chuid díobh.

Oiliúint Cleachtóirí Tumoideachais

Níl sa FCÁT ach gné amháin den oiliúint. Le tuiscint iomlán a fháil ar an oiliúint, ní mór dúinn smaoineamh ar oiliúint tosaigh sula dtéitear isteach i bhfostaíocht agus ar oiliúint inseirbhíse, FGL nó FGM nuair a bhítear fostaithe san earnáil.

Tá an chuid is mó den taighde ar fheasacht teanga dírithe ar oiliúint tosaigh (réamhsheirbhíse) d'ábhair múinteoirí. Míníonn Edge (1988), sa chreatlach ar chumas teanga thuas (Léaráid 1) go gcaithfidh cláir oiliúna a bheith dírithe ar na trí ghné d'fheasacht teanga an mhúinteora; caithfidh siad oiliúint a fháil le bheith ina n-úsáideoirí neamhspleácha teanga, caithfidh siad a bheith ábalta an teanga sin a anailísiú agus caithfidh siad sainoiliúint a fháil ar oideolaíocht teanga. Tógann Wright & Bolitho (1993) air seo agus molann siad creatlach mhodheolaíoch leis seo a bhaint amach agus leagann Wright (2002) timthriall cúig chéim amach faoi choinne gníomhaíochtaí feasachta teanga: déanamh [*doing*]; athbhreithniú [*reviewing*], ciall a bhaint as [*making sense*], nascadh [*linking*] agus cur i bhfeidhm sa rang [*classroom implementation*]. Cuireann Johnson (2009) leis seo, a amharcann ar sheánraí éagsúla cumarsáide a bhaineann le múinteoirí. Léiríonn Andrews (2007) a thábhachtaí agus atá sé do mhúinteoirí faoi oiliúint féinmhachnamh a dhéanamh ar an eolas atá acu ar an teanga, agus díríonn Svalberg (2015) ar ghramadach agus ar na bearnaí atá ag múinteoirí maidir leis an eolas fhaisnéiseach atá acu ar theanga a líonadh. Tugann Andrews (2017) léargas níos doimhne ar an ábhair, ag áitiú gur gá go léireoidh cláir oiliúna múinteoirí a thábhachtaí agus atá sé a bheith feasach ó thaobh na teanga de, agus deir sé arís gurb é an féinmhachnamh an pointe tosaigh faoina choinne.

I gcomhthéacs na Gaeilge, tá tuairim na múinteoirí faoi oiliúint léirithe i roinnt píosaí staidéir m.sh., Ní Chathasaigh (2020); Ní Dhiorbháin & Ó Duibhir (2017); Ní Dhiorbháin *et al.* (2020); Ó Ceallaigh *et al.* (2019) agus Ó Ceallaigh (2020) agus tarraingíonn siad aird ar na buntáistí is féidir a bheith le oiliúint fhócasaithe teanga. Tugann Ní Chathasaigh & Ó Ceallaigh & (2021) achoimre ar an taighde atá ann ó thaobh na Gaeilge de agus cuireann siad béim ar a thábhachtaí agus atá sé tuilleadh taighde a dhéanamh ar an réimse seo, agus tá cuid de sin clúdaithe sa staidéar seo (féach Léaráid 3).

Más féidir le cláir oiliúna tosaigh an chothromaíocht cheart a aimsiú idir teanga, eolas ar ábhair, oideolaíocht agus scileanna ginearálta teagaisc, beidh cuid mhaith de na fadhbanna a luaitear sa staidéar seo maolaithe do chleachtóirí amach anseo. Mar sin féin, de bharr líon na ndaoine atá fostaithe san earnáil cheana féin, is gné thábhachtach den taighde í oiliúint inseirbhíse.

Léirigh Freeman (1982), Bullough (2009) agus Jahangir *et al.* (2012) a thábhachtaí agus atá oiliúint inseirbhíse leis na bearnaí eolais nach bhfuil clúdaithe i gcláir oiliúna tosaigh a dhruidim; le coinneáil suas le dea-chleachtas agus beartais a bhíonn ag forbairt; le cleachtas machnaimh a chur chun cinn; le foghlaim faoi éagsúlacht na ndaltaí agus sainriachtanais; le speisialtóireacht a dhéanamh agus cur lena gcuid scileanna; agus le rath a thairfead le cuidiú le harduithe céime agus níos tábhachtaí ná aon rud eile, le dul i ngleic le spreagadh agus sásamh as post na gcleachtóirí. Tá achoimre ar oiliúint inseirbhíse in Éirinn déanta ag Gleeson (2004), a thugann léargas ginearálta ar bheartas agus rialacháin. Tógann McMillan *et al.* (2016) ar O'Sullivan *et al.* (2012) a amharcann ar an mheon thuaidh-theas agus léiríonn siad go bhfuil spreagadh ginearálta ann faoi choinne FGL i measc múinteoirí, mar is féidir leo buntáistí a n-oideolaíochta féin a fheiceáil. Leagann siad amach fosta na tosca a théann i bhfeidhm ar rannpháirtíocht le FGL, ábharthacht na gcúrsaí atá ar fáil, caighdeán an teagaisc, acmhainní agus an tacaíocht agus an spreagadh ó cheannairí scoile san áireamh. Tá dearcadh níos criticiúla ag Hagan & Eaton (2020); san alt seo, déantar plé ar na páirtithe leasmhara ar fad a bhfuil baint acu le hoideachas múinteoirí agus na meonta éagsúla atá acu maidir le cuspóir, ábhar, agus soláthar na gclár oiliúna do mhúinteoirí. Pléitear an teannas idir na héilimh atá ag an lucht déanta beartas maidir le cuntasaíocht agus na cuir chuige caighdeánaithe agus an gá atá le solúbthacht is inoiriúnaitheacht in oideachas múinteoirí.

Maidir le hoiliúint inseirbhíse ar fheasacht teanga, pléann Wright & Bolitho (1993) leis sin. Tugann siad achoimre ar an taighde atá ann, míníonn siad a thábhachtaí agus atá foghlaim teanga i gcláir inseirbhíse

agus tugann siad bealaí praiticiúla leis seo a chur i bhfeidhm. Áitíonn siad gur gá do mhúinteoirí feasacht mheititheangeolaíoch, feasacht shochtheangeolaíoch, agus feasacht dioscúrsa a fhorbairt. Mar chuid de seo, tá tuiscint ar an dóigh a n-athraíonn teanga i gcomhthéacsanna éagsúla, ar an tionchar atá ag teanga ar chaidrimh shóisialta, agus ar an ról atá ag teanga maidir le ciall a chur i dtoll a chéile. Trí fheasacht teanga a chothú, is féidir le múinteoirí a gcleachtais oideolaíocht a fheabhsú, tacú níos fearr le foghlaim teanga na ndaltaí, agus cumarsáid éifeachtach agus forbairt teanga a chur chun cinn sa tseomra ranga. I gcomhthéacs na Gaeilge, tá sé seo clúdaithe ag Ó Duibhir (2000) agus pléite go cuimsitheach ag Ní Thuairisg (2014), agus cé go n-amharcann sí ar mhúinteoirí Gaeltachta ó dheas, tugann sí léargas ginearálta ar fhorbairt múinteoirí, déanann sí measúnú ar na constaicí roimh FGL agus na dúshláin a bhaineann léi, cuireann sí moltaí chun tosaigh maidir le hoiliúint réamhsheirbhíse agus inseirbhíse, agus an gá atá le tuilleadh taighde sa réimse seo á léiriú aici. Tógann Ní Chathasaigh & Ó Ceallaigh (2021) air seo, tugann siad achoimre ar an taighde atá déanta ar na dúshláin a gcaithfear iarracht a dhéanamh iad a mhaolú trí FGL/FGM.

Ceisteanna taighde

Cén tionchar atá ag cúra teanga na gcleachtóirí ar a gcumas teanga?

Cad é an difear idir cumas teanga na gcleachtóirí a thuairiscítear agus an ábaltacht atá acu?

Cad é mar a théann an cultúr teanga i scoileanna i bhfeidhm ar iompraíochtaí agus muinín teanga na gcleachtóirí?

Cad é an nasc idir cumas teanga na gcleachtóirí agus torthaí teanga na ndaltaí?

Cad é mar a théann cumas teanga na gcleachtóirí i bhfeidhm ar a n-ábaltacht le hábhar a sholáthar trí mheán T2

Cad iad na straitéisí a úsáideann cleachtóirí leis na bearnaí teanga atá acu a líonadh?

Cad iad na deiseanna forbartha atá ann, cad iad na cinn is éifeachtaí agus cad iad na bearnaí atá le líonadh?

Léaráid 3: Ceisteanna taighde

Modheolaíocht

Céim 1: Achoimre

Céim 2: Dearadh agus scaipeadh na suirbhéanna

Céim 3: Agallaimh agus fócasghrúpaí

Céim 4: Cruthú na dtrialacha feasachta tagarmharcáilte agus na foirme féinmheasúnaithe, agus aiseolas orthu.

Céim 5: Anailís cháilíochtúil agus chainníochtúil

Léaráid 4: Modheolaíocht

Céim 1: Achoimre: Socraíodh cruinniú tosaigh le hionadaithe ó CnaG agus ón ÚO le cuidiú le cuidiú le paraiméadair a leagan síos, ceisteanna taighde a phlé agus teacht ar eolas a bhaineann leis an tionscadal taighde.

Céim 2: Dearadh agus scaipeadh na suirbhéanna Leis na ceisteanna taighde a fhreagairt agus bunaithe ar an athbhreithniú litríochta thuas, dearadh 3 cheistneoir ar líne in Microsoft Forms: ceann do na ceannairí, ceann do na múinteoirí agus ceann do na cúntóirí ranga agus na ceannairí naí-aonaid. Cé go raibh téamaí uileghabhálacha na gceistneoirí cosúil lena chéile d'aon turas le ligean do thraschomparáid, cuireadh na ceisteanna in oiriúint do chás agus ról gach páirtí (Féach aguisíní 1-3). Cuireadh nasc chuig na ceistneoirí mar aon le litir chumhdaigh chuig gach cleachtóir i ngach scoil ag leibhéal na náiscoille, na bunscoille agus na hiar-bhunscoille, agus rinne ceannairí é seo a éascú. Cuireadh na ceistneoirí amach trí huaire le linn an phróisis seo.

Céim 3: Agallaimh agus fócasghrúpaí: Tógáil ar na téamaí a clúdaíodh sna ceistneoirí, le ligean do phlé níos cáilíochtúla, cuireadh cuireadh le bheith páirteach i bhfócasghrúpa ar shampla de 10 scoil. De bharr sceidil ghnóthacha agus gníomhaíochtaí tionsclaíocha, níor ghlac an chuid is mó de na scoileanna leis an chuireadh. Mar sin féin, i bhfianaise na litríochta a léiríonn na deacrachtaí géara a bhíonn ag múinteoirí sainábhair, bhí sé úsáideach agallamh amháin agus fócasghrúpa amháin a eagrú in dhá shuíomh iar-bhunscoille. Eagraíodh athagallamh fosta le hionadaí ón ÚO atá freagrach as an oiliúint Ghaeloideachais taobh istigh de chlár oiliúna an ÚO.

Céim 4: Cruthú na dtrialacha feasachta tagarmharcáilte agus na foirme féinmheasúnaithe, agus aiseolas orthu.

Bunaithe ar Chomhchreat Tagartha na hEorpa um Theangacha (CCTE), cuireadh greille le chéile a dhíríonn ar scileanna teanga a bhaineann leis an earnáil Ghaeloideachais. Lorgaíodh aiseolas air seo ó réimse cleachtóirí. I ndiaidh suirbhé a dhéanamh ar na modhanna measúnaithe atá ar fáil in aghaidh CCTE (e.g., <https://secure.teg.ie/quiz/>), dearadh sraith shancheaptha de mheasúnuithe agus rinneadh iad a thástáil don earnáil Ghaeloideachais ag 3 leibhéal CCTE, A2, B2, C2. Tá dhá chineál measúnaithe ann. Ar dtús, baineadh úsáid as Blackboard Learn le measúnuithe in-uathcheartaithe a chruthú ar chluastuisicint, léamhthuisicint agus eolas gramadaí. Cruthaíodh measúnuithe ar scileanna labhartha agus scríofa in Microsoft Word fosta, ach tá measúnóir de dhíth chun iad seo a mharcáil.

Mar chuid de na ceistneoirí, lorgaíodh léirithe suime le tabhairt faoin mheasúnú. De bharr gníomhaíochta tionsclaíche, ní bhfuarthas ach 8 léiriú suime, agus níor leor sin le próifíl bhonnlíne cumais a chruthú. Níor dearadh na measúnuithe faoina choinne sin, áfach. Dearadh iad le ligean do cheannairí agus do dhaoine aonair a gcumas a mheas agus cinneadh a dhéanamh maidir le hoiliúint chuí bunaithe ar an aiseolas. Leanfaidh an obair seo ar aghaidh agus tá an taighdeoir sásta measúnú a dhéanamh ar na trialacha sin nach féidir iad a uathcheartú. Chomh maith leis sin, déanfar measúnú ar an fhéidearthacht atá ann déileáil leis na measúnuithe seo i mbonneagar TF oideachais atá le teacht, EdIS, mar chinnteodh sé sin go bhfuil rochtain ar na measúnuithe seo taobh istigh de chóras TF na scoileanna, agus mar sin de, bheadh siad ar fáil do chleachtóirí nuair is gá.

Is gá a lua nach bhfuil cóipeanna de na measúnuithe féin curtha ar fáil sa tuarascáil seo lena rúndacht a choinneáil. Tá siad ar fáil ach iad a iarraidh, áfach, agus déanfar teagmháil le scoileanna maidir leis seo.

Céim 5: Anailís cháilíochtúil agus chainníochtúil: Baineadh úsáid as SPSS chun anailís aon-athróige agus anailís il-athróige (nuair ba chúil) a dhéanamh ar na sonraí cainníochtúla a bailíodh ó na ceistneoirí. Leis na hagallaimh/fócasghrúpaí, agus na ceisteanna oscailte sna ceistneoirí, baineadh úsáid as na bogearraí anailíse cáilíochtúla, NiVO, chun na sonraí cáilíochtúla a chódú agus a anailísiú ar bhonn téama.

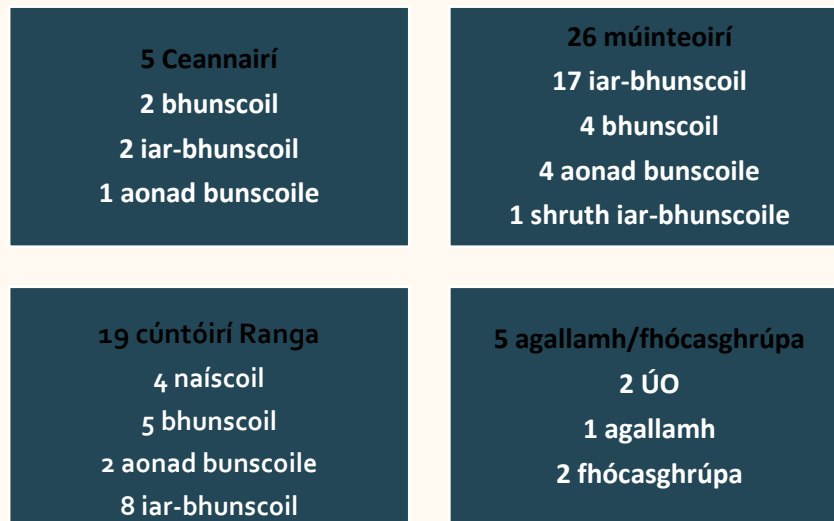
Cúrsaí Eitice

Leanadh treoirlínte agus nósanna imeachta Ollscoil Uladh don tionscadal seo a thiteann isteach i gcatagóir A de chuid rialacháin na hOllscoile¹. Bhí an taighdeoir i dteagmháil dhíreach le daoine fásta ar bhonn deonach. Tá gach sonra a bailíodh sábháilte ar chóras dianslándála na hollscoile agus tá anaithnidiú déanta ar na rannpháirtithe.

Torthaí agus plé

- Achoimre ar na freagraí a fuarthas

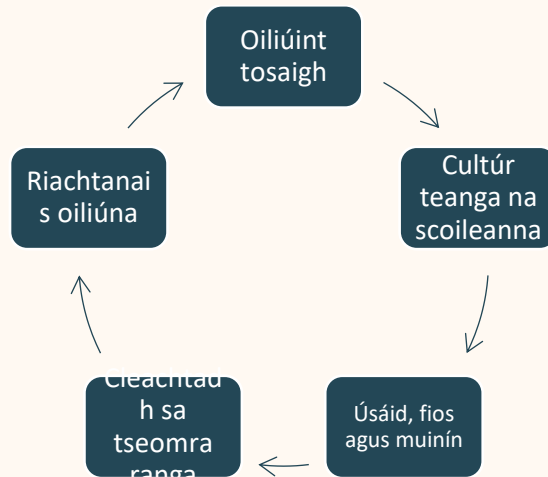
Féach thíos achoimre ar na torthaí a fuarthas. I bhfianaise achar gairid an taighde, an bhrú ar fhoirne Gaeloideachais agus na gníomhaíochta tionsclaíche reatha, is toradh cothrom é seo. Is leordhóthanach an réimse faisnéiseoirí thar na cineálacha éagsúla scoileanna le léargas ginearálta a thabhairt maidir le barúlacha, eispéiris agus deacrachtaí sna suíomhanna éagsúla Gaeloideachais, go háirithe ó tharla gur féidir iad a nascadh le torthaí atá ar fáil ó shuíomhanna den chineál chéanna in áiteanna eile.

Léaráid 5: Achoimre ar na freagraí a fuarthas

¹ Tá cóip de seo ar fáil ag @ https://www.ulster.ac.uk/_data/assets/pdf_file/0011/123041/Policy-for-the-Governance-ofResearch-involving-human-participants.pdf.

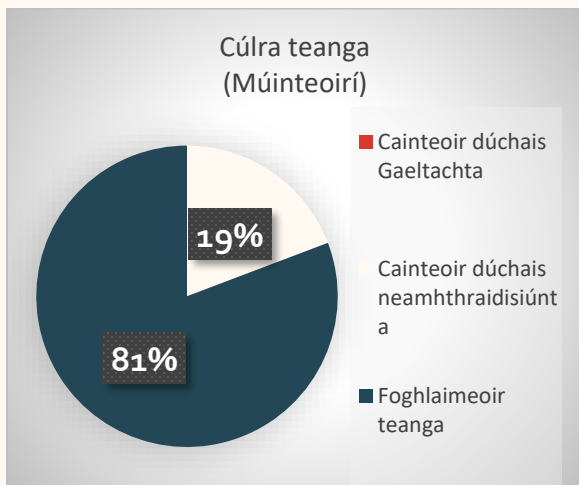
- Réimsí faoi choinne anailíse

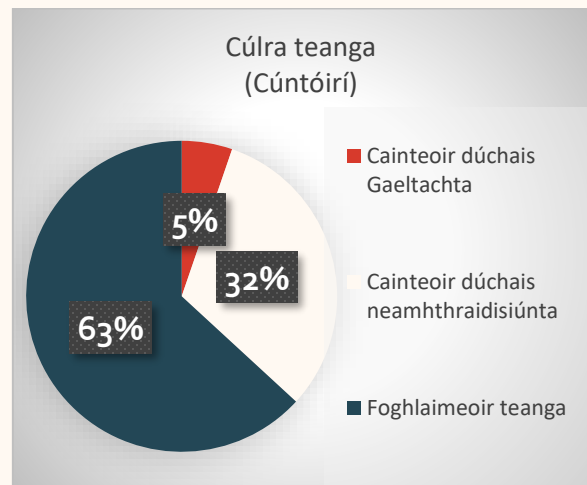
Léaráid 6: Réimsí faoi choinne anailíse

Oiliúint tosaigh

- Cúlra teanga agus conairí don oiliúint tosaigh

Léaráid 7: Cúlra teanga (Múinteoirí)

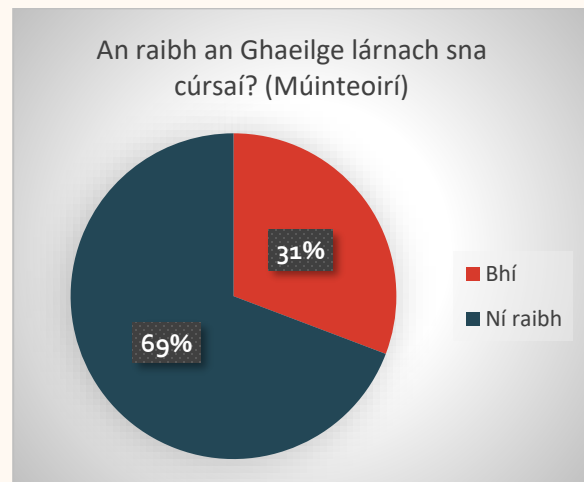
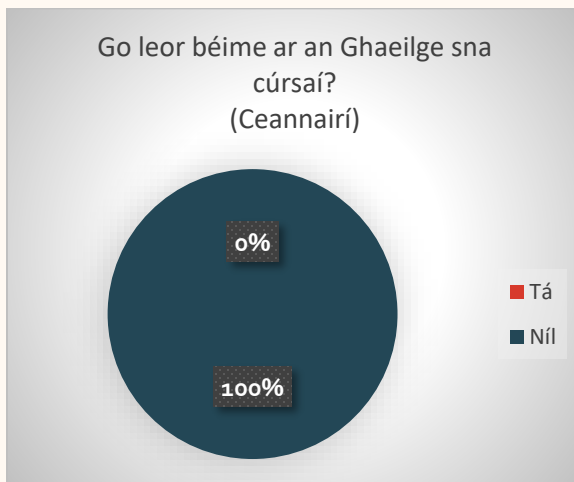
Léaráid 8: Cúlra teanga (Cúntóirí)

Ní raibh ach cainteoir dúchais amháin ón Ghaeltacht i measc na bhfreagróirí. Cé nach ionadh é sin, léiríonn sé gur foghlaiméirí iad na daoine is inniúla fiú san earnáil ó thaobh na teanga de. Cuireann formhór na múinteoirí (81%) agus formhór na gcúntóirí ranga (63%) síos orthu féin mar dhaoine a d’fhoghlaim an teanga. Deir 19% agus 32% faoi seach, nach cainteoirí traidisiúnta dúchais iad. Is féidir é seo a shainmhíniú mar dhaoine a d’fhás aníos ag labhairt na teanga mar theanga bhaile, nó daoine a

tháinig tríd an earnáil tumoideachais. Sa chuid is mó de na cásanna seo, shealbhaigh siad an teanga óna dtuismitheoirí nó ó mhúinteoirí a d'fhoghlaim an teanga. Ní cáineadh ná ábhar imní é seo, ach léiríonn sé go bhfuil cleachtóirí Gaeloideachais ar thuras teanga iad féin. Do chuid mhaith acu, is céim thábhachtach ar an turas foghlama teanga seo an cúrsa a dhéanann siad le hullmhú le bheith ag obair san earnáil (Andrews & Lin, 2017, 59).

Tá réimse conairí ann trína dtagann cleachtóirí isteach i bhfostaíocht san earnáil, agus tá na cinn ar chuir na freagróirí síos orthu leagtha amach in aguisín 4. Tá tionchar díreach ag na conairí seo ar fheasacht teanga agus muinín na gcleachtóirí (Andrews, 2003). Rinne roinnt múinteoirí speisialtóireacht sa Ghaeilge, trí chéim iomlán sa Ghaeilge a dhéanamh roimh an TICO. Tríd an chonair seo, fuair siad oiliúint fhócasaithe theangeolaíoch agus teagmháil chuimsitheach leis an teanga, ach ní bhfuair siad ach blaiseadh beag den oideolaíocht teanga (modúl amháin) le linn an TICO s'acu. Roghnaigh roinnt daoine eile an Ghaeilge mar an sainábhar s'acu mar chuid dá gclár Baitsiléir Oideachais (BEd) agus fuair siad teagmháil leis an Ghaeilge agus le hoideolaíocht tumoideachais, níl ansin ach cuid den chúrsa, áfach. De bharr na modúl eile agus na socrúcháin i scoileanna, níl an oiliúint leanúnach, dian, ná dírithe ar gach réimse den fheasacht teanga. Rinne daoine eile staidéar ar réimse modúil ar an chlár BEd trí mheán na Gaeilge, cuidíonn sé seo le teagmháil leis an Ghaeilge agus leis an tseomra ranga, ach tá an fhadhb chéanna ann mar atá luaite thuas. Ar an taobh eile den scála, tá múinteoirí againn a dhéanann speisialtóireacht in ábhar eile nach Gaeilge é, agus nach bhfuair fíor-oiliúint teanga ar bith. Sna cláir theagaisc, ar nós TICO, ní nach ionadh go gcuirtear an bhéim ar scileanna ginearálta teagaisc, agus bíonn sé ag brath go hiomlán ar an chúrsa féin cad é mar a dhírítear ar theagasc trí Ghaeilge.

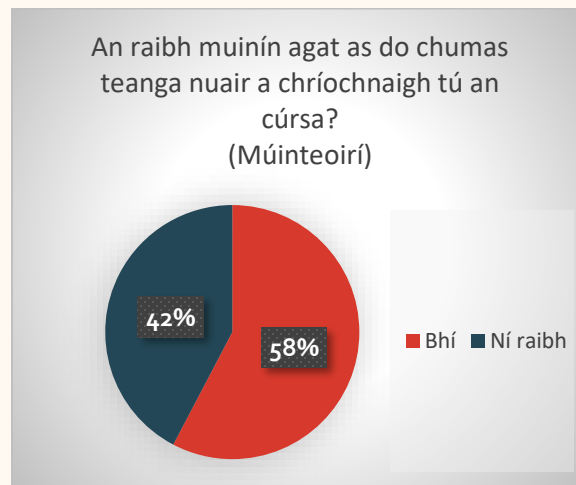
- **Béim ar an Ghaeilge**

Léaráid 9: Béim ar an Ghaeilge (Ceannairí)

Léaráid 10: Béim ar an Ghaeilge (Múinteoirí)

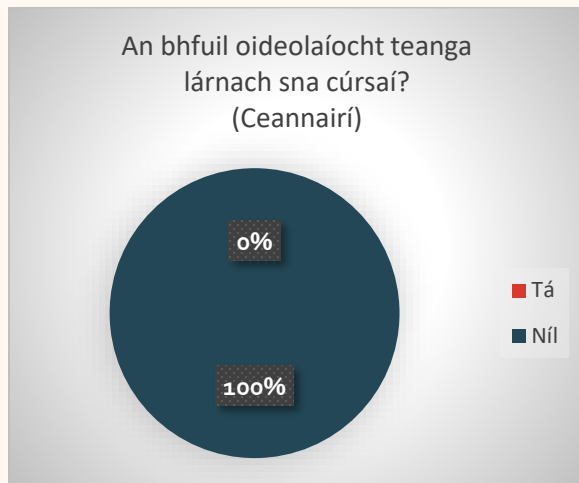
Cé go ndearna formhór na bhfaisnéiseoirí staidéar ar chúrsaí ina raibh gné Ghaeilge, maíonn an chuid is mó acu nárbh í sin an príomhfhócas sa chúrsa. Is iad scileanna ginearálta an príomhfhócas i gcúrsaí BEd agus TICO. Aontaíonn 100% de na ceannairí a thug freagra leis seo, agus deir siad go dtuigeann siad na deacrachtaí teanga a bhíonn ag múinteoirí nua nuair a thagann siad isteach sa scoil, agus go mbíonn baint aige sin leis an teagmháil teanga a bhí acu roimhe sin. Luann ceannaire amháin nach bhfuil TICO iar-bhunscoile ann le fócas ar an Ghaeilge agus nach bhfuil sin ar fáil ach don bhunscolaíocht agus luann duine eile go bhfágfar é faoin duine féin nó faoin scoil aon bhearnaí teanga a líonadh a thagann aníos i ndiaidh na hoiliúna tosaigh, agus iad i bhfostaíocht.

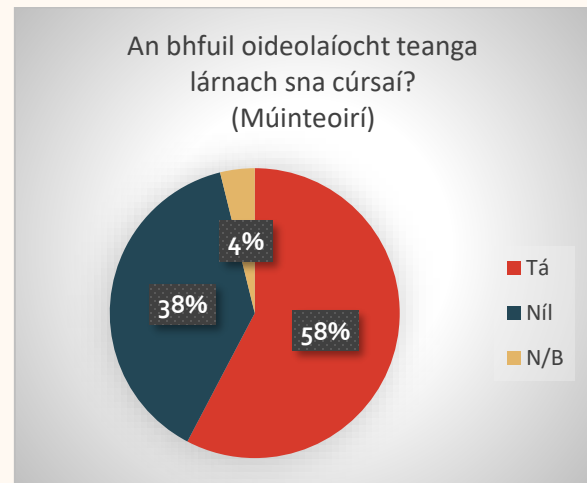
Léaráid 11: Muintín as cumas teanga ar chríochnú an chúrsa (Múinteoirí)

Feictear anseo go ndúirt 58% de mhúinteoirí go raibh muintín acu as a gcumas teanga nuair a chríochnaigh siad an oiliúint tosaigh. Tá sé seo ag teacht le Ní Chathasaigh & Ó Ceallaigh (2021, 7). I measc na ndaoine siúd a bhí muintíneach, bhí deis ag cuid acu an Ghaeilge a chleachtadh taobh amuigh den tseomra ranga; bhí am caite ag daoine eile sa Ghaeltacht agus d'fhreastail daoine eile ar chúrsaí eile teanga le cur lena gcuid scileanna teanga. Is suntasach go ndúirt 42% nach raibh siad muintíneach ach is dócha nach ionadh ar bith é. Tógann sé blianta de threoir fhócasaithe agus de theagmháil le teanga a fhoghlaim chuig an leibhéal a bheadh de dhíth le bheith ag teagasc tríthi, agus ní thiocfadh le cúrsa 3ú leibhéal ar bith sin a bhaint amach leis féin, go háirithe ó tharla nach féidir curaclaim cúrsaí a bheith dírithe ar an scil seo amháin. Luann na daoine siúd nach raibh muintíneach an easpa eolais atá acu ar an ghramadach, an easpa stór focal speisialaithe don tseomra ranga (féach fosta Ní Chathasaigh & Ó Ceallaigh (2021), agus an claonadh atá acu a bheith in amhras faoina n-eolas ar an teanga, agus dearmad

déanta acu ar an mhéid a d'fhoghlaim siad i modúil teanga ar leith (féach fosta Ní Chathasaigh, 2020; Ó Ceallaigh *et al.*, 2019).

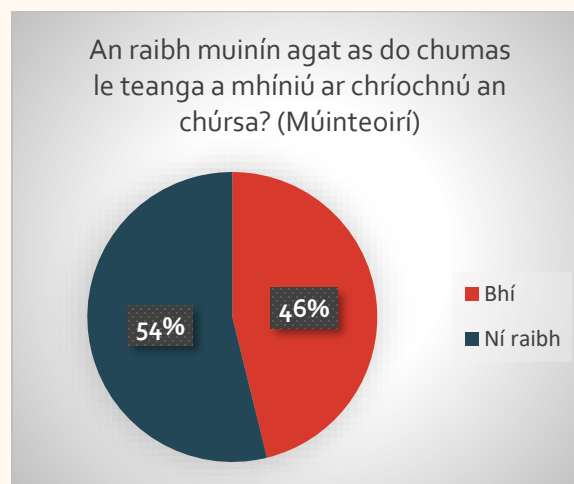
Léaráid 12: Oideolaíocht teanga ar chúrsaí (Ceannairí)

Léaráid 13: Oideolaíocht teanga ar chúrsaí (Múinteoirí)

Bunaithe ar na torthaí seo, ní mhothaíonn ceannairí go bhfuil ról lárnach ag oideolaíocht teanga in oiliúint múinteoirí. Cé go mb'fhéidir go bhfuil sí clúdaithe i roinnt modúl, tá tús áite ag réimsí eile atá le clúdach de réir CGMTÉ. Mar sin féin, tugann 58% de na múinteoirí a tháinig trí chúrsaí bunaithe ar an Ghaeilge le blianta beaga anuas, samplaí de staidéar ar oideolaíocht teanga mar mhodúl nó mar rud a bhí luaite i modúil eile, ach maíonn 38% acu nárbh amhlaidh atá, rud a thugann le fios go bhfuil níos mó oibre le déanamh i dtaca leis seo (féach fosta Ó Ceallaigh, 2013; Ó Ceallaigh & Ní Shéaghdha, 2017; Ó Ceallaigh *et al.*, 2019).

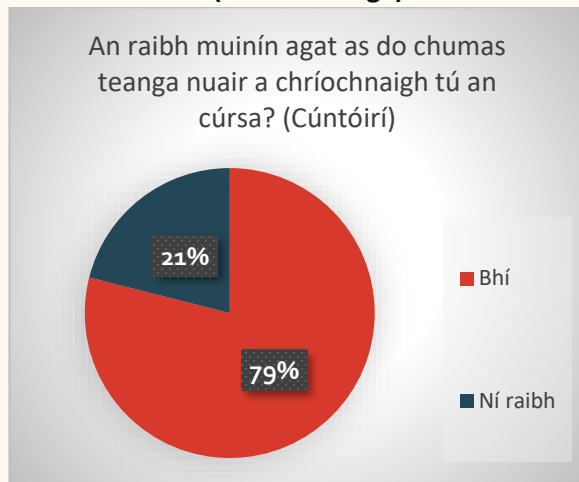
- Muinín as teanga a mhíniú (múinteoirí)

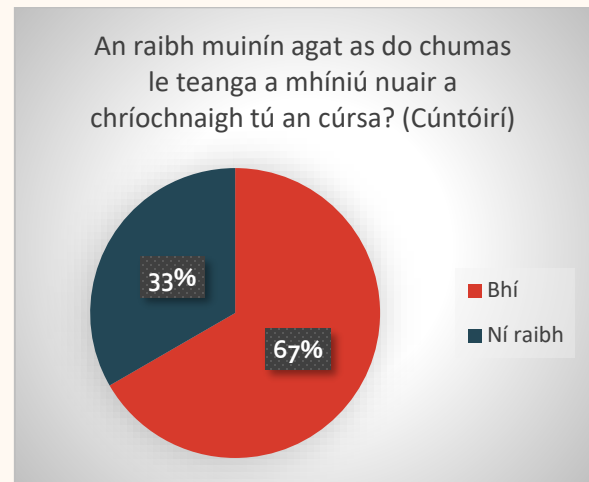
Léaráid 14: Muinín as cumas le teanga a mhíniú ar chríochnú an chúrsa (Múinteoirí)

Maíonn 54% de na múinteoirí a thug freagra nach raibh siad muiníneach as a gcumas le teanga a mhíniú do dhaoine eile ná í a theagasc nuair a chríochnaigh siad an oiliúint tosaigh (féach fosta Ní Chathasaigh, 2020; Ó Ceallaigh *et al.*, 2019). Is féidir le duine a bheith ábalta an teanga a úsáid, ach ní hionann sin agus a rá go bhfuil siad ábalta í a mhíniú agus a theagasc do dhaoine eile (Andrews & Lin, 2017, 59). Luann cuid de na freagróirí arís an easpa taithí ó tharla nach raibh orthu é seo a dhéanamh mar chuid dá n-oiliúint tosaigh, ach creideann daoine eile gur rud é seo a fhoghlaimítear de réir a chéile tríd an rud a dhéanamh agus trí fhoghlaim ó dhaoine eile sa tsuíomh sin (Nassaji, 2012, 1). Luann daoine eile go gcaithfidh siad a bheith ag obair air seo ina gcuid ama féin trí ghraiméir agus foclóirí a úsáid nó trí fhreastal ar ranganna cruinnis teanga atá ar fáil sa phobal.

Muinín as cumas (Cúntóirí ranga)

Léaráid 15: Muinín as cumas teanga ar chríochnú an chúrsa (Cúntóirí)

Léaráid 16: Muinín as an chumas le teanga a mhíniú ar chríochnú an chúrsa (Cúntóirí)

Tá muinín ard as cumas teanga tuairiscithe i measc na gcúntóirí ranga (76%), agus 67% de na freagróirí ag maíomh go bhfuil siad muiníneach as a gcumas leis an teanga a mhíniú do dhaoine eile. Is ábhar iontais é seo ó tharla go bhfuil réimse leathan cáilíochta acu (féach aguisín 4). Ina measc, tá daoine nach bhfuil ach cáilíochtaí TGMO acu agus daoine a bhfuil céim acu sa Ghaeilge nó in ábhar eile. Tá an réimse seo ann de bharr nach bhfuil saincháilíocht shoiléir ar bith de dhíth leis an phost seo a dhéanamh (féach Sharples *et al.*, 2016). Is amhlaidh gur baineadh amach cuid mhaith de na cáilíochtaí a luadh nuair a bhíothas fostaithe, agus in a lán cásanna, bunaithe ar na tráchtanna, níor tháinig an muinín a luadh chun cinn mar gheall ar chúrsa oiliúna ach de bharr gur caitheadh am ag obair san earnáil, gur thángthas tríd an earnáil mar dhalta, nó go raibh an deis ag duine Gaeilge a labhairt sa bhaile.

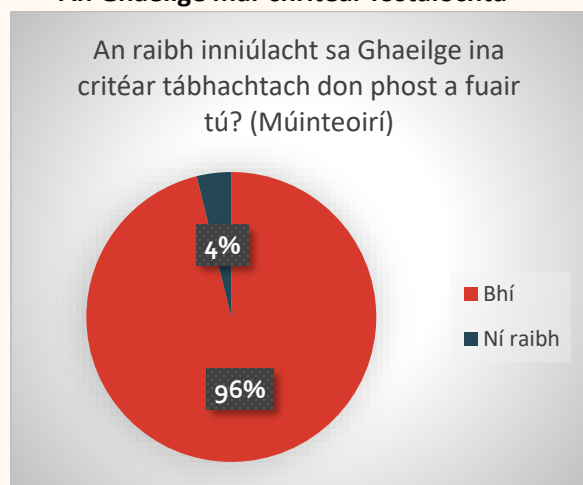
- Oiliúint tosaigh: conclúid

Léiríonn na torthaí na cúlraí éagsúla atá ag cleachtóirí agus na conairí éagsúla a lean siad. Léiríonn siad an tábhacht atá le hoiliúint chuimsitheach teanga agus treoir spriocdhírthe oideolaíochta a chur ar fáil d'oidí sula mbíonn siad fostaithe san earnáil. Is gá a thuiscint nach iontas ar bith é go mbíonn bearnaí teanga ann agus caithfear deiseanna a chruthú le dul i ngleic leo. Ar an dóigh seo, is féidir leis an earnáil cur níos mó le muinín na gcleachtóirí ar fad agus caighdeán na treorach a fheabhsú.

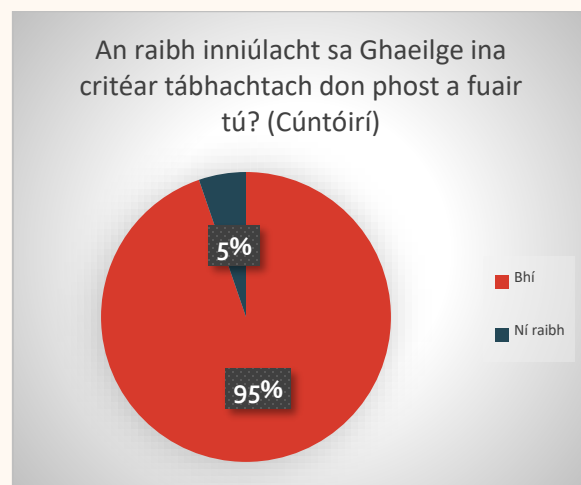
Cultúr teanga na scoileanna

Tá tábhacht an chultúir teanga sna scoileanna pléite thíos, mar is sin an bonn faoi na luachanna a léiríonn ceannairí agus foirne. Déanann an cultúr seo cleachtais ghairmiúla na gcleachtóirí a mhúnlú agus téann sé i bhfeidhm ar chongruacht teanga agus ar chaighdeán an ionchuir a chuirtear ar fáil do dhaltaí.

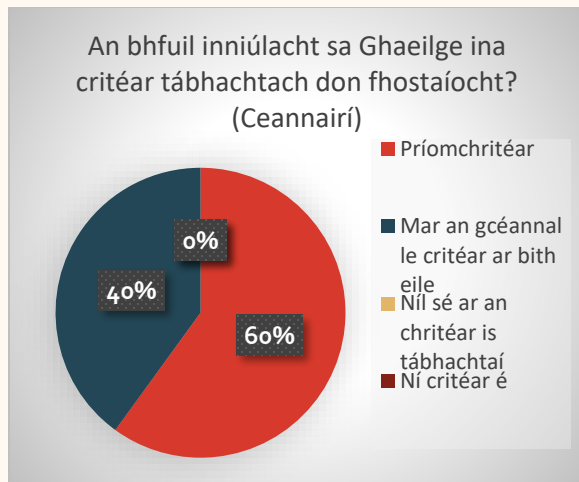
- An Ghaeilge mar chritéar fostaíochta

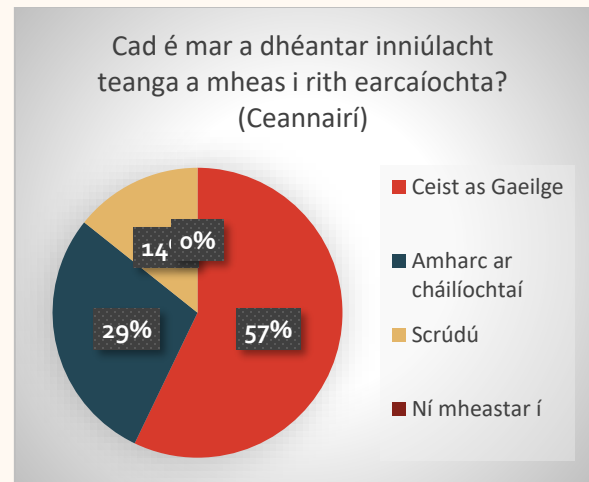
Léaráid 17: An Ghaeilge mar chritéar poist (Múinteoirí)

Léaráid 18: An Ghaeilge mar chritéar poist (Cúntóirí)

Léaráid 19: An Ghaeilge mar chritéar poist (Ceannairí)

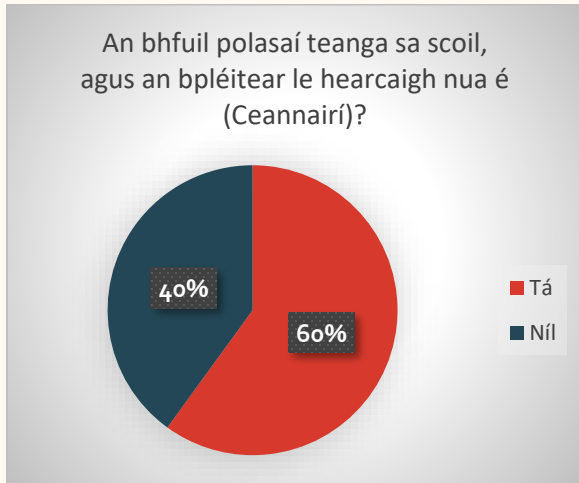
Léaráid 20: Measúnú ar inniúlacht (Ceannairí)

Ní nach ionadh go maíonn idir mhúinteoirí agus chúntóirí go raibh an Ghaeilge ina critéar tábhachtach nuair a bhí siad ag cur isteach ar a bpost. I dtaca le ról teagaisc, de ghnáth bíonn inniúlacht sa Ghaeilge ina réamhriachtanas, mar aon le cáilíocht mhúinteoireachta agus taithí. I dtaca le cúntóirí ranga, de ghnáth bíonn inniúlacht sa Ghaeilge nó toil le hinniúlacht a bhaint amach ina critéir riachtanacha. Maíonn 49% de cheannairí gurb í inniúlacht sa Ghaeilge an príomhchritéar, ach maíonn 32% go bhfuil an t-ualú céanna aici agus atá ag critéir eile. Tá sé seo intuigthe de bharr go mbíonn scileanna agus taithí ar leith de dhíth le bheith i do mhúinteoir nó i do chúntóir ranga éifeachtach, agus is gá seo a chinntiú sa phróiseas earcaíochta (féach Webster, 1998). Mar sin féin, nuair a bhíonn critéir éagsúla ann, thiofadh le hiarratasóir a bhfuil Gaeilge theoranta aige scór atá ard go leor a bhaint amach i leith na gcritéar eile le go n-éireodh leis, nó thiofadh dó nach mbeadh an dara rogha ag scoil ach duine a bhfuil Gaeilge theoranta aige a fhostú de bharr easpa iarratasóirí cuí (Ó Grádaigh, 2015). Seans nach mbeidh an dara rogha ag scoileanna ach glacadh le hiarratasóir nach bhfuil an inniúlacht chúí aige agus an oiliúint teanga atá de dhíth a chur ar fáil dó. Is léir seo sna náiscoilleana go háirithe agus sna hiar-bhunscoilleana i gcás na sainábhar.

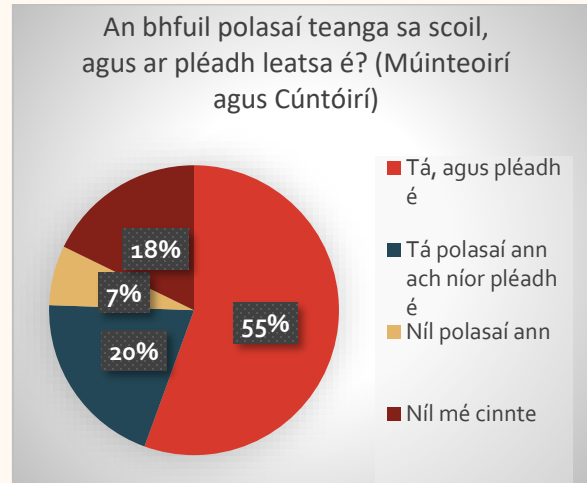
Is minic a ghlactar leis an cháilíocht atá ag an iarratasóir mar chruthúnas ar an chumas teanga atá aige, ach tá seans nach ionann sin agus iarratasóir atá feasach ó thaobh na teanga de, mar atá mínithe sa taighde seo. Mar chuid de na hagallaimh, déanann go leor scoileanna (go háirithe aonaid nó sruthanna taobh istigh de scoileanna níos mó) na hagallaimh trí Bhéarla den chuid is mó. Dá bharr sin, luann roinnt freagróirí nár cuireadh ach ceist nó dhó orthu as Gaeilge. Luann scoil amháin go n-úsáideann siad scrúdú aistriúcháin mar chuid den phróiseas earcaíochta agus thiofadh leat amharc air seo mar chur

chuige níos déine ó thaobh na teanga de, fiú mura ndéanann sé an cumas a mheas i réimsí eile den fheasacht teanga.

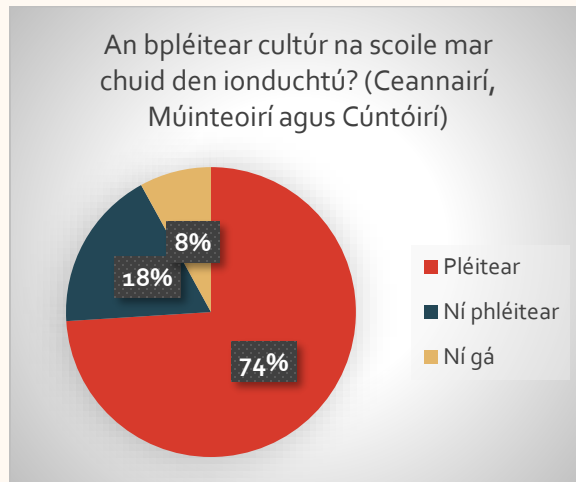
- **Polasaí teanga na scoileanna**

Léaráid 21: Polasaí teanga sa scoil (Ceannairí)

Léaráid 22: Polasaí teanga sa scoil (Múinteoirí agus Cúntóirí)

Léaráid 23: Plé ar an chultúr teanga (Ceannairí, Múinteoirí, Cúntóirí)

Sa pholasaí teanga, is cóir cultúr teanga na scoile a chur in iúl, achoimre a thabhairt ar na heochairphrionsabail, cuspóirí agus straitéisí maidir le foghlaim teanga, teagasc agus úsáid mar mhodh cumarsáide sa scoil (Ó Laoire, 2003; Wiley & García, 2016). I bpolasaí láidir, is chóir go mbeadh fíis na scoile, an cur chuige i leith teagasc teanga agus an dóigh a mbaineann sé seo leis an churaclam, an cur chuige i leith inniúlacht teanga a mheas, an cur chuige i leith cumarsáide taobh istigh agus taobh amuigh den tseomra ranga agus an dóigh ar féidir le pobal teanga na scoile nascadh leis an phobal teanga i

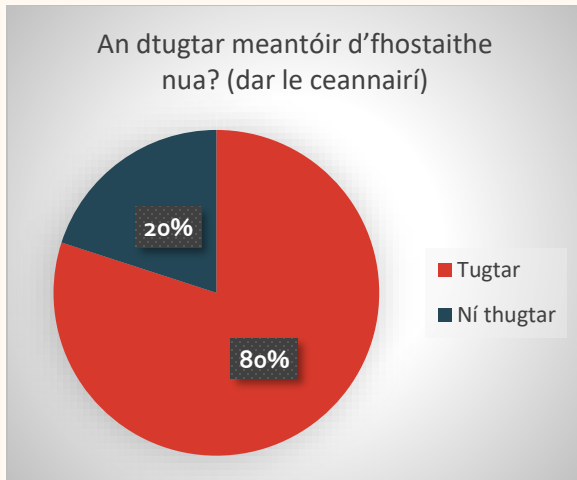
gcoitinne agus cén cuidiú ba chóir a chur i bhfeidhm dá mbeadh tacaíocht teanga de dhíth ar bhall foirne nó ar dhalta. Ní hamháin go gcuireann a leithéid de pholasaí fócas comhchoiteann ar fáil ach is doiciméad é ar féidir tagairt a dhéanamh dó má bhíonn deacrachtaí teanga ann. Mar sin féin, féach Hoyle & John (1995) agus Mac Donncha (2005), a thugann rabhadh gur féidir le polasaí a bheith ina bhagairt seachas ina mhealladh, más rud é nach gcuirtear i bhfeidhm mar is ceart é.

Deir 100% de cheannairí go bhfuil polasaí ann go ndéanann siad é a phlé le hearcaigh nua. Mar sin féin, níl sé seo ag teacht le dearcadh na foirne, mar deir 20% de na múinteoirí agus na cúntóirí ranga a ndearnadh suirbhé orthu nach ndearnadh é a phlé leo, agus deir 7% nach bhfuil polasaí ann agus tá 18% ann nach raibh cinnte. Níl teacht furasta ar na polasaithe seo ar shuíomhanna idirlín na scoileanna, más ann dóibh, nó tá siad clúdaithe mar chuid de pholasaithe eile.

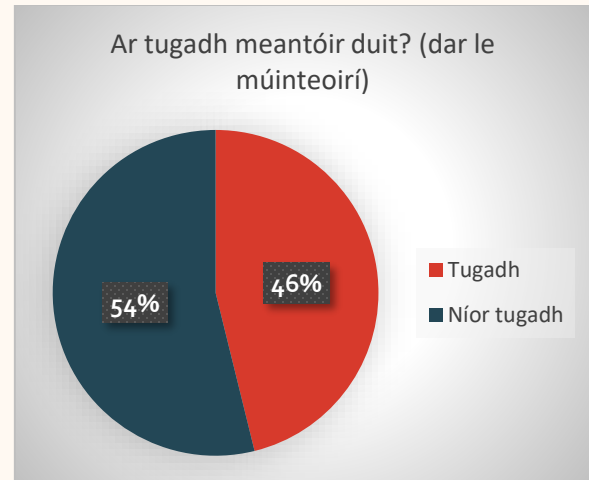
Ar an iomlán, maíonn 74% díobh siúd a ceistíodh gur pléadh cultúr teanga na scoile i rith ionduchtaithe, agus is rud dearfach é sin.

- **Meantóireacht**

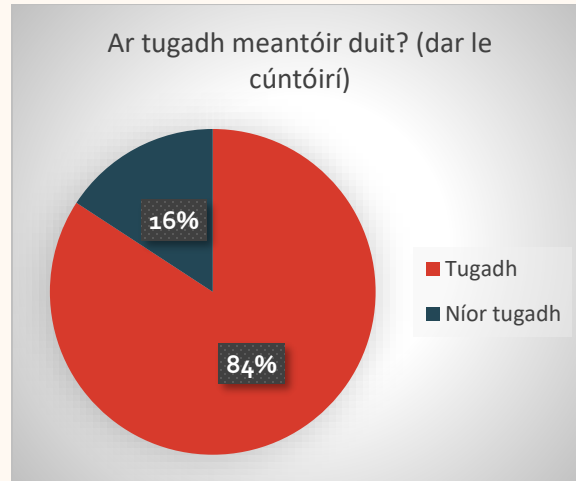
Is cuid thábhachtach den ionduchtú i bpost úr í an mheantóireacht, go háirithe do na baill foirne siúd nach bhfuil mórán taithí acu sa ról (féach Shanks *et al.*, 2022). Cuidíonn sé le baill foirne nua socrú isteach ina ról, foghlaim faoin dóigh a n-oibríonn an scoil, foghlaim ag an obair ó chomhghleacaithe a bhfuil níos mó taithí acu, cuireann sé tacaíocht mhothúchánach ar fáil má bhíonn baill foirne ag streachailt le socrú isteach agus tugann sé treoir dóibh i réimsí d'fhorbairt ghairmiúil agus FGL. I suíomh tumoideachais, tabhair faoi deara go bhfuil tacaíocht le cur ar fáil ó thaobh na teanga de, bíodh sin i dtaca le cumas teanga na mball foirne nua nó i dtaca leis an iompar teanga atá acu (féach Cody, 2009; Ó Grádaigh, 2015, 9).

Léaráid 24: An ndéantar meantóireacht ar fhostaithe nua? (Dar le ceannairí)

Léaráid 25: Ar tugadh meantóir duit? (Dar le múinteoirí)

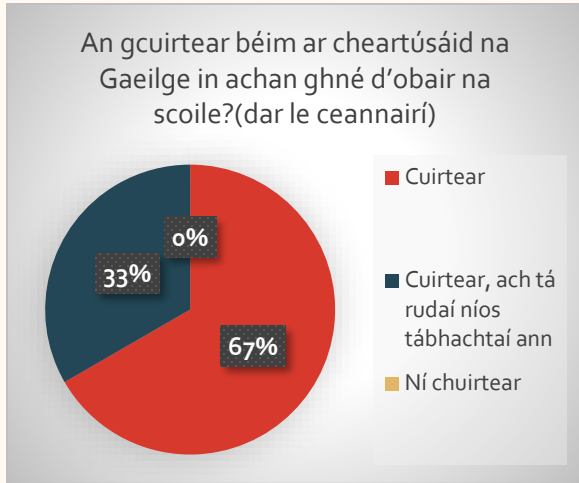

Léaráid 26: Ar tugadh meantóir duit? (Dar le cúntóirí)

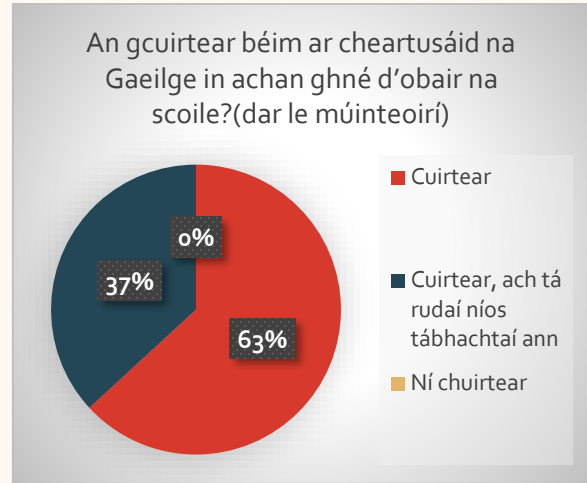
Deir 80% de na ceannairí a ceistíodh go bhfuil clár meantóireachta ann d'fhostaithe nua, agus luann duine amháin acu go gceaptar bainisteoir sinsearach le tacaíocht a chur a fáil ar na réimsí thuasluaite. Is suntasach nach ndeir ach 46% de na múinteoirí a ndearnadh suirbhé orthu gur cuimhin leo meantóir a bheith acu, ardaíonn sé seo go 84% i gcás na gcúntóirí ranga, cuid mhaith acu nár oibrigh i gcomhthéacs tumoideachais roimhe sin, b'fhéidir. Deir múinteoir amháin, ó tharla go bhfuil siad fostaithe i sruth Gaeilge, go ndéanann na daoine ar thaobh an Bhéarla an t-ionductú, ní chuirtear ceisteanna teanga san áireamh mar sin. Luann duine eile cur chuige níos neamhfoirmiúla, caidrimh sa tseomra foirne agus plé ginearálta. Maíonn siad siúd a fuair meantóireacht gur tugadh cuidiú dóibh maidir le ceisteanna teanga, go háirithe i dtaca le hobair na ndaltaí a mharcáil. Deir daoine eile, cé nach raibh meantóir ainmnithe acu, gur mhothaigh siad go dtiocfadh leo ceisteanna a chur ar bhaill foirne eile. Maíonn siad siúd nach bhfuair

meantóireacht go raibh orthu foghlaim as maoil a gconláin agus nach bhfuair siad meantóireacht de bharr go raibh na baill foirne eile róghnóthach le tacaíocht mar seo a thabhairt.

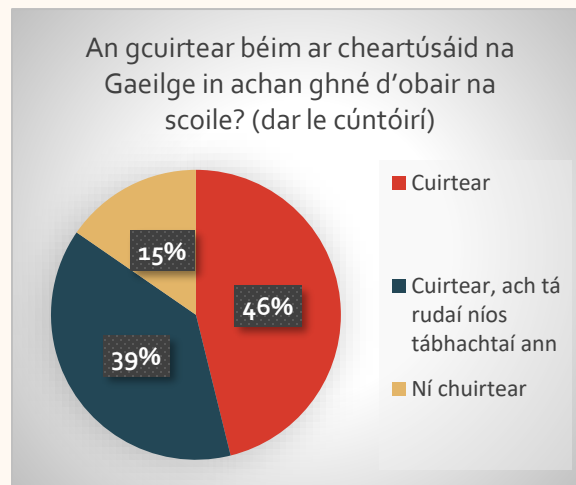
- **Béim ar úsáid cheart na Gaeilge**

Léaráid 27: Béim ar cheartúsáid na Gaeilge (Dar le ceannairí)

Léaráid 28: Béim ar cheartúsáid na Gaeilge (Dar le múinteoirí)

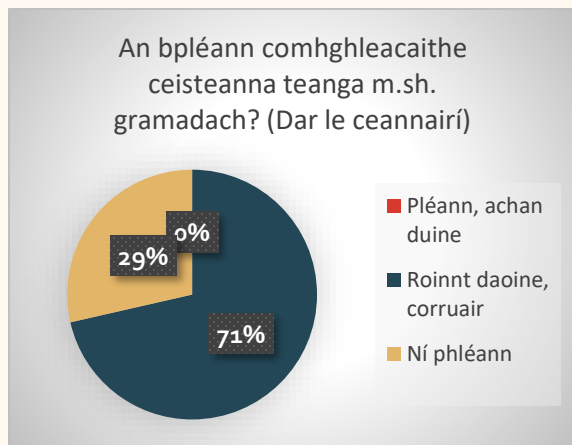
Léaráid 29: Béim ar cheartúsáid na Gaeilge (Dar le cúntóirí)

Dearbhaíonn 67% de na ceannairí a ceistíodh, 52% de na múinteoirí agus 46% de na cúntóirí go bhfuil úsáid cheart na Gaeilge tábhachtach in achán ghné d'oibríochtaí a scoile. Ní hionadh ar bith é sin ó tharla gur cuid dhílis d'éiteas agus fíis na scoileanna seo iad cur chun cinn na teanga agus cumas dátheangach. Is cosúil go dtuigeann foirne a thábhachtaí agus atá sé cruinneas teanga a chur chun cinn sa mhéid is go mbíonn sé seo ina eiseamláir do dhaltaí (Mhic Aoidh, 2021, 3; Ó Fáthasaigh, 2021, 15). Go comhfhiosach agus go neamh-chomhfhiosach, beidh tionchar ag an chaighdeán Gaeilge a fheiceann

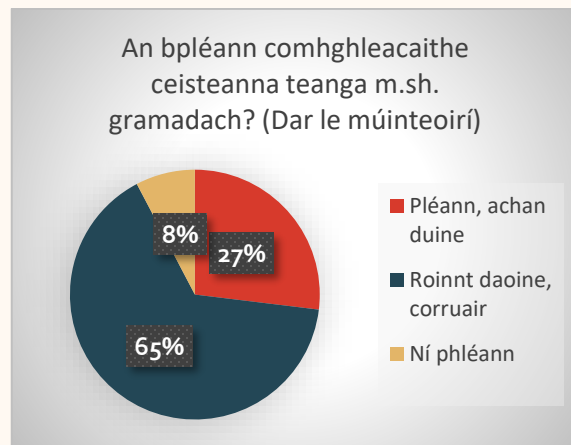
agus a chluineann na daltaí ó na heiseamláirí teanga seo, mar sin de, tá sé ríthábhachtach go mbíonn an t-aschur teanga seo cruinn, bíodh sin sa dóigh a labhraítear Gaeilge i measc na foirne agus idir an fhoireann agus na daltaí taobh istigh agus taobh amuigh den tseomra ranga, sa chomharthaíocht agus sna taispeántais bhalla ar fud na scoile nó sna hacmhainní, na nótaí scríofa agus an t-aiseolas a thugtar do dhaltaí. Má smaoiníonn muid ar shuíomh Béarla, ní ghlacfaí le droch-chaighdeán Béarla sna haschuir seo mar go dtuigtear go mbeadh tionchar aige sin ar dhaltaí.

D'ainneoin an tábhacht a chuireann na freagróirí ar chruinneas, i ndiaidh cuairt a thabhairt ar roinnt scoileanna agus labhairt le go leor cleachtóirí, cuid acu a bhí ar chúrsaí a theagascann an taighdeoir, agus i ndiaidh suirbhé a dhéanamh ar chomhfhreagrú scríofa, tríd an taighde seo agus trí dhéileáil leis na scoileanna, ní hionann an fhís agus an fhírinne i gcónaí. Thiocfadh leat a lán samplaí a thabhairt de mheancóga litrithe, gramadaí agus fóineolaíochta. Is féidir dhá chúis a lua do na meancóga seo. Sa chéad dul síos, mar a dúirt 33% de cheannairí, 31% de mhúinteoirí agus 39% de chúntóirí, ní hiad ceisteanna cruinnis teanga na ceisteanna is tábhachtaí ag cleachtóirí, cé go bhfuil siad tábhachtach. Ar bhonn laethúil, bíonn orthu déileáil le go leor ceisteanna a bhaineann le riarachán, tréadchúram, agus cleachtadh ranga, agus mar gheall ar an ualach oibre seo déantar meancóga ó tharla go gcruthaítear aschur faoi dheifir. Ar a bharr seo, mar a luadh roimhe, agus mar a anailíseofar thíos, tá siad siúd atá ag cruthú an aschuir ar thuras foghlama iad féin agus is gá meancóga a dhéanamh le teanga a fhoghlaim (Al-Sobhi, 2019). Is féidir meancóga a bheith ann, dar ndóigh, ach chun iad a réiteach, caithfidh comhoibriú a bheith ann i measc na foirne le hearráidí a aithint agus a cheartú agus freagracht a ghlacadh as a bhfeidhmíocht agus a bhforbairt teanga féin nuair is gá.

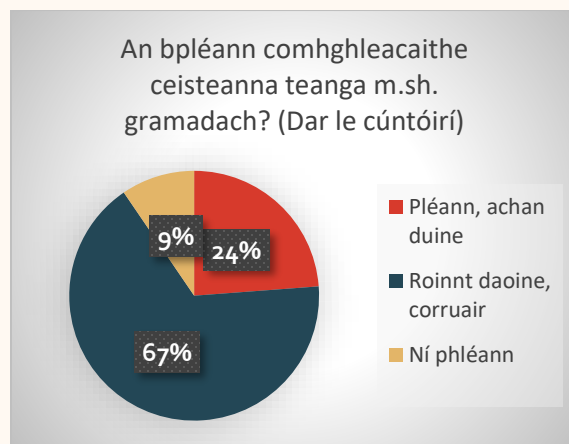
- **Comhoibriú ar cheisteanna teanga**

Léaráid 30 An bpléann comhghleacaithe ceisteanna teanga? (dar le ceannairí)

Léaráid 31 An bpléann comhghleacaithe ceisteanna teanga? (dar le múinteoirí)

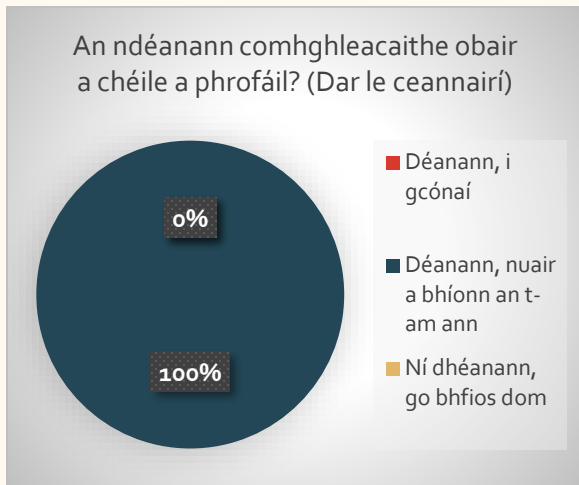

Léaráid 32 An bpléann comhghleacaithe ceisteanna teanga? (dar le cúntóirí)

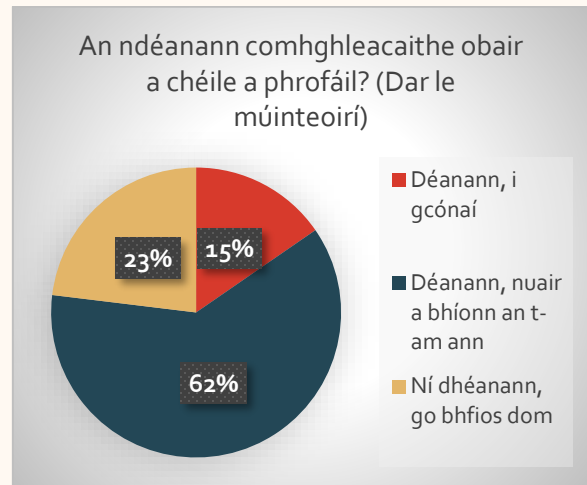
Mar gheall ar cé chomh tábhachtach agus atá sé cuidiú le chéile meancóga a aithint agus a réiteach agus tacaíocht a thabhairt do chur chun cinn teanga a chéile, cuireadh ceist ar chleachtóirí faoin dóigh a mbíonn siad ag comhoibriú lena chéile. Maíonn 71% de na ceannairí, 65% de na múinteoirí agus 67% de na cúntóirí a thug freagra go mbíonn siad ag plé ceisteanna teanga ar nós fuaimnithe, gramadaí agus téarmeolaíochta. Déanann cuid acu é seo ar bhealach neamhfhoirmiúil ad-hoc, mar shampla i seomra na foirne, agus eagraíonn daoine eile seisiúin tacaíochta dóibh siúd a bhfuil ceisteanna acu. Is é an príomhdhearcadh, áfach, cé go bhfuil an plé seo thar a bheith tábhachtach, bíonn comhghleacaithe róghnóthach leis seo a dhéanamh ar bhonn leanúnach de bharr na gcoimintí eile atá acu agus plé níos práinní níos géire a bhíonn le déanamh ar cheisteanna a bhaineann leis na daltaí. Tá an tuairim ann

fosta, áfach, go mbíonn cuid den fhoireann níos sásta ná an chuid eile plé mar seo a dhéanamh. Cé gur ceart go mbeadh ceisteanna teanga mar thosaíocht ag achan duine, tá roinnt ball foirne níos spreagtha ina leith sin ná daoine eile mar amharcann siad ar a ról mar cheann atá dírithe ar theanga, nó tá níos mó suim acu i gceisteanna teanga agus i gcruinneas teanga.

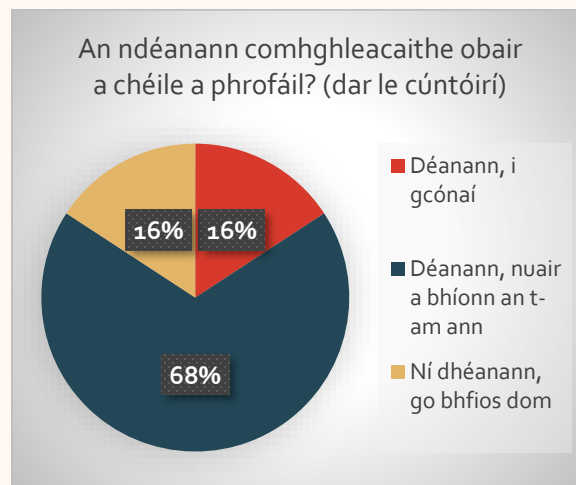
- **Profáil**

Léaráid 33: An ndéanann comhghleacaithe obair a chéile a phrofáil? (dar le ceannairí)

Léaráid 34: An ndéanann comhghleacaithe obair a chéile a phrofáil? (dar le múinteoirí)

Léaráid 35: An ndéanann comhghleacaithe obair a chéile a phrofáil? (dar le cúntóirí)

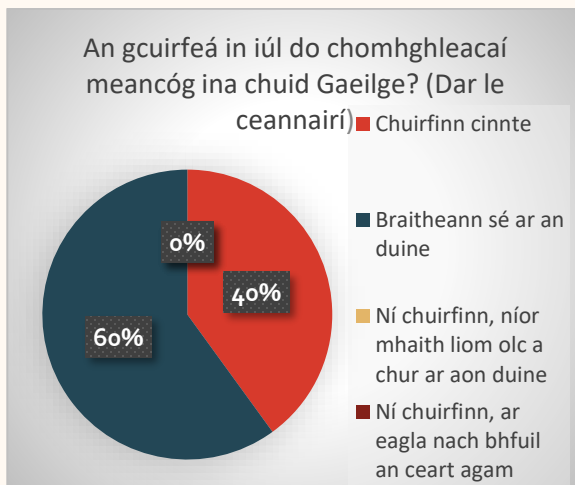
De réir thorthaí an tsuirbhé, thug 100% de cheannairí, 91% de mhúinteoirí, agus 84% de chúntóirí go n-iarrann siad ar dhuine eile a gcuid oibre a phrofáil i gcónaí nó cuid den am. Ní féidir áibhéil a dhéanamh faoin tábhacht atá le profáil mar ghníomhaíocht ghairmiúil. Mar a luadh thuas, ní hamháin go gcinntíonn profáil cruinneas agus leanúnachas, ach éascaíonn sí plé agus foghlaim ó phiaráí. Is suntasach, áfach, nach bhfuil an ghníomhaíocht seo chomh coitianta sin i scoileanna Béarla. Tarlaíonn sé seo de bharr go

n-amharctar ar theanga mar mhodh cumarsáide seachas mar éiteas scoile, agus glactar leis go mbeidh inniúlacht sa Bhéarla ag daoine as siocair formhór na foirne a bheith ina gcainteoirí dúchais. Is léir uaidh seo an tiomantas atá ag foirne Gaeloideachais i leith na teanga, ach léiríonn sé fosta go bhfuil éiginnteacht ann ó thaobh na teanga de. Is é an toradh atá air seo ná ualach breise d’obair ar bharr ualach atá trom cheana féin.

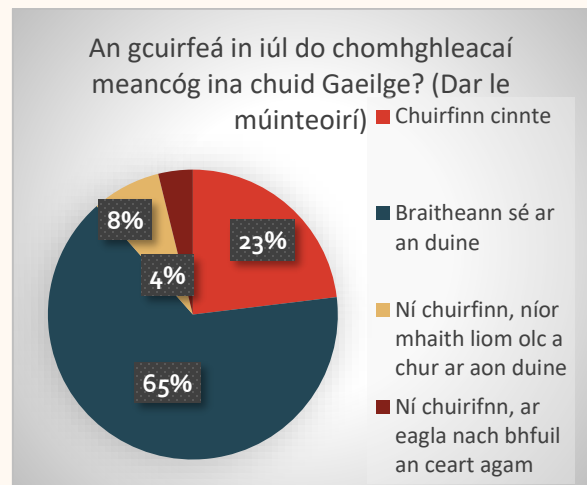
Is fiú a lua go ndúirt formhór na ndaoine in achan ghrúpa go ndéanann siad profáil nuair a bhíonn an t-am acu. Corruair, de bharr go mbítear faoi dheifir leis an obair, ní bhíonn go leor ama ann le dul tríd na céimeanna éagsúla profála agus eagarthóireachta. Cuir i gcás, tá níos mó seans ann go ndéanfar litir do thuismitheoirí, nó foilseachán atá cur ar fáil go poiblí a phrofáil i gcomparáid le nótaí do dhaltaí nó aiseolas lámhscríofa ar obair bhaile.

Ó tharla nach mbíonn sé i gcónaí praiticiúil nó nach féidir i gcónaí profáil a dhéanamh, tá sé fíorthábhachtach d’achan bhall foirne a chuireann amach ábhar scríofa go mbeidh na scileanna riachtanacha teanga acu agus ní mór dóibh a bheith ar an eolas faoina bhfreagracht phearsanta i dtaca le seiceáil a dhéanamh iad féin agus tuairim eile a lorg, seachas meon ar nós cuma liom a ghlacadh.

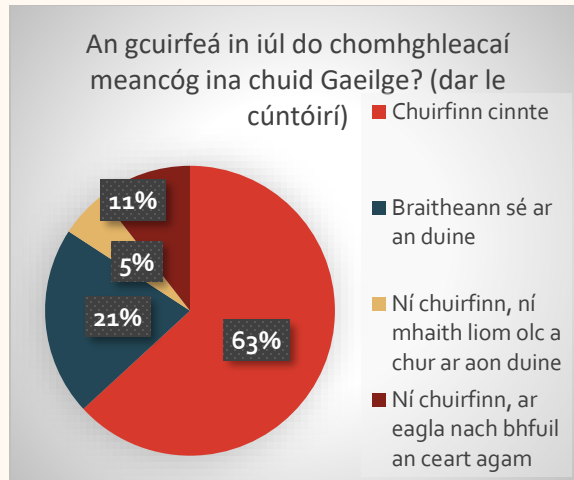
- **Ceartúchán meancóga**

Léaráid 36: An gcuirfeá meancóg theanga in iúl do chomhghleacaí? (Ceannairí)

Léaráid 37: An gcuirfeá meancóg theanga in iúl do chomhghleacaí? (Múinteoirí)

Léaráid 38: An gcuirfeá meancóg theanga in iúl do chomhghleacaí? (Cúntóirí)

Chun cultúr cruinnis teanga a chothú, tá sé ríthábhachtach cur chuige a bhunú ina ndéantar meancóga in aschur teanga a aithint go gasta agus a chur ar shúile na ndaoine a rinne iad ar mhaithe le ceartú. Ní hamháin go gcinntíonn an cleachtas seo cruinneas teanga ach ligeann sé do bhaill foirne déileáil le botúin shimplí chló nó réimsí a aithint ina mbainfeadh siad leas as comhairle a lorg nó féinfhoghlaim a dhéanamh.

I measc na gceannairí agus na múinteoirí a ghlac páirt sa tsuirbhé, chuir formhór mór, 60% agus 68% faoi seach, in iúl go mbeadh an cinneadh le haird a tharraingt ar mheancóga a ag brath ar an duine atá i gceist. Tugann sé seo le fios go mbeadh roinnt daoine níos oscailte do léirmheastóireacht chuiditheach, ach go n-éireodh daoine eile cosantach nuair a cheistítear úsáid na teanga s'acu.

Chomh maith leis sin, ní bhíonn comhghleacaithe ag iarraidh ardnós a léiriú ó thaobh na teanga de, ná cuma shaoithíneach cháinteach a bheith orthu.

Is gá cothromaíocht a aimsiú idir cuidiú le comhghleacaithe a bheith níos cruinne agus aighneas a sheachaint. Lena chois sin, mura dtéitear i ngleic leis an scéal ar bhealach cúramach, tá baol ann go mbainfear de mhuintín teanga na daoine siúd a bhfuil an obair s'acu le ceartú, rud a chuirfeadh isteach ar a bhfionn teanga a chruthú (Féach Aziz, M. F., & Jayaputri, 2023).

Tá sé suimiúil gur chuir 67% de chúntóirí in iúl go bhfuil siad sásta meancóga a thabhairt le fios má thugann siad faoi deara iad. Is ábhair iontais é seo as siocair go mb'fhéidir go mbeadh na meancóga á ndéanamh ag daoine a bhfuil poist níos sinsearaí níos freagraí acu. Mar sin féin, is féidir leis seo léargas a thabhairt ar éiteas na nGaelscoileanna, go dtagann achan duine le chéile agus go n-amharctar orthu mar an gcéanna beag beann ar a sinsearach. Tugann sé le fios fosta an cumas atá ag roinnt cúntóirí ó tharla go bhfuair siad oiliúint fhócasaithe teanga in áit é seo a dhéanamh mar chuid de chúrsa níos mó.

- **Cultúr teanga na scoileanna: conclúid**

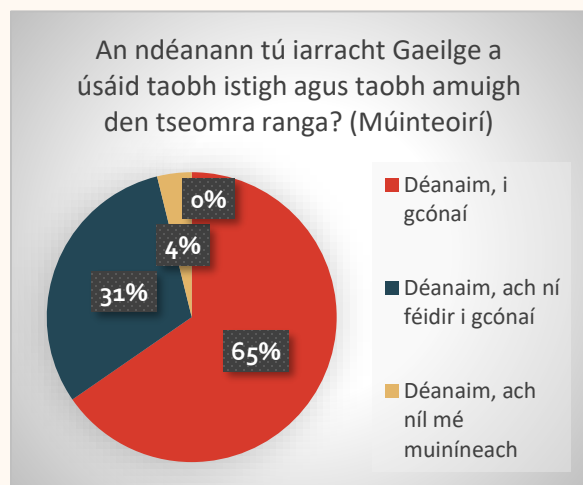
Tá cuir chuige éagsúla maidir le cultúr láidir teanga a chothú le tabhairt faoi deara i measc na scoileanna agus i measc na mball foirne éagsúla. Is dúshlán é do cheannaire ar bith tábhacht an bhairr feabhais teanga a chothú ón bharr anuas agus dea-nósanna teanga a spreagadh agus tacaíocht á tabhairt do bhaill foirne a bhfuil cuidiú de dhíth orthu gan iad a choimhthiú, rud a rachadh i bhfeidhm ar a muintín nó a chruthódh ordlathas d'úsáideoirí teanga i scoil éigin.

Úsáid, fios agus muintín na teanga

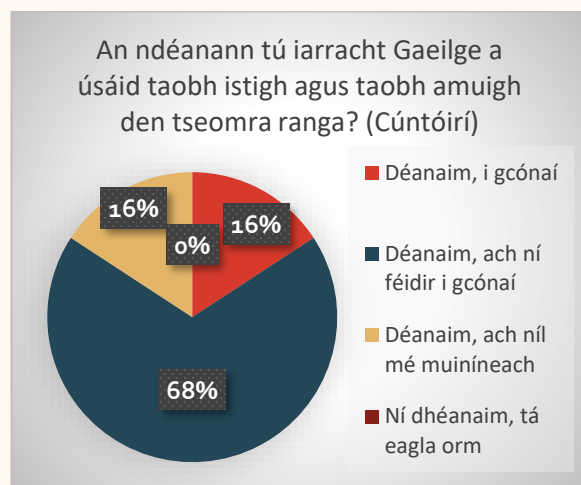
Tá go leor den phlé ar chultúr teanga i scoileanna ag brath ar fheasacht teanga na foirne.

Is gá tuiscint a fháil ar an dóigh a n-úsáideann cleachtóirí san earnáil Ghaeloideachais an teanga agus a measann siad a gcumas agus a muintín féin, go háirithe nach ionann fostaíocht san earnáil seo agus ardcumas.

- **Úsáid na Gaeilge**

Léaráid 39: Úsáid na Gaeilge taobh istigh agus taobh amuigh den tseomra ranga (Múinteoirí)

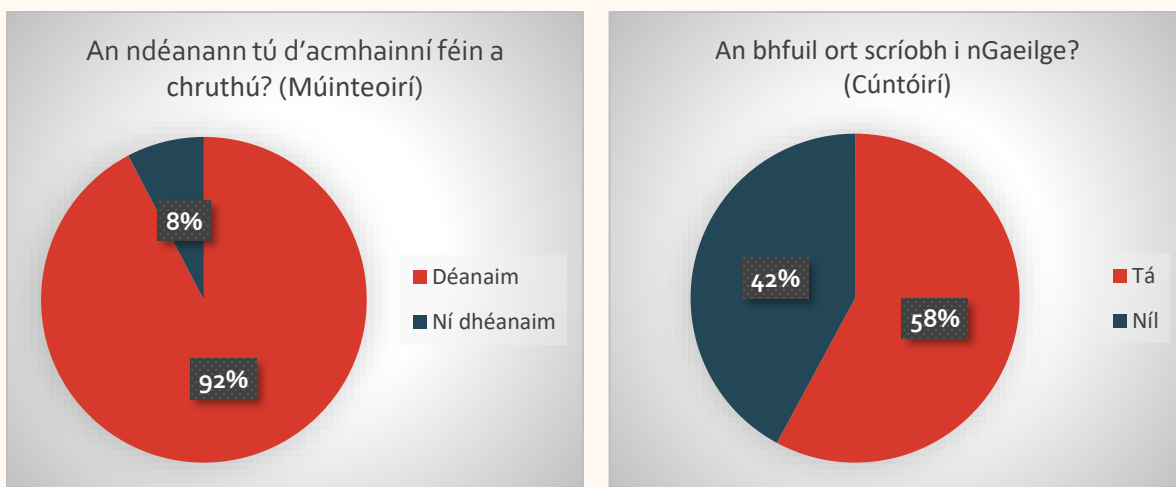

Léaráid 40: Úsáid na Gaeilge taobh istigh agus taobh amuigh den tseomra ranga (Cúntóirí)

Deir 63% de mhúinteoirí go n-úsáideann siad a oiread Gaeilge agus is féidir taobh istigh agus taobh amuigh den tseomra ranga. Is dócha nach ionadh ar bith é seo ó tharla gur ndearna siad an rogha le bheith ag obair san earnáil Ghaeloideachais agus mar sin de, tá suim acu in úsáid agus cur chun cinn na

teanga. Tá sé suntasach, áfach, go ndeir 29% de mhúinteoirí agus 68% de chúntóirí gur mian leo Gaeilge a úsáid an t-am ar fad ach nach féidir. Léiríonn sé seo go bhfuil scéal na teanga éagsúil. Bíonn roinnt ball foirne sa scoil nach bhfuil go leor Gaeilge acu le bheith ag caint go furasta sa teanga, mair sin de, bíonn orthu siúd ar féidir leo, tiontú chuig an Bhéarla le freastal orthu. Chomh maith leis sin, in aonaid nó sruthanna Gaeilge, tá daoine gan Ghaeilge nó daoine nach mbíonn ag plé leis an Gaeilge thart timpeall ar an fhoireann, is gá Béarla a úsáid le bheith mar chuid den fhoireann ar fad mar sin.

- Gaeilge a chruthú

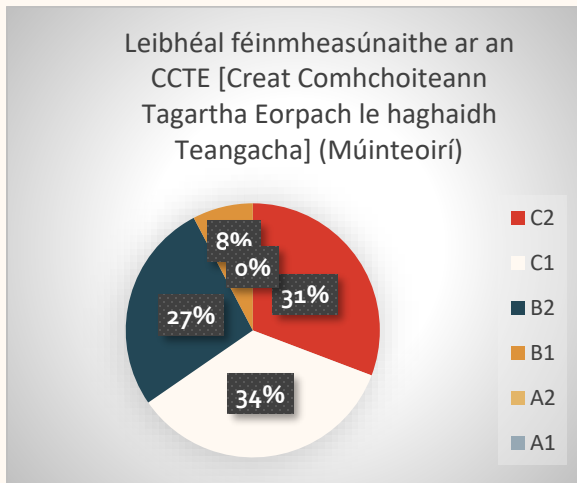
Léaráid 41: An ndéanann tú acmhainní a chruthú? (Múinteoirí)

Léaráid 42: An bhfuil ort scríobh i nGaeilge? (Cúntóirí)

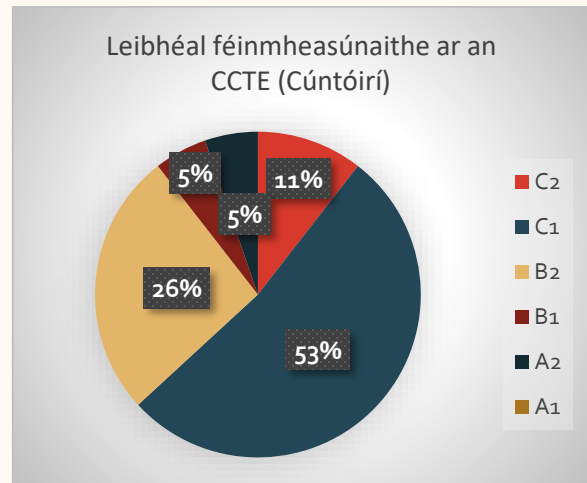
Is minic a dúradh go mbíonn ar chleachtóirí Gaeloideachais a gcuid acmhainní féin a chruthú, níos mó ná a gcomhghleacaithe i suíomhanna Béarla, mar gheall ar easpa acmhainní saincheaptha don Ghaeloideachas (Féach Ó Domagáin 2021). Ina ainneoin sin, glacfaidh achan mhúinteoir in achan suíomh an méid atá ar fáil agus cuirfidh siad in oiriúint é dá stíl teagaisc féin nó do riachtanais a gcuid foghlaimeoirí féin. Do mhúinteoirí Gaeloideachais, ní hamháin go dtógann sé am acmhainní Béarla atá ar fáil a aistriú nó acmhainní a chruthú ón tús, ach tá sé dúshlánach ó thaobh na teanga de (féach Stansfield *et al*, 2022). Déanann 92% de mhúinteoirí é seo agus nuair a amharctar ar an réimse cumas teanga mar atá leagtha amach thíos, agus an méid ama a thógann sé le profáil a dhéanamh mar atá leagtha amach thuas, tá sé intuigthe go mbeadh meancóga teanga ann.

Deir 58% de chúntóirí gur gá dóibh Gaeilge a scríobh, agus arís eile, beidh caighdeán na scríbhneoireachta seo ag brath ar a gcumas teanga agus na hiarrachtaí a dhéantar lena profáil.

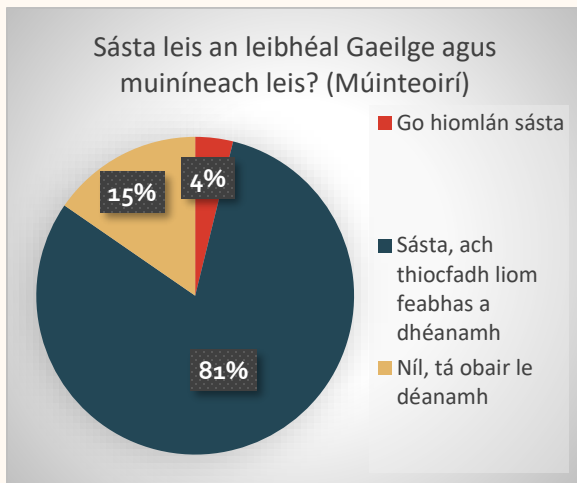
- Eolas suibichtúil ar an Ghaeilge: Foireann ranga

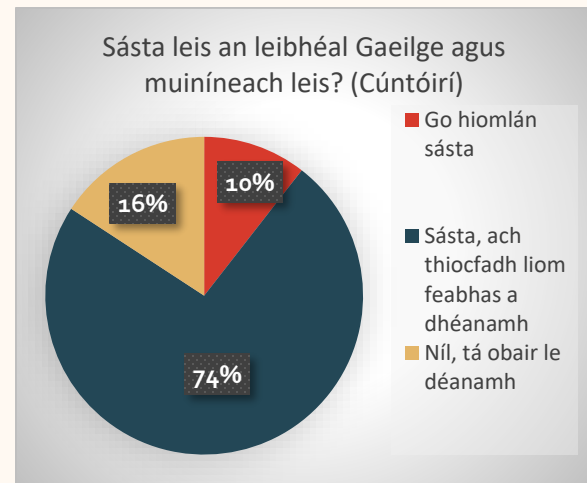
Léaráid 43: Leibhéal féinmheasúnaithe ar an CCTE (Múinteoirí)

Léaráid 44: Leibhéal féinmheasúnaithe ar an CCTE (Cúntóirí)

Léaráid 45: Sásta leis an leibhéal Gaeilge agus muiníneach leis? (Múinteoirí)

Léaráid 46: Sásta leis an leibhéal Gaeilge agus muiníneach leis? (Cúntóirí)

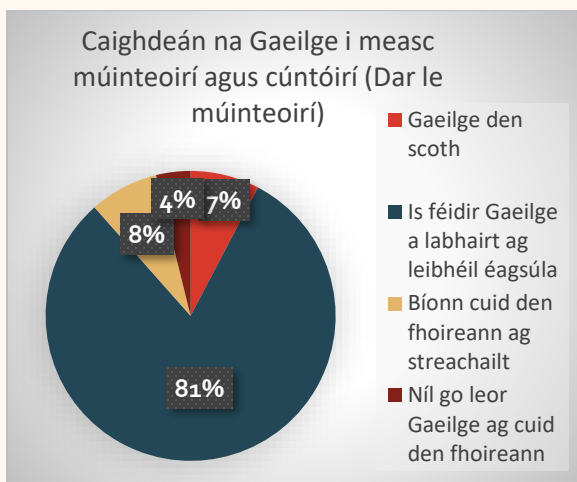
Mar a bheifeá ag súil leis i dtimpeallacht tumoideachais, measann sciar maith de mhúinteoirí (65%) agus cúntóirí (63%) go bhfuil siad iontach iniúil (C2) nó ar ardchaighdeán (C1) de réir Chomhchreat Tagartha na hEorpa um Theangacha (CCTE) (féach aguisín 8). Léiríonn na leibhéil fhéinmheasúnaithe go bhfuil

leibhéal measartha ard ann ó thaobh cumas teanga de, más amhlaidh atá, is maith an rud é sin. Mar sin féin, is tábhachtach a lua go mbíonn na measúnuithe seo suibhachtúil agus féintuairiscithe, rud nach mbeadh ag teacht le measúnuithe foirmiúla a úsáideann na hacmhainní measúnaithe a forbraíodh mar chuid den tionscadal seo (Aguisín 5). Féach Blue (1994) faoi choinne plé ar scileanna teanga féinmheasúnaithe.

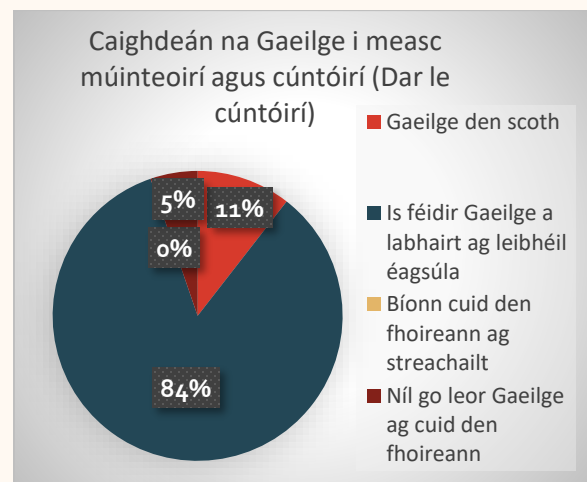
Ina theannta sin, cuireann céatadán suntasach de mhúinteoirí (27%) agus cúntóirí (26%) iad féin leibhéal amháin thíos faoi sin (rud a thugann leibhéal measartha ard le tuiscint go fóill). Mar sin féin, is cóir a aithint go síleann 8% den fhoireann teagaisc agus 10% de chúntóirí go bhfuil siad ag leibhéal níos ísle ná ar-idirmheánach, rud a léiríonn go bhfuil tacaíocht teanga de dhíth ar roinnt daoine. Tá an gá le tacaíocht ag teacht leis an fhianaise ó Ní Chathasaigh agus Ó Ceallaigh (2021).

Fiú i measc na ndaoine siúd a shíleann go bhfuil ardchumas acu, admhaítear gur féidir feabhsúcháin a dhéanamh (Nic Réamoinn, 2017; Ní Chathasaigh, 2020). Deir formhór na bhfreagróirí, 81% de mhúinteoirí agus 74% de chúntóirí go bhfuil muinín acu as a gcumas ach admhaíonn siad gur féidir leo feabhsúcháin a dhéanamh. Léiríonn sé seo dearcadh dearfach i dtaca le féinfheabhsú, ach tugann sé le fios go bhfuil easpa muiníne i measc roinnt cleachtóirí.

- **Eolas oibiachtúil ar an Ghaeilge: Foireann ranga**

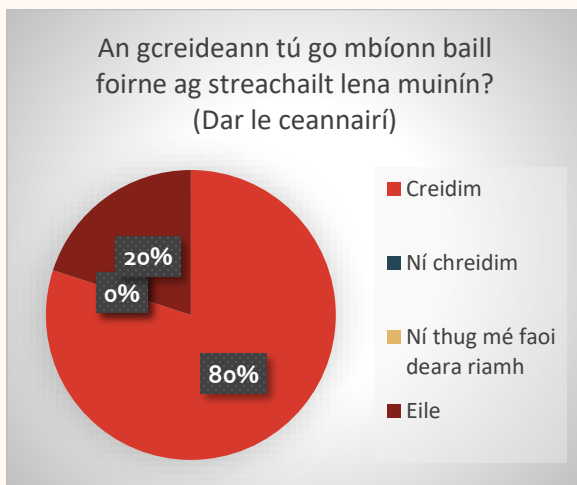
Léaráid 47: Caighdeán na Gaeilge san fhoireann (Dar le múinteoirí)

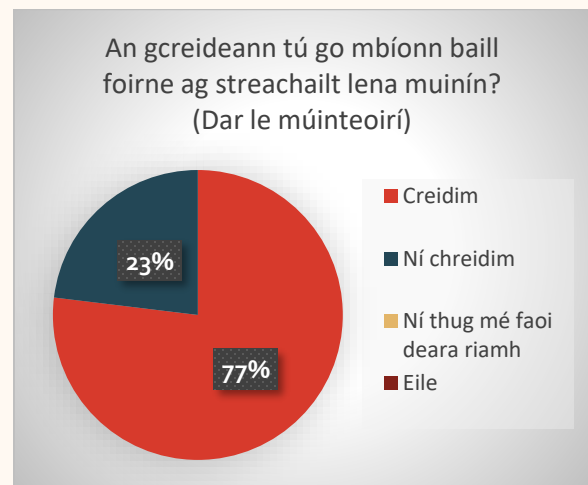
Léaráid 48: Caighdeán na Gaeilge san fhoireann (Dar le cúntóirí)

Chun dearcadh níos oibiachtúil a chur ar fáil, iarradh ar fhreagróirí cumas ginearálta teanga a mheas i measc na foirne teagaisc, rud a nochtann scéal níos éiginnte. Léiríonn na torthaí go n-admhaíonn 80% de mhúinteoirí agus 84% de chúntóirí gur féidir le formhór na foirne Gaeilge a labhairt, ach ag leibhéal éagsúla cumais. Bheifeá ag súil leis an éagsúlacht seo i leibhéal inniúlachta i bpobal cainteoirí ar bith, go háirithe nuair a bhíonn cúlraí teanga éagsúla (féach léaráid 7/8) agus conairí foghlama teanga éagsúla (féach leathanach 31) ag na daoine sa phobal. Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nach pobal aonchineálach é an pobal teanga i scoil, agus mar sin de, ní féidir cur chuige aonchineálach a bheith ann i dtaca le deiseanna forbartha teanga, ach is cóir dul i ngleic leis na riachtanais ar leith atá ag daoine.

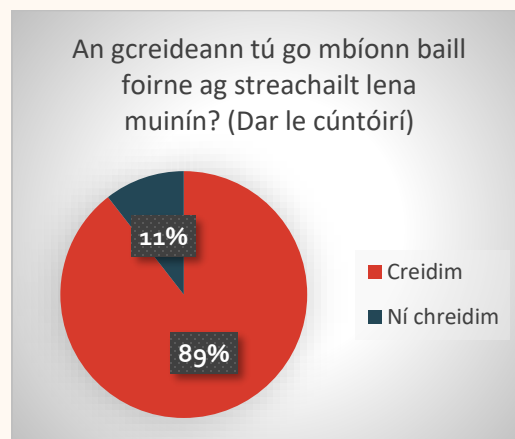
- **Leibhéal mhuiníne: dearcadh oibiachtúil ar fhoireann ranga**

Léaráid 49: An mbíonn cuid den fhoireann ag streachailt lena muinín? (Dar le ceannairí)

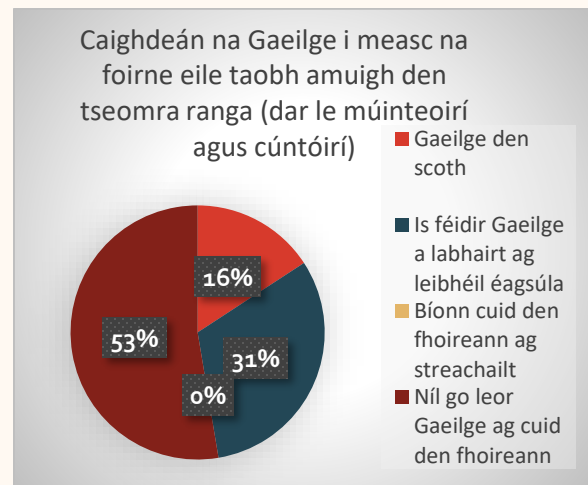
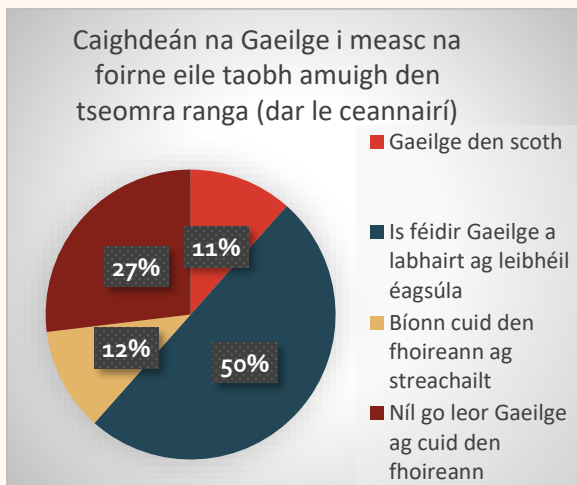
Léaráid 50: An mbíonn cuid den fhoireann ag streachailt lena muinín? (Dar le múinteoirí)

Léaráid 51: An mbíonn cuid den fhoireann ag streachailt lena muinín? (Dar le cúntóirí)

Deir 77% de cheannairí, 77% de mhúinteoirí agus 89% de chúntóirí go bhfuil baill den fhoireann ranga a bhíonn ag streachailt lena muinín teanga, agus tá comhghaol idir sin agus na leibhéil éagsúla cumas atá leagtha amach thuas. Deirtear go mbíonn an claonadh ag baill foirne a gcumas teanga féin a chur i gcomparáid le cumas daoine eile agus nuair a shíleann siad go bhfuil siad níos laige, bíonn tionchar aige seo ar a dtoilteanas an teanga a úsáid nó a scríobh (Ní Chathasaigh & Ó Ceallaigh, 2021, 96). Níl rud ar bith ann a thabharfadh le fios go bhfuil ardnós i measc na foirne ó thaobh na teanga de, ach ó tharla go maíonn a lán freagróirí go bhfuil easpa deiseanna feabhsaithe ag na baill foirne siúd a bhíonn ag streachailt le cumas nó muinín, tá an baol ann go dtiocfadh le scoilt a bheith ann i roinnt scoileanna idir na duine is iniúla ó thaobh na teanga de agus na baill a mbainfeadh leas as forbairt a dhéanamh.

- **Eolas oibiachtúil ar an Ghaeilge: foireann neamhtheagaisc**

Léaráid 52: Úsáid Ghaeilge na foirne (Dar le múinteoirí)

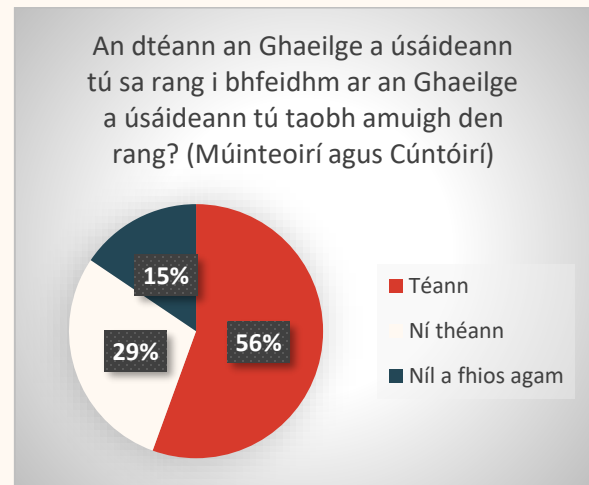
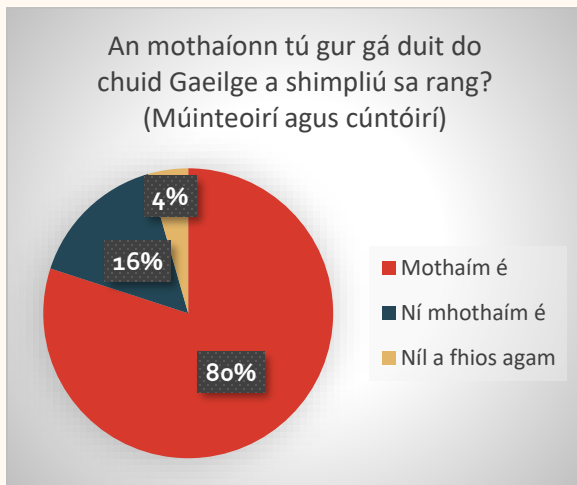
Léaráid 53: Úsáid Ghaeilge na foirne (Dar le múinteoirí agus cúntóirí)

Cuirtear tuiscint níos cuimsithí ar fáil maidir leis na cumais teanga i scoil má chuirtear leis an anailís chun pobal iomlán na scoile a chur san áireamh, foireann taobh amuigh den tseomra ranga san áireamh, amhail riarthóirí, glantóirí, feighlithe. Cé nach mbíonn teagmháil díreach idir na baill foirne seo agus na daltaí, nó nach mbíonn an leibhéal céanna tionchair agus a bheadh ag an fhoireann sa rang, cuireann siad go fóill le pobal teanga na scoile ar an iomlán (féach Alanis & Rodriguez, 2008). Feictear anseo scéal cosúil lena bhfuil luaite thuas, agus próifíl éagsúla cumais maíte ag formhór na ndaoine.

B'fhéidir gurbh fhiú deiseanna oiliúna teanga a thairiscint do bhaill foirne nach mbíonn sa tseomra ranga mar tugann sé sin aitheantas dá ról mar bhaill de phobal na scoile agus admhaíonn sé an tábhacht a bhaineann le cultúr teanga comhroinnte a chothú i measc na mball foirne ar fad. Cuireann sé deiseanna

ar fáil fosta faoi choinne níos mó úsáid agus teagmháil teanga, mar is féidir comhrá bunúsach fiú as Gaeilge cuidiú le timpeallacht thumtha teanga a chruthú taobh istigh den scoil. Dá réir sin, is féidir leis seo dea-thionchar a bheith aige ar dhaltaí, mar feiceann siad úsáid leanúnach teanga ar fud phobal na scoile. Thiocfadh dó, áfach, nach bhfuil an spreagadh ann, go háirithe in aonaid nó sruthanna Gaeilge, áiteanna a síltear nach gá Gaeilge a labhairt.

- **Tionchar na ndaltaí ar Ghaeilge na gcleachtóirí**

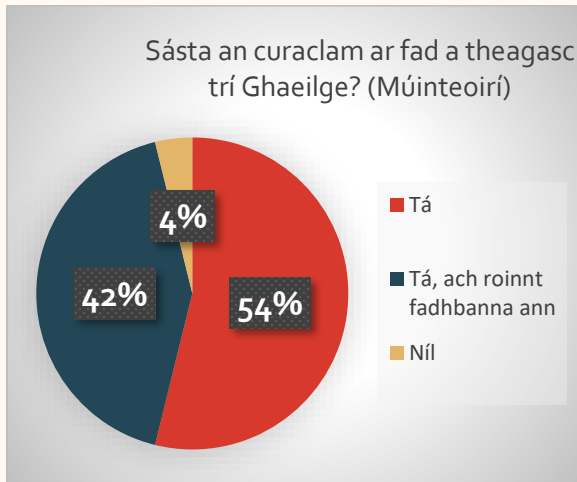

Léaráid 54: An ndéanann tú do chuid Gaeilge a shimpliú do na daltaí? (Múinteoirí agus Cúntóirí)

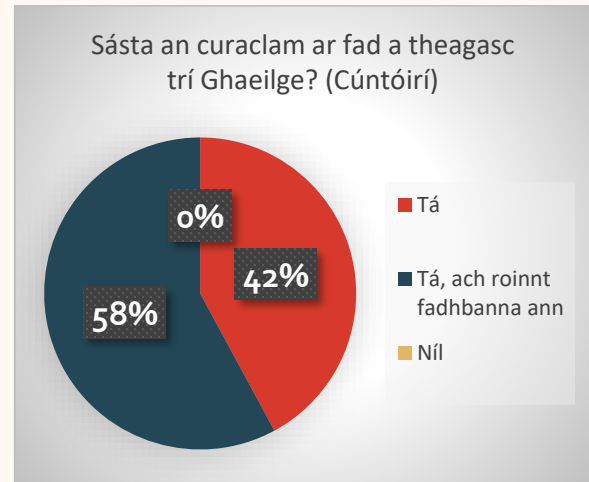
Léaráid 55: An dtéann an Ghaeilge a úsáideann tú sa rang i bhfeidhm ar an Ghaeilge a úsáideann tú taobh amuigh den rang? (Múinteoirí agus cúntóirí)

Oibríonn cumarsáid idir an fhoireann agus daltaí an dá bhealach. Tá a fhios ag cleachtóirí gur seans nach bhfuil tuiscint iomlán ag na daltaí ar an teanga go fóill agus mar sin de, go mbíonn orthu a gcuid Gaeilge a chur in oiriúint le go dtuigfear í, aontaíonn 80% de mhúinteoirí agus 56% de chúntóirí ranga leis seo. Cé gur féidir amharc air seo mar dhea-chleachtas agus mar thacaíocht lárnach i dturas foghlama teanga na ndaltaí, tá an baol ann go n-éireoidh an réim shimplithe shrianta seo inmheánaithe (féach Goodman and Freeman, 1993; Walsh, 2002). Má úsáideann formhór na gcleachtóirí an réim seo den chuid is mó, níl an deis á tabhairt dóibh léargas teanga níos fearr a fháil agus talamh nua a bhriseadh i dtaca lena gcumas teanga, atá ina cuid lárnach dá dturas foghlama féin. Cuir i gcás cúntóir náiscoilé a úsáideann focail agus frasaí simplí as siocair gur sin leibhéal na bpáistí. Sa chás seo, ní ligtear dóibh struchtúir níos casta a chleachtadh agus dúshlán a chur rompu ó thaobh na teanga de ar mhaithe le féinfheabhsú. Caithfidh cleachtóirí, mar sin, cothromaíocht a aimsiú idir a dteanga a chur in oiriúint do chumarsáid éifeachtach le daltaí agus deiseanna a lorg lena gcuid scileanna teanga féin a fheabhsú.

- Teagasc trí Ghaeilge

Léaráid 56: Sásta an curaclam ar fad a theagasc trí Ghaeilge? (Múinteoirí)

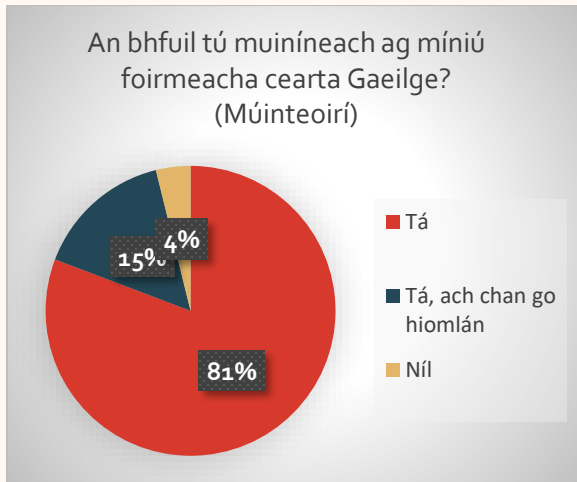
Léaráid 57: Sásta an curaclam ar fad a theagasc trí Ghaeilge? (Cúntóirí)

Léiríonn an cheist seo, cé go ndeir formhór na bhfreagróirí go bhfuil ardchumas acu, go mbíonn deacrachtaí teanga acu go fóill i gcodanna áirithe den churaclam I measc na bhfreagróirí, admhaíonn 42% de mhúinteoirí agus 58% de chúntóirí go raibh deacrachtaí mar sin acu. Is minic a thagann na dúshláin seo aníos nuair a bhíonn ábhair choimhthíocha á dteagasc acu.

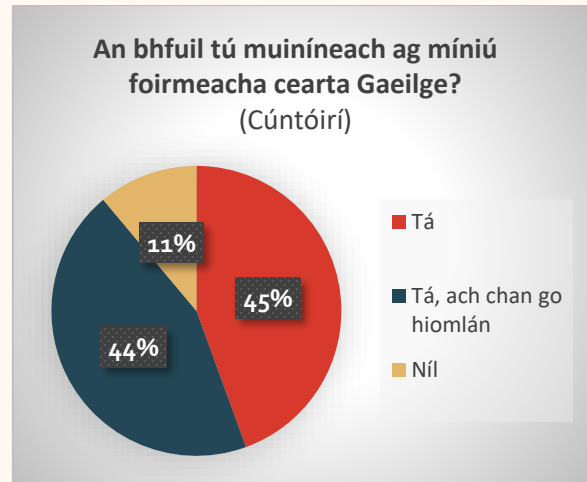
I roinnt cásanna, bíonn an saineolas atá de dhíth don ábhar ag cleachtóirí, ach b'fhéidir go bhfuair siad an t-eolas trí mheán an Bhéarla. Dá bharr sin, nuair a bhíonn orthu teagasc nó tacú leis an teagasc trí Ghaeilge, thiofadh dó nach bhfuil an stór focal riachtanach acu nó nach bhfuil sé go hiomlán foghlamtha acu go fóill, nó bíonn struchtúir ardteanga nach bhfuil acu le húsáid san ábhar (Féach Ó Grádaigh, 2015).

Tá castacht eile oideolaíochta a thagann chun cinn mar gheall air seo. Ní hamháin go mbeadh siad ag streachailt ó thaobh na teanga de le codanna áirithe den churaclam, ach bíonn orthu an teanga a dhéanamh intuigthe do dhaltaí a bheadh ag streachailt leis an teanga mar aon leis an ábhar ó thaobh coincheapa de. Tá scileanna áirithe de dhíth leis seo a dhéanamh go héifeachtach.

- **Muinín as teanga a mhíniú**

Léaráid 58: Muiníneach ag míniú foirmeacha cearta Gaeilge? (Múinteoirí)

Léaráid 59: Muiníneach ag míniú foirmeacha cearta Gaeilge? (Cúntóirí)

Deir formhór mór de na múinteoirí (81%) go bhfuil siad muiníneach as a gcumas le foirmeacha cearta Gaeilge a mhíniú, ag glacadh róil mar anailísithe agus oidí teanga go héifeachtach (Lindahl, 2016). Measann a lán múinteoirí go bhfuil an ghné seo dá bpost ina cuid lárnach dá ndualgais. Mar sin féin, admhaíonn roinnt múinteoirí, cé go bhfuil siad muiníneach den chuid is mó, go dtiocfadh leo a bheith níos fearr i dtaca le gnéithe ar leith dá gcuid eolas faisnéiseach, rud atá ag teacht le torthaí Ní Chathasaigh & Ó Ceallaigh (2021).

Deir múinteoirí fosta go mbíonn sé measartha furasta meancóga a mhíniú sna heochairchéimeanna luatha nuair nach mbíonn na riachtanais teanga chomh dian sin. In eochairchéim 1-3, bíonn an réim theanga níos simplí, agus téitear i ngleic leis na foirmeacha bunúsacha céanna den teanga go minic. Mar sin féin, tá sé tábhachtach a chur san áireamh nach ionann cumas féintuariscithe agus fíorfheidhmiú i gcónaí. Trí anailís agus measúnú breise, ag baint úsáid as na trialacha feasachta teanga atá cruthaithe mar chuid den taighde seo (féach aguisín 9/10), chuirfí meastóireacht níos cruinne ar fáil ar inniúlacht na múinteoirí i dtaca le coincheapa teanga a mhíniú.

Os a choinne sin, léiríonn cúntóirí níos lú muiníne sa réimse seo, ní deir ach 45% go bhfuil siad muiníneach as a gcumas le foirmeacha cearta Gaeilge a mhíniú do dhaltaí. Is figiúir measartha ard é seo go fóill féin, áfach. Thiocfadh dó go mbeadh go leor tosca taobh thiar den 44% eile a deir nach bhfuil

siad go hiomlán ar a gcompord. Cuir i gcás, thiocfadh dó gur ar an mhúinteoir go príomha atá an fhreagracht foirmeacha teanga a mhíniú, nó b'fhéidir nach mbeadh deacrachtaí ag cúntóirí ach le foirmeacha teanga ar leith. Déantar na deacrachtaí seo a mhíniú níos mó thíos.

- **Dúshláin ar leith**

Scil	Dar le Ceannairí	Dar le Múinteoirí	Dar le Cúntóirí
Gramadach ceart sa scríobh	100%	85%	58%
Gramadach ceart sa chaint	80%	54%	63%
Stór focal ábhartha	60%	35%	53%
Gaeilge Chaighdeánach vs Gaeilge Chanúnach	NB	35%	19%
Rialacha a mhíniú	80%	35%	37%
Canúintí eile a thuiscint	20%	31%	26%
An Ghaeilge i gcomhthéacsanna coimhthíocha	60%	31%	47%
Cleachtaí teanga a ullmhú	NB	23%	NB
Cainteoirí dúchais a thuiscint	40%	15%	26%
Idirdhealú a dhéanamh idir ceart agus mícheart	60%	15%	26%
Cainteoirí coimhthíocha a thuiscint	20%	8%	42%
Aistriúchán díreach ón Bhéarla a sheachaint	60%	8%	26%
Córas fuaimnithe na Gaeilge	20%	15%	16%

Léaráid 60: Dúshláin ar leith

Tugann torthaí an tsuirbhé léargas, bunaithe ar fhéinmheasúnú, ar na deacrachtaí coitianta a bhíonn ag cleachtóirí teanga (Ó Ceallaigh *et al.*, 2020).

Dar le ceannairí, is é an gramadach ceart sa scríobh an deacracht is ábhartha, agus mhaígh 100% acu go mbíonn sé seo ina dheacracht don fhoireann. Ina dhiaidh seo tá gramadach ceart sa chaint agus rialacha a mhíniú, tuairiscithe ag 80%. I measc na ndúshlán eile a d'aithin ceannairí, tá an Ghaeilge i gcomhthéacsanna coimhthíocha, idirdhealú a dhéanamh idir ceart agus mícheart, agus aistriúchán díreach ón Bhéarla a sheachaint, a bhí luaite ag 60%. Bhí cainteoirí dúchais a thuiscint luaite ag 40%, agus bhí canúintí eile a thuiscint, cainteoirí coimhthíocha, agus córas fuaimnithe na Gaeilge luaite ag 20%.

Léiríonn na deacrachtaí a thug múinteoirí le fios patrún cosúil leis seo. Luaigh formhór na múinteoirí, 85%, go mbíonn gramadach sa scríobh ina dhúshlán, agus chuir 54% béim ar ghramadach sa teanga labhartha. Ina theannta sin, thug múinteoirí le fios go mbíonn deacrachtaí le stór focal, idirdhealú a dhéanamh idir Gaeilge chaighdeánach agus Gaeilge chanúnach agus rialacha a mhíniú (35%). Ba dhúshlán shuntasacha iad canúintí eile a thuiscint agus an Ghaeilge i gcomhthéacsanna coimhthíocha ag 31%, agus deacrachtaí eile níos ísle.

Do chúntóirí ranga, an deacracht is mó a luadh ná gramadach ceart sa chaint, luaite ag 63% de na freagróirí. Ina dhiaidh seo, bhí gramadach ceart sa scríobh ag 58% agus eolas ar an stór focal ábhartha ag 53%. Bhí Gaeilge i gcomhthéacsanna coimhthíocha measartha ard ag 47%, mar a bhí cainteoirí coimhthíocha ag 42%.

Is léir go bhfuil an gramadach, sa chaint agus sa scríobh, ar an dúshlán is mó ó thaobh na teanga de. Mar sin féin, tá difríochtaí beaga idir na grúpaí. Tá léargas níos leithne ag ceannairí ar an fhoireann go ginearálta, ach tá riachtanais teanga difriúla ag múinteoirí agus ag cúntóirí ranga. Mar shampla, bíonn múinteoirí ag déileáil le níos mó Gaeilge scríofa, agus fágann sin go mbíonn gramadach sa scríobh níos tábhachtaí dóibh. Ar an lámh eile, seans go mbeidh múinteoirí ar an eolas fán stór focal ábhartha i gcomparáid le cúntóirí ó tharla go bhfuil eolas acu ar an ábhar.

Is léir nach grúpa aonchineálach iad na baill foirne i suíomhanna Gaeloideachais, agus tá riachtanais ar leith ag achan duine ó thaobh na teanga de. Cuideoidh an fhoirm féinmheasúnaithe agus na trialacha feasachta teanga atá forbartha mar chuid den tionscadal seo leis an fhoireann tuiscint iomlán a fháil ar réimsí atá le feabhsú. Tá gá le teorú chuig oiliúint atá ar fáil nó le deiseanna oiliúna saincheaptha chruthú, ní mór freastal ar na riachtanais oiliúna teanga éagsúla a leagtar amach thuas.

Úsáid, fios agus muinín teanga: conclúid

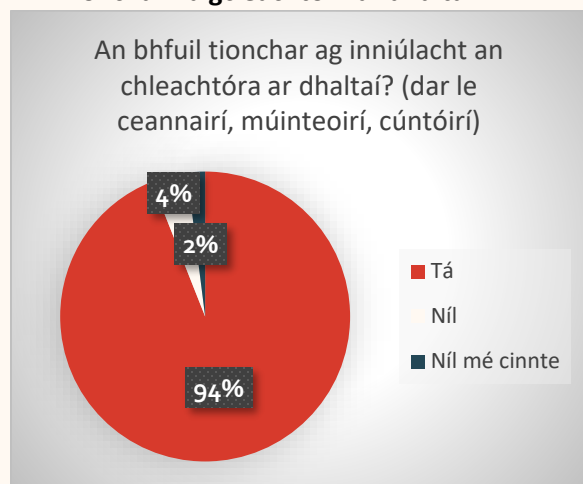
Léiríonn na sonraí anseo tírdhreach teanga ilghnéitheach i measc na gcleachtóirí, rud a chuireann béim ar an tábhacht a bhaineann le measúnú a dhéanamh ar a scileanna teanga, a muinín agus a gcumas.

Cé go léiríonn líon suntasach de mhúinteoirí agus cúntóirí leibhéal inniúil Gaeilge agus go ndéanann siad iarracht úsáid fhorleathan a bhaint aisti, tá dúshláin rompu agus admhaíonn siad go bhfuil gá le feabhas breise. Chun na feabhsúcháin seo a éascú go héifeachtach, ní mór tacaíocht oiriúnaithe a dhearadh nuair nach bhfuil tacaíocht fhóirsteanach ar fáil cheana féin.

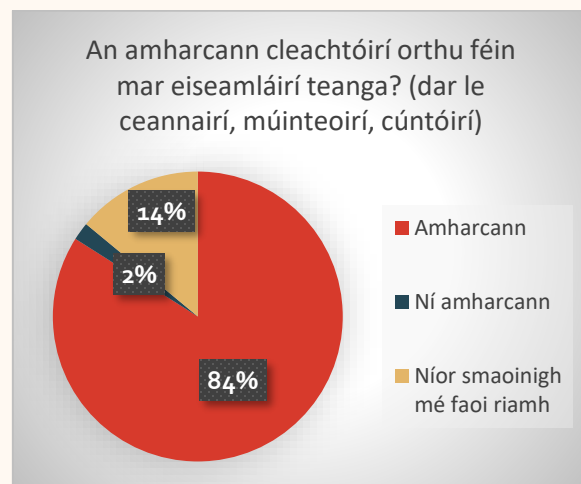
Cleachtas sa tseomra ranga

Beidh tionchar ag na leibhéil chumais, mar a pléadh sa rannán roimhe seo, ar chleachtas na gcleachtóirí sa tseomra ranga gan dabht, i dtaca lena muinín agus a gcumas leis an teanga a chur san áireamh ina gcuid teagaisc ar fad. Caithfear a rá, áfach, go mbeidh tionchar ag leibhéal na rannpháirtíochta le teagasc teanga ar fheasacht teanga na gcleachtóirí fosta.

- Tionchar na gcleachtóirí ar dhaltaí

Léaráid 61: An bhfuil tionchar ag inniúlacht an chleachtóra ar dhaltaí? (dar le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí)

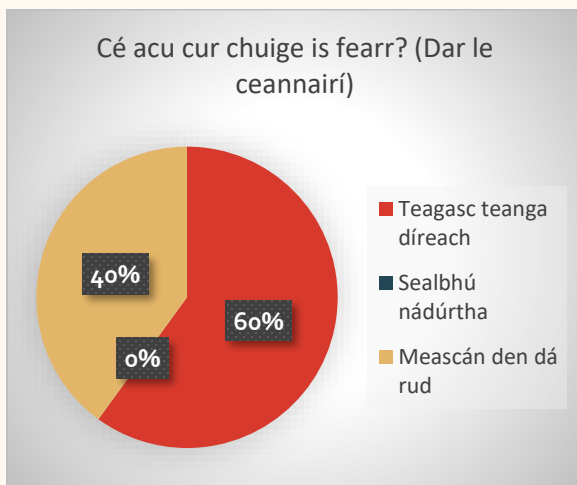
Léaráid 62: An amharcann cleachtóirí orthu féin mar eiseamláirí teanga? (dar le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí)

Agus na cleachtóirí ar fad curtha san áireamh, tá comhaontú láidir ann go mbíonn tionchar díreach ag a n-inniúlacht teanga féin ar dhaltaí (94%). Ciallaíonn sé seo go n-aithníonn cleachtóirí an ról rithábhachtach atá ag a scileanna teanga maidir le heispéiris foghlama agus torthaí teanga na ndaltaí (Darling-Hammond, 2000). Ina theannta sin, glacann formhór mór (84%) de na freagróirí leis go bhfuil

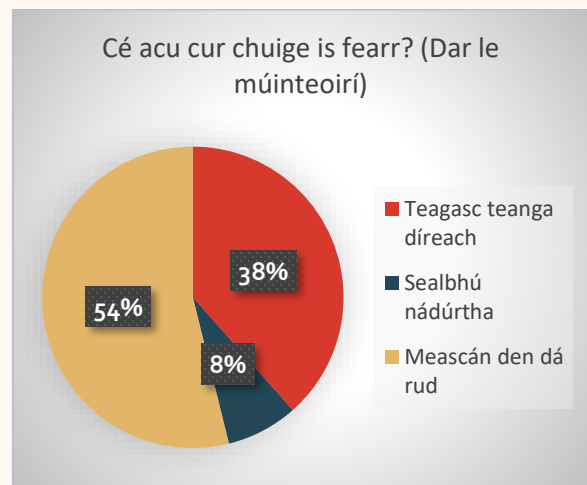
siad freagrach as a bheith ina n-eiseamláirí teanga dá ndaltaí (Mhic Aoidh, 2021, 3; Ó Fáthasaigh, 2021, 15).

Ní nach ionadh, mar sin, go ndéanfadh siad iarracht dea-shampla a thabhairt de réir a gcumas éagsúla féin. Tuigtear go bhfuil níos mó i gceist le teagasc éifeachtach i suíomh Gaeloideachais ná an t-ábhar a theagasc go héifeachtach, agus go bhfuil cothú na húsáide cirte teanga agus na scileanna cumarsáide in achan chaidreamh foghlama i gceist fosta.

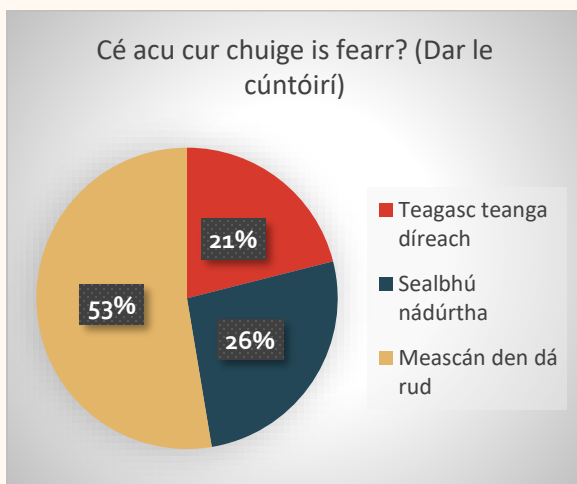
- **Cé acu cur chuige is fearr?**

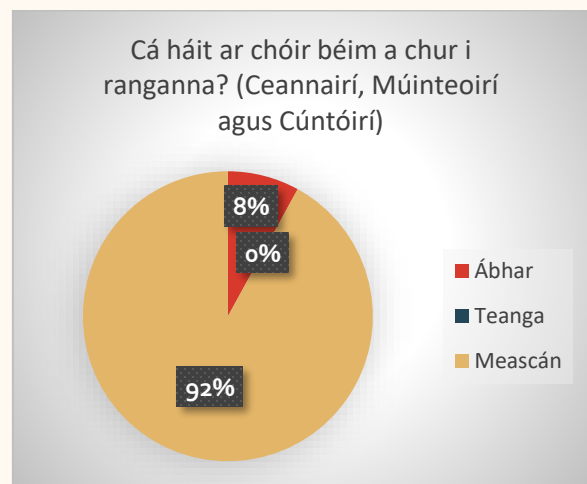
Léaráid 63: Cé acu cur chuige is fearr? (dar le ceannairí)

Léaráid 64: Cé acu cur chuige is fearr? (dar le múinteoirí)

Léaráid 65: Cé acu cur chuige is fearr? (dar le cúntóirí)

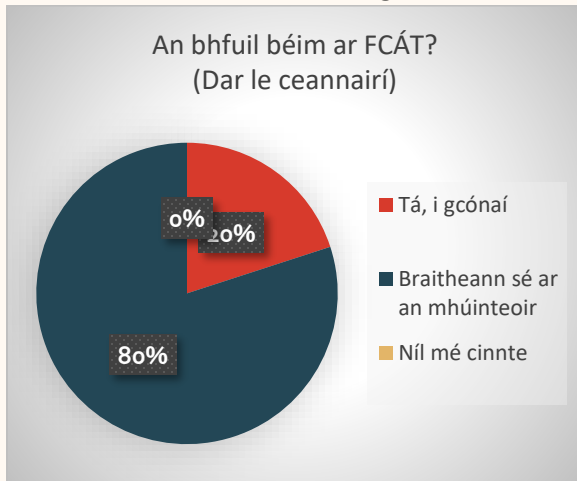

Léaráid 66: Cá háit ar chóir béim a chur? (dar le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí)

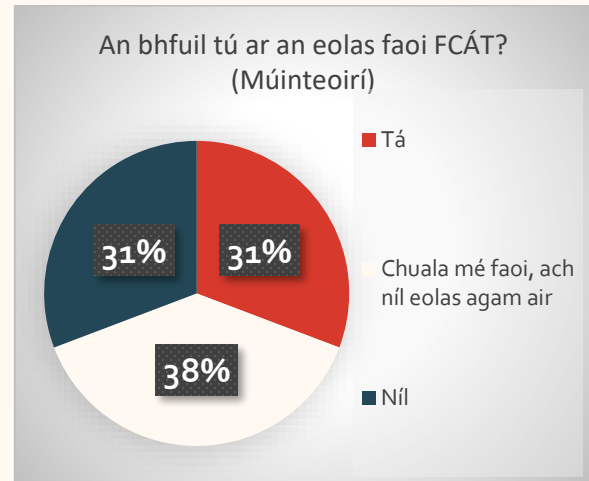
Agus an cur chuige is fearr i leith teagasc Gaeloideachais a mheas, is suntasach a lua go gcreideann 60% de cheannairí go dtagann cumas teanga na ndaltaí ón teagasc teanga díreach in ait a bheith ag brath ar shealbhú nádúrtha trí thumadh amháin. I gcodarsnacht leis sin, tá 54% de mhúinteoirí agus 53% de chúntóirí i bhfách le cur chuige cumaisc, ina bhfuil teagasc díreach agus sealbhú nádúrtha beirt.

Maidir le cleachtais sa tseomra ranga, tá comhaontú i measc na dtrí ghrúpa gur gá, i rang tumoideachais, cothromaíocht a aimsiú idir teagasc ábhair agus teagasc teanga. Admhaítear go forleathan, nuair a bhíonn daltaí i mbun ábhar a fhoghlaim, gur gá an aird chéanna a thabhairt ar fhorbairt a gcuid scileanna teanga. Léiríonn an admháil seo an tuiscint go bhfuil teanga ní hamháin ina huirlis chumarsáide ach ina cuid ríthábhachtach de rath acadúil agus de thorthaí foghlama foriomlána i suíomh Gaeloideachais, agus go mbíonn straitéisí ar leith de dhíth leis seo a bhaint amach.

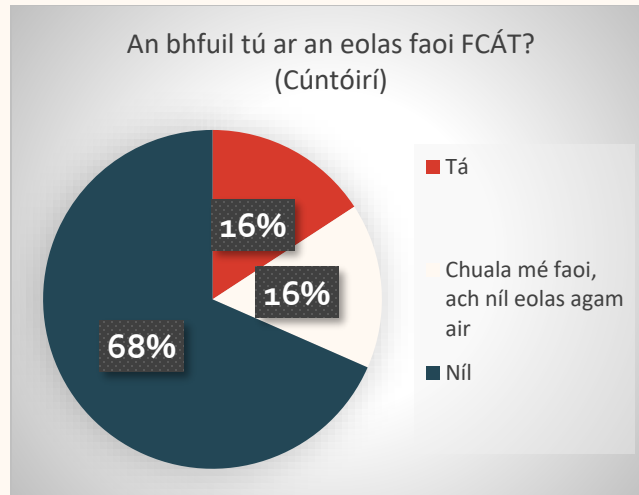
- **Úsáid FCÁT sa tseomra ranga**

Léaráid 67: Béim ar FCÁT (Dar le ceannairí)

Léaráid 68: Béim ar FCÁT (Dar le múinteoirí)

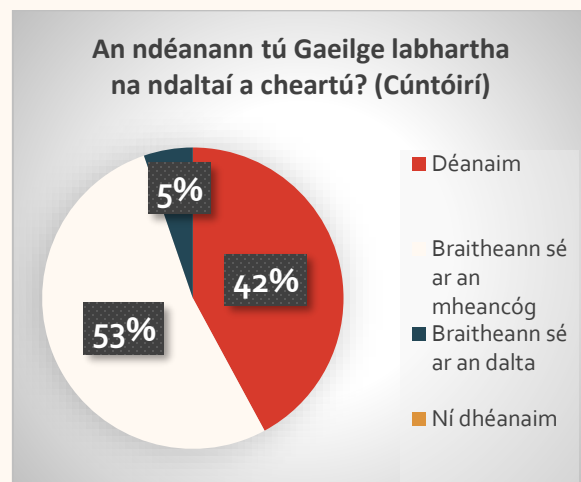
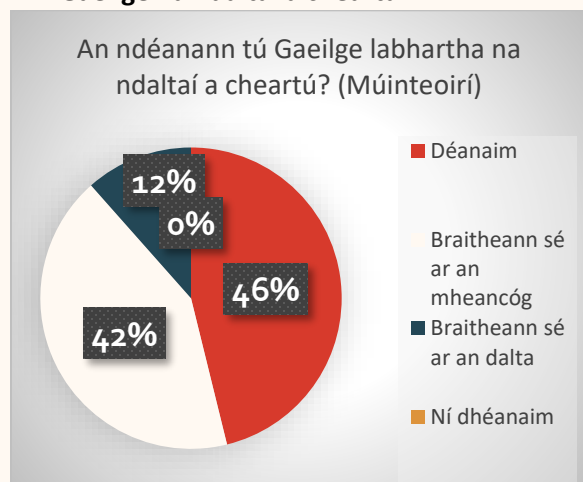
Léaráid 69: Béim ar FCÁT (Dar le cúntóirí)

Tá Foghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teangacha (FCÁT) ar cheann de na straitéisí oideachais atá aitheanta mar dhea-chleachtas sa tsuíomh tumoideachais anois (Coyle, 2010). Is cosúil, áfach, go bhfuil úsáid FCÁT sa tseomra ranga ag brath ar an mhúinteoir agus ar an ábhar ar leith sa churaclam atá á theagasc acu, dar le 80% de na ceannairí a ndearnadh suirbhé orthu. Is ábhar iontais é nach ndeir ach 31% de mhúinteoirí go n-úsáideann siad FCÁT, agus tugann céatadán giota níos airde (38%) le fios go bhfuil a fhios acu faoin choincheap ach nach bhfuil mioneolas acu air. Is suntasach go n-admhaíonn aon trian de mhúinteoirí (31%) nach bhfuil a fhios acu faoi FCÁT.

I measc na gcúntóirí ranga, níl a fhios ag 68% faoi choincheap FCÁT, rud a mbeifeá ag súil leis ó tharla nach bhfuil de phríomhchúram orthu a bheith ar an eolas faoi chuir chuige teagaisc. Ina áit sin, is é an ról atá acu tacú leis an mhúinteoir torthaí foghlama an ranga a bhaint amach, beag beann ar an chur chuige a roghnaítear. Ina ainneoin sin, má roghnaíonn múinteoir cur chuige áirithe ar nós FCÁT d'aon turas, bheifeá ag súil leis go bpléifeadh siad na haidhmeanna le cúntóirí le comhpháirtíocht a chinntiú ina gcomhiarrachtaí.

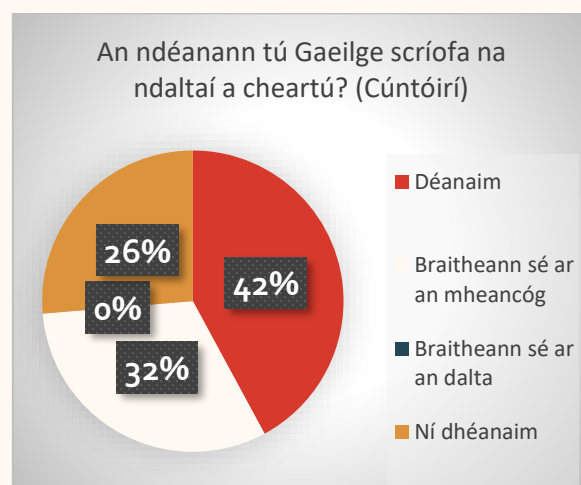
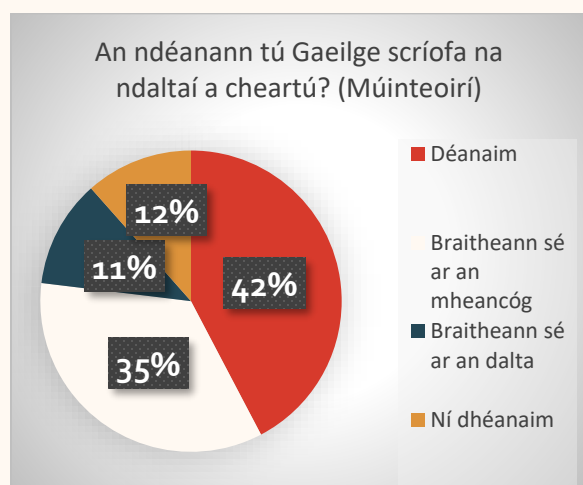
Ó tharla gur chuir formhór na múinteoirí (féach thuas) in iúl go gcreideann siad gur chóir go mbeadh meascán d'ábhar agus de theanga mar bhonn faoi sheomra ranga rathúil, thiocfadh dó go bhfuil cur chuige FCÁT á úsáid ag roinnt múinteoirí i ngan fhios dóibh. Mar sin féin, bunaithe ar thorthaí in Ó Ceallaigh (2021) i suíomhanna oideachais cosúil leis sin ó dheas, cé go n-admhaíonn múinteoirí a thábhachtaí agus atá sé ábhar agus teanga a nascadh, b'fhéidir go dtabharfadh siad tús áite don ábhar thar an fhorbairt teanga sna cleachtais teagaisc s'acu.

- **Gaeilge na ndaltaí a cheartú**

Léaráid 70: An ndéanann tú Gaeilge labhartha na ndaltaí a cheartú? (Múinteoirí)

Léaráid 71: An ndéanann tú Gaeilge labhartha na ndaltaí a cheartú? (Cúntóirí)

Léaráid 72: An ndéanann tú Gaeilge scríofa na ndaltaí a cheartú? (Múinteoirí)

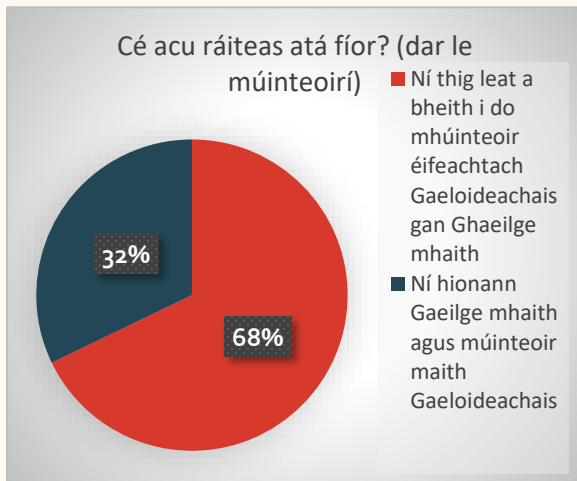
Léaráid 73: An ndéanann tú Gaeilge scríofa na ndaltaí a cheartú? (Cúntóirí)

Nuair a fhaightear amach an gceartaíonn cleachtóirí Gaeilge na ndaltaí, tugtar léargais luachmhara ar a gcur chuige oideolaíoch agus a ndearcadh ar chothromaíocht aimsiú idir muinín na scoláirí a chothú agus úsáid cheart na teanga a chur chun cinn (Ní Aogáin & Ó Duibhir, 2021). Cé go mbeifí ag súil leis go ndéanfadh múinteoirí a bhfuil teagasc teanga mar phríomhchúram orthu Gaeilge na ndaltaí a cheartú mar chuid dá ról, is díol suime é cur chuige ginearálta na múinteoirí maidir leis seo a fhiosrú. I measc na múinteoirí ar fad a thug freagra, mhaígh 46% go gceartaíonn siad Gaeilge labhartha na ndaltaí, agus

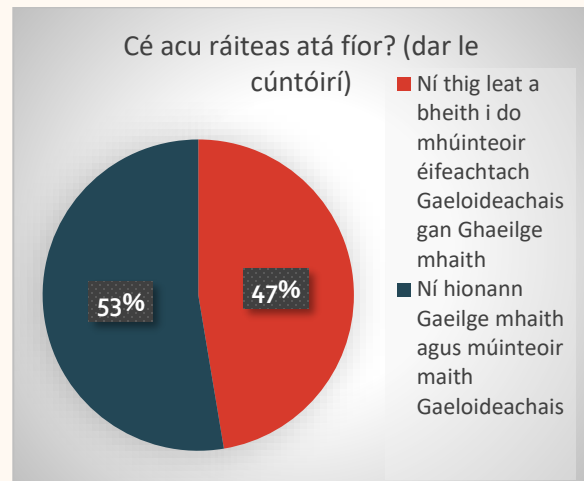
mhaígh 42% go gceartaíonn siad a gcuid Gaeilge scríofa. Tháinig patrún cosúil leis sin chun solais i measc na gcúntóirí ranga, agus dúirt 42% go gceartaíonn siad an dá rud.

Is suntasach, i gcás Gaeilge labhartha agus scríofa, go ndeir céatadán nach beag de mhúinteoirí agus cúntóirí go mbíonn an cinneadh s'acu le daltaí a cheartú ag brath ar an mheancóg féin (Walsh, 2007). Is minic a luaitear an prionsabal 'ceartú le cineáltas' [*correction with kindness*], nuair a chuirtear an fhoirm cheart in iúl don dalta gan iad a bheith ag mothú nach bhfuil siad maith go leor. Dearbhaíonn roinnt múinteoirí agus cúntóirí gurb é an ról atá acu ná cumarsáid éifeachtach a chur chun cinn, agus cé go ndéanann siad daltaí a cheartú, ní cheartaíonn siad achan mheancóg a fhad is go dtuigtear an teachtaireacht, chun scoláirí a chosc ar mhuinín a chailleadh.

- Breith ar fhiúntas

Léaráid 74: Cé acu ráiteas atá fíor?
(Dar le múinteoirí)

Léaráid 75: Cé acu ráiteas atá fíor?
(Dar le cúntóirí)

Bhí sé mar aidhm don cheist dheiridh sa rannán seo plé a dhéanamh ar a thábhachtaí agus atá inniúlacht teanga le bheith i do chleachtóirí éifeachtach Gaeloideachais. I measc na múinteoirí, dearbhaíonn 66% nach féidir le duine a bheith ina mhúinteoir éifeachtach Gaeloideachais gan leibhéal inniúil Gaeilge, agus creideann 34% nach í an inniúlacht teanga an ghné is tábhachtaí don éifeachtacht. Bhí na torthaí do chúntóirí giota níos cothroime, agus 53% ag maíomh nach í inniúlacht teanga amháin an t-aon chinntitheach i dtaca le teagasc éifeachtach.

Tá bailíocht éigin ag an dá dhearcadh. Is fíor gan amhras, le cuspóirí teanga an tumoideachais a chomhlíonadh, gur gá tuiscint dhaingean a bheith agat ar an teanga le feidhmiú mar eiseamláir agus mar mhúinteoir teanga. Ligeann inniúlacht teanga do mhúinteoirí sealbhú teanga a scafláil agus a éascú i measc na ndaltaí. Mar sin féin, tá sé tábhachtach a aithint gur múinteoir go fóill é an múinteoir Gaeloideachais, agus go gcuimsítear tréithe agus scileanna éagsúla sa teagasc éifeachtach (Shulman, 1999; David (2020). Ní leor ard-inniúlacht sa Ghaeilge lena chinntiú go seachadfaidh an múinteoir an t-eolas seo do dhaltaí ar bhealach éifeachtach, nó go gcruthóidh sé an timpeallacht foghlama is fearr.

Tá réimse cumas i gceist le teagasc éifeachtach, lena n-áirítear saineolas oideolaíoch, straitéisí teagaisc, bainistíocht ranga, cothú comhbhá, agus an cumas le riaradh ar riachtanais éagsúla na ndaltaí. Cé gur gné ríthábhachtach den teagasc Gaeloideachais í inniúlacht teanga gan dabht, ní hí an t-aon chinntitheach i dtaca le héifeachtacht. Tá cur chuige cothrom a chuimsíonn inniúlacht teanga agus cleachtais éifeachtacha teagaisc de dhíth le hoideachas ardchaighdeáin a sholáthar i suíomh tumoideachais.

Léiríonn na torthaí seo cé chomh casta agus atá sé a bheith i do chleachtóir éifeachtach Gaeloideachais, agus atá ilghnéitheacht na scileanna agus na dtréithe atá de dhíth. Is féidir le deiseanna forbartha gairmiúla, FGM agus tacaíocht, cuidiú le múinteoirí agus cúntóirí a n-inniúlacht teanga, a straitéisí oideolaíochta, agus a n-éifeachtacht ghinearálta i gcomhthéacs tumoideachais a fheabhsú i rith an ama.

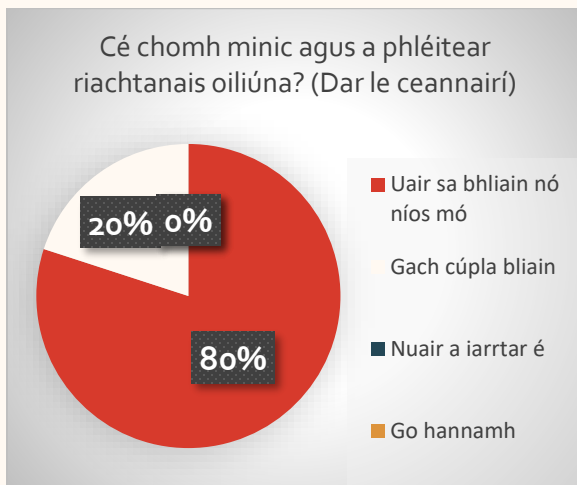
Cleachtais sa tseomra ranga: conclúid

Tá tionchar ag inniúlacht teanga na gcleachtóirí ar a gcleachtais ranga, agus rachaidh an méid ama a chaitheann siad ag teagasc na teanga i bhfeidhm ar a bhfeasacht teanga féin. Admhaíonn cleachtóirí an tionchar a bhíonn acu ar dhul chun cinn teanga na ndaltaí agus déanann siad a ndícheall a bheith ina n-eiseamláirí teanga, ní féidir leo seo a dhéanamh ach bunaithe ar a gcumas teanga féin agus ar a bhfeasacht ar oideolaíocht teanga, agus chuirfeadh deiseanna cuí FGL/FGM leis an dá rud.

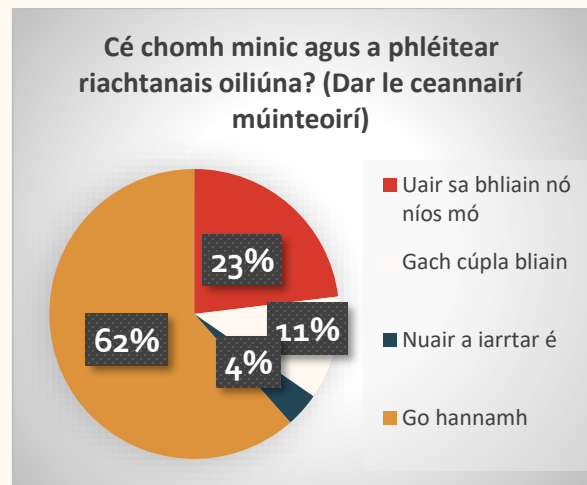
Riachtanais oiliúna

Príomhchuspóir an taighde seo ná cur leis an tuiscint ar fheasacht teanga maidir le FGL/FGM. Ó tharla gur gnéithe lárnacha d'fhás gairmiúil na gcleachtóirí iad oiliúint agus forbairt, is gá an cultúr agus an fhorbairt atá i scoileanna faoi láthair agus an tacaíocht a chuireann na húdaráis oideachais ar fáil a fhiosrú. Trí dheiseanna oiliúna a ailíniú leis na riachtanais forbartha atá aitheanta, is féidir linn a chinntiú go dtugtar tacaíocht spriocdhírthe do chleachtóirí lena bhfeasacht teanga agus a gcleachtais oideolaíocha a fheabhsú.

- Plé ar riachtanais

Léaráid 76: Cé chomh minic agus a phléitear riachtanais oiliúna? (Dar le ceannairí)

Léaráid 77: Cé chomh minic agus a phléitear riachtanais oiliúna? (Dar le múinteoirí)

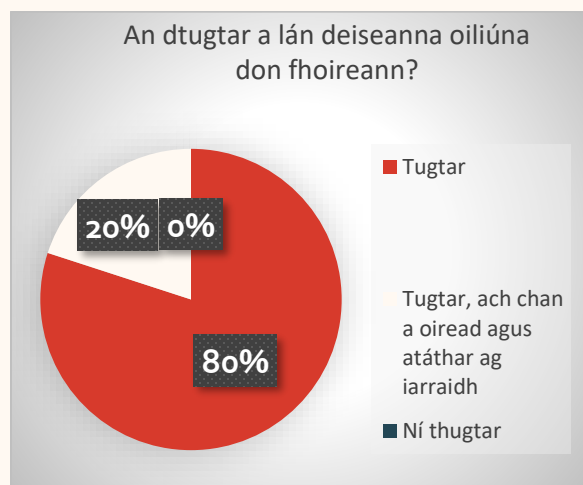

Léaráid 78: Cé chomh minic agus a phléitear riachtanais oiliúna? (dar le cúntóirí)

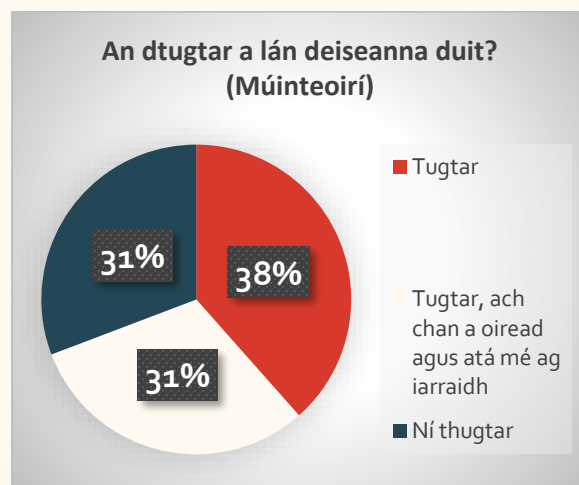
Is iad na ceannairí oideachais atá freagrach as plé ranga a éascú, agus as cur chun cinn agus monatóireacht a dhéanamh ar fhorbairt ghairmiúil a bhfoirne. I measc na gceannairí a ghlac páirt sa tsuirbhé, deir 80% go mbíonn comhráite acu lena bhfoireann faoin fhorbairt ghairmiúil ar a laghad uair sa bhliain. Mar sin féin, is cosúil go bhfuil difear i minicíocht na gcainteanna seo ag brath ar an ról sna scoileanna.

Cé go n-aontaíonn 48% go mbíonn na comhráite seo acu ar a laghad uair sa bhliain, deir 42% gur annamh a tharlaíonn sé. Is suntasach go maíonn formhór mór de na múinteoirí (62%) gur annamh a bhíonn a leithéid de chomhráite ann. Léiríonn na torthaí seo na cultúir éagsúla sna scoileanna éagsúla i dtaca le forbairt ghairmiúil, agus go mb'fhéidir go bhfuil neamhréir ann idir an rud a deir múinteoirí agus eispéireas na gcleachtóirí féin.

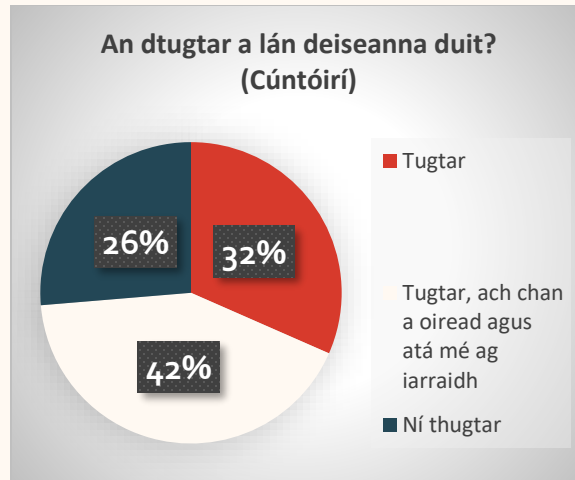
- **Deiseanna oiliúna**

Léaráid 79: An dtugtar a lán deiseanna oiliúna don fhoireann? (Ceannairí)

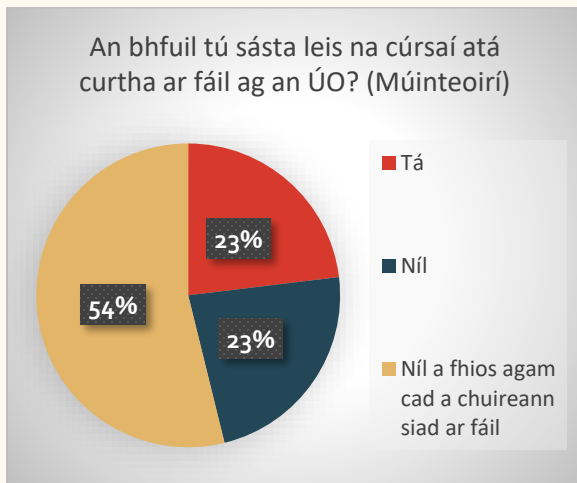
Léaráid 80: An dtugtar a lán deiseanna oiliúna duit? (Múinteoirí)

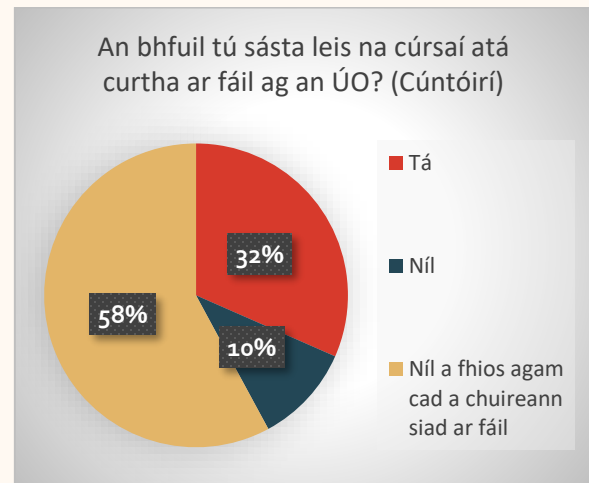
Léaráid 81: An dtugtar a lán deiseanna oiliúna don fhoireann? (Cúntóirí)

Maíonn sciar suntasach de mhúinteoirí (68%) agus múinteoirí (61%) nach bhfaigheann siad ach deiseanna teoranta, nó níos lú deiseanna ná mar ba mhian leo, rud nach bhfuil ag teacht leis an méid a deir ceannairí mar maíonn 80% go dtugtar go leor deiseanna oiliúna don fhoireann. Is cosúil go bhfuil difear idir ceannairí agus cleachtóirí maidir le cad é leis a mbíonn daoine ag súil i dtaca le cad is deiseanna rialta oiliúna ann.

- **An tÚdarás Oideachas**

Léaráid 82: An bhfuil tú sásta le cúrsaí an ÚO? (Múinteoirí)

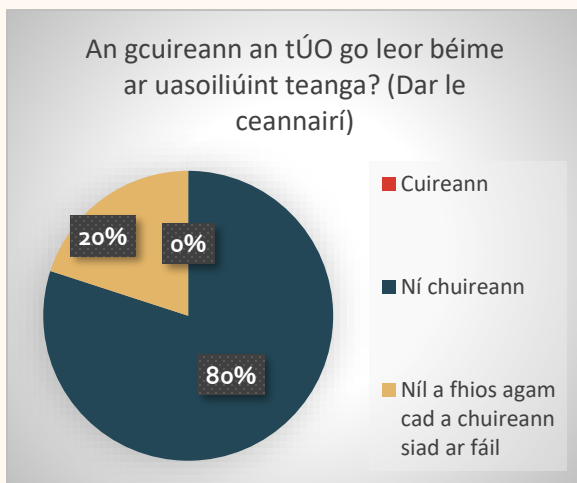

Léaráid 83: An bhfuil tú sásta le cúrsaí an ÚO? (Cúntóirí)

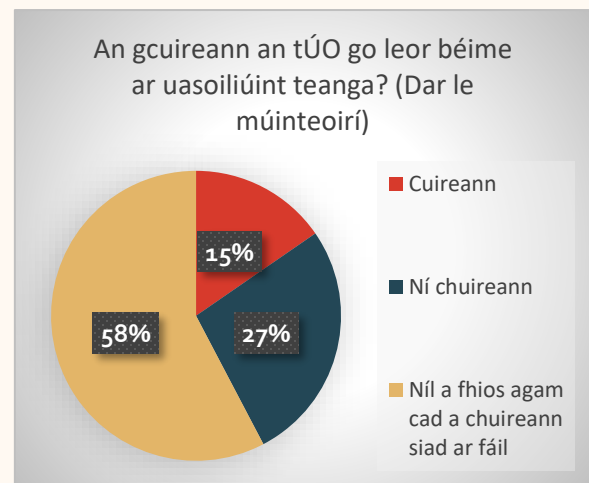
Tá dualgas reachtúil ar an ÚO deiseanna forbartha a chur ar fáil d'fhoirne, agus cuireann siad an-bhéim air seo. Tá straitéis chuimsitheach curtha le chéile acu d'fhorbairt daoine, ina bhfuil conairí oiliúna áirithe atá curtha in oiriúint do chéimeanna éagsúla gairme². Déanann siad réimse cúrsaí a thairiscint gach bliain, mar atá leagtha amach in Aguisín 6, agus cuireann siad maoiniú ar fáil do chúrsaí seachtracha trí chlár ar nós an Learning Leaders Scheme. Maíonn siad fosta go ndéanann siad an gá a mheas trí shuirbhéanna a dhéanamh ar chleachtóirí agus anailís a dhéanamh ar aiseolas faoi chúrsaí a d'eagraigh siad.

In ainneoin na n-iarrachtaí seo, is ábhar imní é nach bhfuil sciar suntasach de mhúinteoirí (54%) agus cúntóirí ranga (58%) cinnte faoi na deiseanna a chuireann an tÚO ar fáil. Ina theannta sin, deir 23% de mhúinteoirí nach bhfuil siad sásta lena bhfuil ar fáil faoi láthair. Tugann na torthaí seo le fios go bhfuil bearna idir iarrachtaí an údaráis agus eispéireas na gcleachtóirí.

- Oiliúint Teanga an ÚO

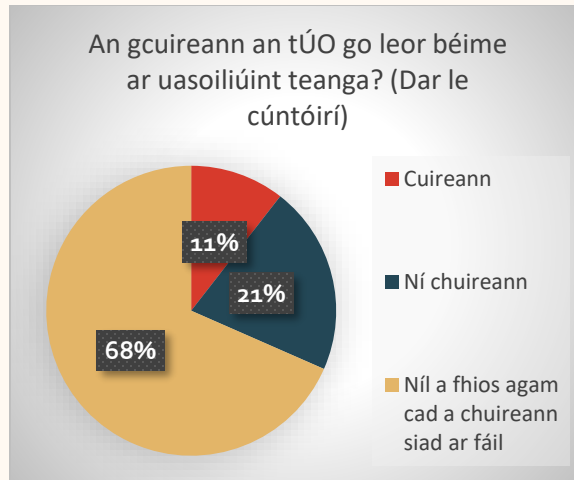

Léaráid 84: An gcuireann an tÚO go leor béime ar uasoiliúint teanga? (Dar le ceannairí)

Léaráid 85: An gcuireann an tÚO go leor béime ar uasoiliúint teanga? (Dar le múinteoirí)

² <https://www.eani.org.uk/ea-staff-hub/hr-online/career-development-organisational-development-learning>

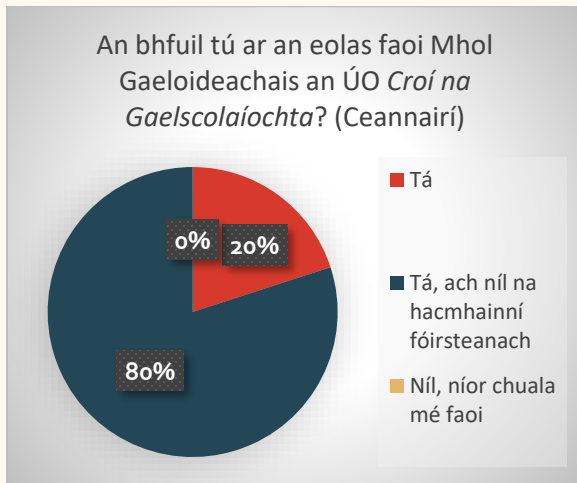
Léaráid 86: An gcuireann an tÚO go leor béime ar uasoiliúint teanga? (Dar le cúntóirí)

Tá an taighde seo dírithe ar chumas teanga. Léiríonn na freagraí thuas go gcreideann 80% de cheannairí nach gcuirtear go leor béime ar oiliúint teanga ina gcuid clár. Ar an dóigh chéanna, maíonn formhór na múinteoirí (58%) nach bhfuil a fhios acu cad iad na deiseanna oiliúna teanga atá ar fáil, agus ardaíonn an céatadán seo go 71% i measc na gcúntóirí.

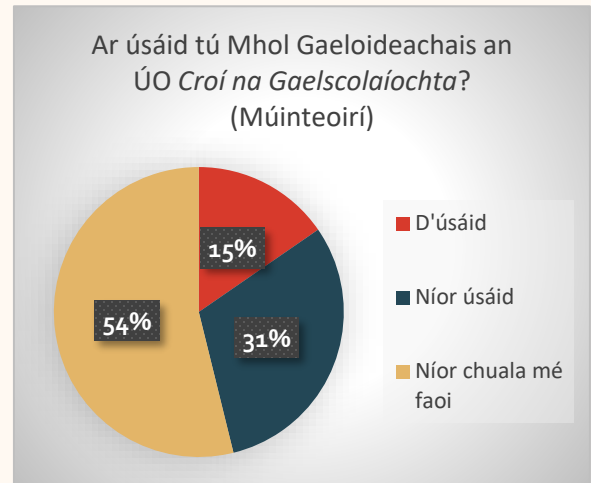
I ndiaidh amharc ar na cúrsaí oiliúna atá curtha ar fáil ag an ÚO in 2023 (féach Aguisín 6) is léir nach dtugtar tús áite do chumas teanga. Le linn an phlé le hionadaithe ón ÚO, míníodh gur gá riar ar riachtanais fhormhór na ndaoine mar gheall ar acmhainní a bheith teoranta. Mar sin féin, tá daoine tiomanta, cumasacha ann don tumoideachas agus is léir go bhfuil toilteanas ann an earnáil a chur chun cinn. Déantar iarrachtaí tumoideachas a chur san áireamh i gcuid den oiliúint. Is fiú a lua, áfach, gur minic a bhaineann sé seo le hoiliúint a chuirtear ar fáil trí Ghaeilge seachas oiliúint a dhíríonn go sainiúil ar inniúlacht sa Ghaeilge a fheabhsú.

Ar a bharr sin, ba léir ón phlé nach bhfuil cumas teanga ina phríomhchuspóir i straitéis oiliúna an ÚO. Is é an sprioc uileghabhálach ná cleachtóirí cumasacha a oiliúint le go mbeidh siad ábalta feidhmiú go héifeachtach i suíomh oideachais ar bith, agus níl san inniúlacht teanga ach gné amháin dá gcumas iomlán.

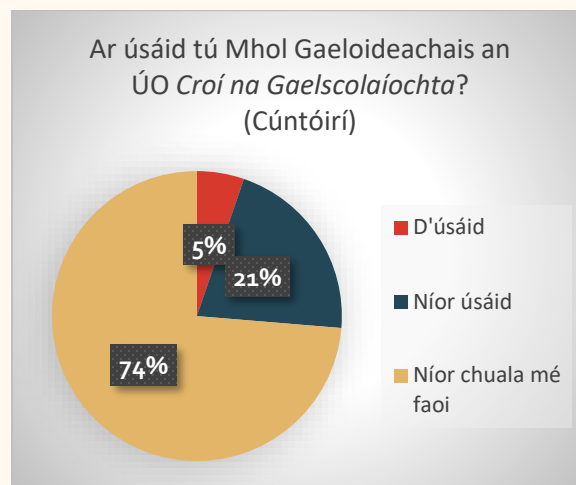
- **An Mol Gaeloideachais**

Léaráid 87: An bhfuil tú ar an eolas faoi Mhol Gaeloideachais an *ÚO*? (Ceannairí)

Léaráid 88: An bhfuil tú ar an eolas faoi Mhol Gaeloideachais an *ÚO*? (Múinteoirí)

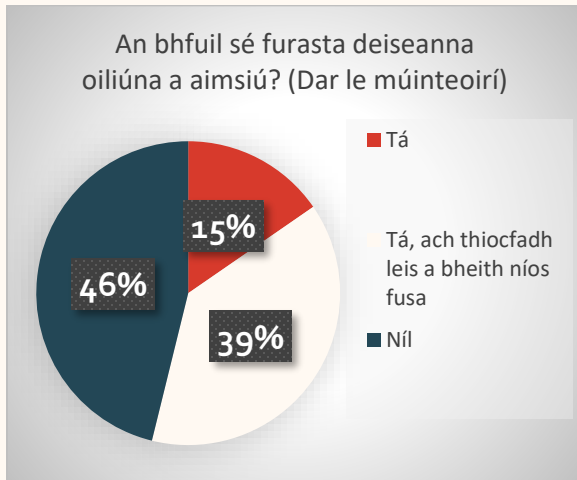

Léaráid 89: An bhfuil tú ar an eolas faoi Mhol Gaeloideachais an *ÚO*? (Cúntóirí)

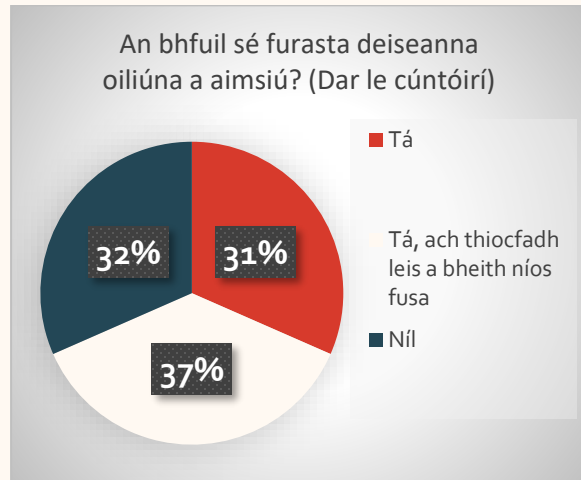
Tá an Mol Gaeloideachais ar cheann de na nuálaíochtaí dearfacha saincheaptha a thug an tÚO isteach, mar atá léirithe in aguisín 7. Cuireann an Mol Gaeloideachais réimse acmhainní oiliúna teanga ar fáil do chleachtóirí tumoideachais, a chlúdaíonn réimsí ar nós na gramadaí agus an fhuaimnithe. Cé nach soláthraíonn an Mol Gaeloideachais curaclam struchtúrtha ná creidiúnú, léiríonn sé go n-admhaíonn an tÚO gur gá tacaíocht teanga a sholáthar do chleachtóirí.

Cé gur forbairt nua é an Mol Gaeloideachais, léiríonn torthaí an tsuirbhé nach mbaintear úsáid fhorleathan as i measc na gcleachtóirí. Tá formhór suntasach múinteoirí (85%) agus na gcúntóirí (84%) nár chuala faoi riamh nó nár bhain úsáid as. Chomh maith leis sin, creideann 80% de cheannairí nach bhfuil na acmhainní atá ar fáil ar an Mhol Gaeloideachais go hiomlán fóirsteanach dá gcuid riachtanas.

- **Deiseanna oiliúna a aimsiú**

Léaráid 90: An bhfuil sé furasta deiseanna oiliúna a aimsiú? (Dar le múinteoirí)

Léaráid 91: An bhfuil sé furasta deiseanna oiliúna a aimsiú? (Dar le cúntóirí)

Is minic a bhíonn ualach trom oibre ar chleachtóirí, rud a chiallaíonn nach mbíonn go leor ama acu deiseanna oiliúna a chuardach go gníomhach. Tuairiscíonn céatadán nach beag de mhúinteoirí (46%) agus de chúntóirí (32%) nach mbíonn sé furasta acu deiseanna oiliúna a aimsiú. Ina theannta sin, cuireann 39% de mhúinteoirí agus 37% de chúntóirí in iúl go bhfuil poiblíocht agus feiceálacht níos fearr de dhíth ar na cúrsaí oiliúna, rud a thugann le tuiscint go mb'fhéidir nach bhfuil na bealaí reatha le teacht ar oiliúint ag freastal ar a gcuid riachtanas go héifeachtach.

- **Constaicí roimh oiliúint**

Constaic	Dar le ceannairí	Dar le múinteoirí	Dar le cúntóirí
An t-am a fháil le tabhairt faoi chúrsaí	100%	88%	79%
An t-am a fháil le hobair a dhéanamh/Spreagadh a bheith agat	40%	58%	58%
Costas/maoiniú	60%	50%	58%
Oiriúnacht na gcúrsaí	80%	19%	26%

Léaráid 92: Constaicí roimh oiliúint

Measann 61% de mhúinteoirí agus 63% de chúntóirí gur tosaíochtaí iad FGL/FGM. Mar sin féin, tá go leor constaicí ann a chuireann bac orthu an cuspóir seo a chomhlíonadh. Is é an chonstaic is mó a sainaitníodh ná an dúshlán a bhaineann le ham saor a shocrú, agus maíonn 100% de cheannairí, 88% de mhúinteoirí, agus 79% de chúntóirí deacrachtaí maidir le clúdach a fháil le linn an lá scoile nó am a fháil taobh amuigh d'uaireanta oibre de bharr dualgais teaghlaigh. Chomh maith leis sin, is constaic é an t-am a fháil leis an obair chúrsa a dhéanamh 58% de mhúinteoirí agus 58% de chúntóirí.

Ar a bharr sin, maíonn 60% de cheannairí, 50% de mhúinteoirí agus 58% de chúntóirí go bhfuil sé doiligh maoiniú a fháil. Tá sé seo spéisiúil nuair a chuirtear san áireamh go bhfuil maoiniú á thairiscint ag an ÚO trí scéimeanna ar nós an Learning Leaders Scheme. Tá sé tugtha faoi deara, áfach, mar gheall ar neamhchinnteacht bhliantúil faoi leibhéil mhaoinithe agus moilleanna ar fhógraíocht agus ar riar na scéime, go mbíonn ar go leor cleachtóirí íoc as cúrsaí roimh ré, agus iad ag súil go mbeidh maoiniú ar fáil ina dhiaidh sin.

Ar a bharr sin, maíonn 80% de cheannairí, 19% de mhúinteoirí agus 26% de chúntóirí gur constaic é nach bhfuil cúrsaí fóirsteanacha ar fáil. Thiocfadh dó gurb é an bunús atá leis an rátáil níos airde ó cheannairí ná an fhreagracht atá orthu a choinneáil ar an eolas faoi chúrsaí atá ar fáil, ach luaigh múinteoirí agus cúntóirí roimhe seo a n-easpa feasachta maidir leis na cúrsaí atá ar fáil.

- **Cúrsaí a bhaineann le hábhar**

Constaic	Dar le ceannairí	Dar le múinteoirí	Dar le cúntóirí
Cúrsaí ar theagasc teanga	100%	46%	5%
Cúrsaí ar theagasc gramadaí	80%	69%	26%
Cúrsaí ar shaibhreas teanga	80%	96%	31%
Cúrsaí ar an Ghaeilge chaighdeánach	20%	46%	0%
Cúrsaí ar chruinneas teanga	60%	85%	10%
Cúrsaí ar fhuaimniú	20%	19%	0%
Cúrsaí ar líofacht	40%	19%	26%

Léaráid 93: Cúrsaí a bhaineann le hábhar

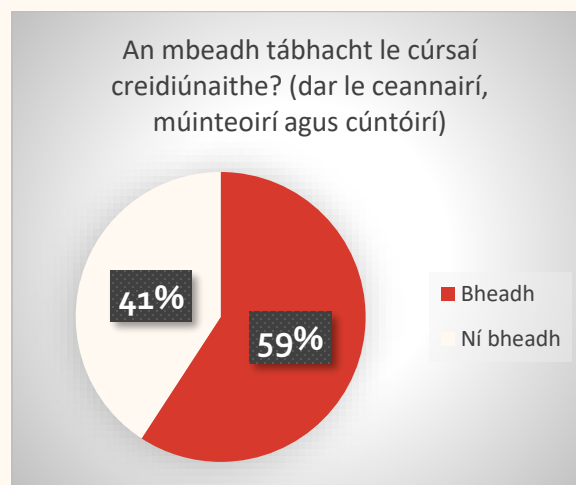
Déanann roinnt institiúidí tríú leibhéal taighde margaidh ar chúrsaí inmhianaithe, ach de ghnáth bíonn an taighde seo dírithe ar an margadh ghinearálta seachas a bheith dírithe go sainiúil ar an earnáil Ghaeloideachais. Maíonn an tÚO go ndéanann siad suirbhé ar chleachtóirí lena gcuid riachtanas a mheas, ach mar a luadh cheana féin, tugann na suirbhéanna seo aghaidh ar chúrsaí ginearálta go príomha ar mhaithe le achán mhúinteoir seachas ar mhúinteoirí Ghaeloideachais agus ná ar oiliúint teanga go sainiúil. Feictear thuas na cineálacha cúrsaí a bheadh suimiúil do na freagróirí sa taighde seo.

Ag barr an liosta, tá cúrsaí a bhaineann le saibhreas teanga. Chuideodh na cúrsaí seo le cleachtóirí an Ghaeilge níos dúchasaí a úsáid, saor ó thionchar an Bhéarla, agus bheadh siad dírithe ar úsáid cheart na teanga. An chéad réimse eile ná cúrsaí gramadaí. Chuir a lán cleachtóirí in iúl go síleann siad go dtiocfadh leo a gcrúineas gramadaí a fheabhsú sa Ghaeilge labhartha agus scríofa. Rachadh na cúrsaí seo i ngleic leis seo trí staidéar a dhéanamh ar bhunrialacha moirfeolaíochas agus comhréire na teanga, iad a aithint i gcomhthéacs, agus cleachtadh a sholáthar maidir le meancóga a chur in eagar, a aimsiú agus a cheartú. Bhí an méid céanna suime i gcúrsaí a bhain le teagasc na gramadaí. Cé gur maíodh go bhfuil muintín ag daoine sa réimse seo, admhaítear go bhféadfaí feabhas a chur ar eolas faisnéiseach agus ar dhea-chleachtais oideolaíochas. Bheadh sé d’aidhm ag na cúrsaí seo an ghramadach a dhéanamh inrochtana do dhaltáí agus na struchtúir is ábhartha a theagasc ag an am chuí sa phróiseas foghlama.

Léiríodh suim fosta i gcúrsaí ar theagasc teanga go ginearálta. Ó tharla go bhfuil achan chleachtóir Gaeloideachais ina mhúinteoir teanga go pointe áirithe, tá sé tábhachtach dea-chleachtas a leanúint maidir leis seo, ina bhfuil fócas ar FCÁT. I measc na gcúrsaí eile a bhaineann le hábhar, tá na cinn a fhiosraíonn na difríochtaí idir an Ghaeilge chaighdeánach agus an Ghaeilge chanúnach, cúrsaí le líofacht labhartha a fheabhsú, agus cúrsaí ar an fhuaimniú.

Is ábhar misnigh é na cúrsaí éagsúla a bheadh suimiúil do chleachtóirí a thabhairt faoi deara. Tá sé tábhachtach a lua, áfach, cé gur gá cúrsaí suimiúla a chruthú, tá sé níos tábhachtaí go fóill cúrsaí a fhorbairt a thugann aghaidh ar bhearnaí eolais go héifeachtach. Níl na láidrí agus na laigí teanga a luadh thuas ag teacht go hiomlán leis na cúrsaí atá luaite anseo, ach amháin na cúrsaí ar fheasacht ghramadaí. Mar sin de, is gá na sonraí seo a úsáid in éineacht le sonraí ar bhearnaí teanga measúnaithe, ar féidir iad a fháil trí úsáid a bhaint as an ghreille féinmheasúnaithe agus an triail ar chumas teanga a cruthaíodh mar chuid den tionscadal seo (féach aguisín 8,9).

- Creidiúnú na gcúrsaí

Léaráid 94: An mbeadh tábhacht le cúrsaí creidiúnaithe? (dar le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí)

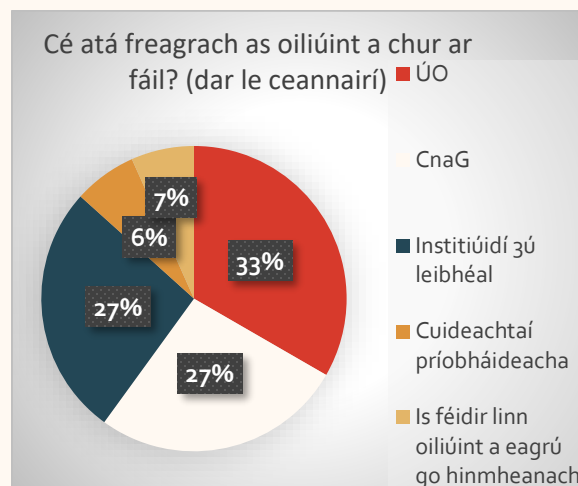
Agus cúrsaí á dtairiscint, tá dhá rogha le smaoineamh fúthu: cúrsaí neamhspleácha neamhchreidiúnaithe nó cúrsaí creidiúnaithe. De ghnáth bíonn cúrsaí neamhspleácha níos gairide, bíonn siad níos saoire, bíonn siad níos solúbtha agus bíonn níos lú obair chúrsa le déanamh. An míbhuntáiste is mó a bhaineann leo ná go bhfuil siad teoranta ó thaobh scóipe de, níl an t-aitheantas céanna acu agus atá ag cúrsaí creidiúnaithe taobh amuigh den earnáil Ghaeloideachais. Os a choinne sin, amharctar ar chúrsaí creidiúnaithe mar an caighdeán is airde mar tá teagasc níos doimhne iontu ó shaineolaithe agus tugann

siad cáilíocht aitheanta a bheas luachmhar taobh amuigh den earnáil fiú. I measc ná míbhuntáistí a bhaineann le cúrsaí creidiúnaithe, tá an méid ama a bhíonn de dhíth le cúrsa iomlán a dhéanamh, solúbthacht sa tsoláthar, agus an costas a bhaineann leis an cháilíocht a fháil.

Tá sé intuigthe go síleann 59% de na freagróirí go bhfuil tábhacht le creidiúnú. Nuair a chaitheann daoine a gcuid ama (agus corruair a gcuid airgid) ar chúrsa, bíonn siad ag iarraidh rud éigin inláimhsithe ar a shon.

Nuair a bhíonn cúrsaí á ndearadh agus á dtairiscint, tá sé fíorthábhachtach cothromaíocht a aimsiú idir riar ar riachtanais na gcleachtóirí, rud a chinntíonn go mbíonn cúrsaí inacmhainne agus inrochtana, agus roghanna creidiúnaithe a thabhairt atá luachmhar agus aitheanta.

- Freagracht as oiliúint a chur ar fáil

Léaráid 95: Cé atá freagrach as oiliúint a chur ar fáil? (dar le ceannairí)

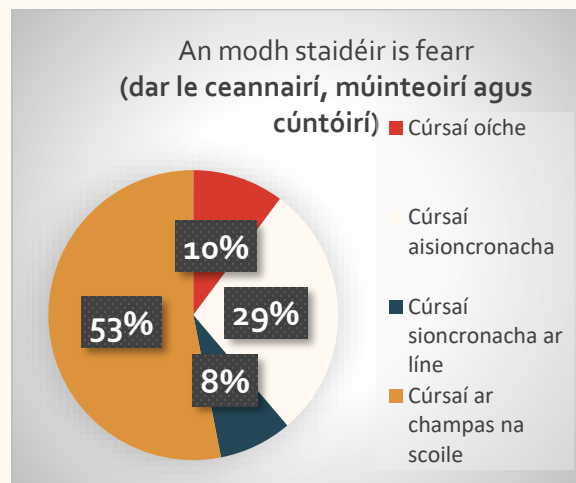
Tá dualgas reachtúil ar an ÚO maidir le hoiliúint, agus creideann 33% de na freagróirí go bhfuil siad freagrach as conairí saincheaptha a chruthú faoi choinne oiliúint teanga. Mar an t-údarás atá freagrach as an earnáil Ghaeloideachais, níl oiliúint taobh istigh de chúram CnaG, ach tá tuiscint mhaith acu ar riachtanais na hearnála, mar sin de, creideann 27% de na freagróirí gur chóir go mbeadh siad freagrach as oiliúint.

Tá réimse níos leithne de chúrsaí sna hinstiúidí tríú leibhéal, ach ba chóir dóibh a ndícheall a dhéanamh chun aghaidh a thabhairt ar riachtanais na hearnála oideachais is mó fáis sa Tuaisceart. Deir 27% de na freagróirí go bhfuil freagracht orthu freastal ar riachtanais na hearnála Gaeloideachais. Cé nach bhfuil dualgas rialála ar chuideachtaí príobháideacha cúrsaí a thairiscint don earnáil Ghaeloideachais, mothaíonn 6% de na freagróirí gur chóir dóibh a bheith freagrach as oiliúint fhóirsteanach a chur ar fáil.

Is díol suime é nach ndeir ach 7% de na freagróirí gur féidir leo cúrsaí a thairiscint go himmheánach ina n-instiúidí féin. Is dócha go mbaineann sé seo le srianta acmhainní, ar nós am teoranta, áiseanna teagaisc teoranta agus cistí teoranta. Mar sin féin, is fiú a lua go bhfuil saineolas ar leith ag scoileanna agus go bhfuil siad ábalta cúrsaí a thairiscint bunaithe ar a dtaithe féin, más féidir.

Tá ról ag achan aonán le haghaidh a thabhairt ar riachtanais na gcleachtóirí Gaeloideachais agus lena chinntiú go mbaineann an oiliúint a chuirtear ar fáil le hábhar, go bhfuil sí inrochtana, agus go riarann sí ar shainriachtanais na hearnála. Thiocthadh dó go ndéanfaí cláir oiliúna cuimsitheacha agus éifeachtacha a fhorbairt mar gheall ar chomhoibriú i measc na bpáirtithe leasmhara seo arbh fhéidir tacaíocht ó chleachtóirí a chinntiú.

- An modh staidéir

Léaráid 96: An modh staidéir is fearraí. (Dar le ceannairí, múinteoirí agus cúntóirí)

I bhfianaise na gconstaicí roimh oiliúint a pléadh thuas, tá an modh soláthair thar a bheith tábhachtach maidir le daoine a bheith ábalta tabhairt faoi chúrsaí. De réir thorthaí an tsuirbhé, síleann formhór na bhfreagróirí (52%) gurb iad cúrsaí ar an tsuíomh an rogha is fearr. Faigheann sé seo réitithe den ghá atá

le taisteal agus ligeann sé do sceidealú áisiúil le linn an téarma. I measc na míbhuntáistí, áfach, tá na deiseanna teoranta atá ann cúrsaí a eagrú agus an costas a bhaineann leis an chúrsa chéanna a reáchtáil níos mó ná uair amháin. Réiteach amháin air seo, b'fhéidir, ná na cnuasaigh scoileanna a thabhairt le chéile go hionad lárnach, rud a shioncrónadh sceidil le barr feabhais a chur ar na cúrsaí atá ar fáil.

Tá cúrsaí aisioncrónacha ar an dara rogha is mó éilimh (29%) i measc na bhfreagróirí, agus an buntáiste a bhaineann leo ná go bhfuil siad ar fáil am ar bith a bhíonn am ag cleachtóirí aonair dul i ngleic leo. Is é an príomh-mhíbhuntáiste atá leis an chur chuige seo ná an easpa piarfhoghlama agus an easpa idirghníomhaithe agus aiseolas fíor-ama ón teagascóir, rud is féidir a bheith luachmhar don fhorbairt ghairmiúil.

Síleann thart faoi 10% de na freagróirí go dtiocfadh le cúrsaí oíche an fhadhb a bhaineann le daoine a bheith fágtha ar lár ón ghnáthlá oibre a mhaolú. Is cóir a lua, áfach, fiú má chuirtear cúrsaí ar fáil sa tráthnóna, thiocfadh dó go gcuirfeadh taisteal agus dualgais teaghlaigh srian ar an rogha seo do go leor cleachtóirí atá ag obair san earnáil.

Bhí cúrsaí aisioncrónacha ar líne ar an rogha is lú éilimh (8%). Cé go bhfaigheann siad réitithe den am taistil, tá an tuairim i measc cleachtóirí gurb é caidreamh duine le duine an cur chuige is fearr faoi choinne teagaisc. I ndiaidh dóibh na deacrachtaí teicniúla agus oideolaíocha a bhain le soláthar ar líne a fheiceáil le linn na paidéime COVID-19, is cosúil go dtugann cleachtóirí tús áite do chaidrimh phearsanta .

- **Riachtanais oiliúna: conclúid**

Tá éagsúlachtaí i gcultúr na forbartha gairmiúla ar fud na scoileanna éagsúla agus tá bearnaí idir tuairimí na n-údarás agus eispéireas na gcleachtóirí. Tá roinnt constaicí soiléire praiticiúla roimh an fhorbairt fosta nach mór smaoineamh orthu.

Mar sin féin, trí aghaidh a thabhairt ar na constaicí atá aitheanta, cláir oiliúna a ailíniú le riachtanais na gcleachtóirí, treoir a fheabhsú agus comhoibriú a chothú i measc na bpáirtithe leasmhara, is féidir leis an earnáil Ghaeloideachais, tríd an ÚO agus CnaG, cultúr FGL/FGM a chur chun cinn - sa deireadh thiar,

chuirfeadh sé seo le feasacht teanga agus oideolaíochta i measc na gcleachtóirí, rud a mbeidh dea-thionchar aige ar dhaltaí.

Conclúidí

Léiríonn torthaí an staidéir a thábhachtaí agus atá sé gan a bheith ag brath go hiomlán ar an chumas atá tuairiscithe ná ar cháilíochtaí nuair a bhíonn feasacht teanga á measúnú. Tá sé ríthábhachtach cúlraí éagsúla teanga agus conairí éagsúla foghlama na múinteoirí agus na gcúntóirí ranga a aithint, chomh maith lena leibhéal muiníne, mar bíonn tionchar díreach ag na rudaí seo ar a gcumais taobh istigh de na scoileanna agus ar fud na scoileanna. Chun scoileanna teanga a choinneáil agus a fheabhsú, bíonn cothú, tacaíocht agus meantóireacht leanúnach de dhíth, agus caithfidh cleachtóirí agus ceannairí monatóireacht ghníomhach a dhéanamh ar inniúlacht teanga. Ní mór polasaithe agus treoir shoiléir a bhunú lena chinntiú go mbíonn cleachtóirí ar an eolas faoina ról mar eiseamláirí teanga.

Lena chois sin, léiríonn an tuarascáil an tionchar suntasach atá ag cumas teanga na gcleachtóirí agus ag an chultúr teanga go ginearálta sna scoileanna ar thorthaí teanga na ndaltaí. Faoi láthair, tá easpa feasachta agus saineolais ann maidir le Foghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teangacha (FCÁT) a chur i bhfeidhm go héifeachtach. Tugtar le fios sa tuarascáil fosta go bhfuil straitéisí níos fearr de dhíth faoi choinne aiseolas ó phiaraí agus piarmheasúnaithe, agus aiseolas ceart teanga a chur ar fáil, rud is féidir a bhaint amach trí thuiscint níos fearr a fháil ar ról na gcleachtóirí mar anailísithe agus múinteoirí teanga.

Nuair is cuí, is cóir do sholáthraithe na hoiliúna tosaigh athbhreithniú a dhéanamh ar an bhéim a chuireann siad ar chumas teanga agus ar oideolaíochtaí teanga. Admhaíonn siad siúd atá cáilithe agus fostaithe cheana féin go bhfuil feabhsú de dhíth agus léiríonn siad go bhfuil siad sásta tabhairt faoi thuilleadh oiliúna. Mar sin féin, léiríonn sainoiliúint teanga, constaicí praiticiúla, agus tosaíochtaí iomaíocha an phráinn atá le cur chuige nua i dtaca le hoiliúint. Is cóir don chur chuige seo tús áite a thabhairt do chúrsaí saincheaptha a chruthú bunaithe ar na fíor-riachtanais seachas ar thuairimí faoi riachtanas agus ar mhodh soláthair a bheas inrochtana i ndáiríre do bhaill foirne atá faoi bhrú oibre cheana féin.

Súil siar ar na ceisteanna taighde

Cén tionchar atá ag cúlra teanga na gcleachtóirí ar a gcumas teanga?

Léiríonn an taighde go bhfuil tionchar nach beag ag cúlra teanga na gcleachtóirí ar a gcumas teanga. I gcás na gcleachtóirí siúd a bhfuil cúlra teanga láidir acu, bíodh sin trí fhás aníos nó maireachtáil i dtimpeallachtaí dátheangacha nó trí oideachas a fháil ar fheasacht teanga, de ghnáth bíonn leibhéal níos airde cumais teanga acu. Os a choinne sin, bíonn dúshláin teanga ag na cleachtóirí siúd nach bhfuair ach teagmháil theoranta leis an teanga trína gconair fostaíochta agus b'fhéidir go mbeadh leibhéal níos ísle cumais teanga agus muiníne acu. Leis seo a thuiscint mar is ceart, ní mór dúinn féinmheasúnú agus measúnú oibiachtúil a chur le chéile.

Cad é an difear idir cumas teanga na gcleachtóirí atá tuairiscithe agus an ábaltacht atá acu?

Seans nach léireodh an cumas teanga agus na hiompraíochtaí atá tuairiscithe an ábaltacht atá acu nó a gcleachtas. B'fhéidir go mbeadh rómheas ag roinnt cleachtóirí ar a gcumais teanga, mar gheall ar chlaontachtaí féinbhraistinte nó ar easpa feasachta ar a lochtanna. Os a choinne sin, b'fhéidir go ndéanfadh cleachtóirí atá umhal nó a bhfuil easpa muiníne acu a gcumas teanga a ghanmheas. Mar sin féin, is féidir neamhréir a bheith ann idir an rud a thuairiscíonn cleachtóirí agus a bhfíorchumas teanga, mar is léir ó mheasúnú oibiachtúil.

Cad é mar a théann an cultúr teanga i scoileanna i bhfeidhm ar iompraíochtaí agus muinín teanga na gcleachtóirí?

Tá ról fíorthábhachtach ag an chultúr teanga i scoileanna maidir le múnlú na n-iompraíochtaí agus na muiníne teanga atá ag cleachtóirí agus daltaí araon. Is féidir le cultúr teanga dearfach, ó bharr na scoile, a bhfuil meas aige ar bharr feabhais teanga agus a chuireann deiseanna ar fáil d'úsáid teanga atá cruinn agus saibhir, agus feabhsú, cur le pobal na scoile uile. Os a choinne sin, thiocfadh le cultúr diúltach teanga, nach gcuireann go leor béime ar chruinneas teanga, cur in éadan forbairt teanga gan chuimhneamh, agus bac a chur ar fhás teanga agus ar mhúnlú na gcleachtóirí agus na mac léinn araon. Is féidir an cultúr teanga atá ag scoil a chódú i bpolasaí teanga láidir agus sa phlean forbartha teanga atá in éineacht leis.

Cad é an nasc idir cumas teanga na gcleachtóirí agus torthaí teanga na ndaltaí?

Tá tionchar díreach ag cumas teanga na gcleachtóirí ar thorthaí teanga na ndaltaí. Nuair a bhíonn a lán feasachta teanga ag cleachtóirí, is féidir leo foghlaim teanga a léiriú agus a éascú do na daltaí go héifeachtach. Bíonn dea-thionchar ag an chumas atá acu teagasc soiléir a sholáthar, foghlaim teanga a ionchorprú tríd an churaclam, tacaíocht teanga a thairiscint, measúnuithe fóirsteanacha teanga a chruthú agus timpeallacht shaibhir teanga a chothú ar fhorbairt agus ar ghnóthachtáil teanga na ndaltaí.

Cad é mar a théann cumas teanga na gcleachtóirí i bhfeidhm ar a n-ábaltacht le hábhar a sholáthar trí mheán T2

Tá tionchar nach beag ag cumas teanga na gcleachtóirí ar a n-ábaltacht le hábhar a sholáthar trí mheán T2. Bíonn cleachtóirí a bhfuil ardfeasacht teanga acu i dT2 níos muiníní in atmaisféar tumoideachais agus bíonn siad níos ábalta comhthéacsanna agus smaointe casta a mhíniú agus páirt a thabhairt do dhaltaí i gcomhráite fiúntacha. Thiofadh dó go mbeadh easpa muiníne gníomhúla ag cleachtóirí a bhfuil feasacht theoranta T2 acu, rud a chuireann srian ar a n-úsáid agus a n-éagsúlacht teanga, agus a fhágann réim leamh. Seans go mbíonn siad ag streachailt fosta le faisnéis a chur in iúl go héifeachtach, le haiseolas ceartaitheach a thairiscint agus le dul i ngleic leis na dúshláin foghlama ar leith atá ag dalta.

Cad iad na straitéisí a úsáideann cleachtóirí leis na bearnaí teanga atá acu a líonadh?

Bíonn straitéisí ag cleachtóirí spreagtha a dtugtar go leor tacaíochta, treorach agus ama dóibh chun aghaidh a thabhairt ar na bearnaí teanga atá acu. I measc na straitéisí seo, tá féinstaidéir, cúrsaí nó ranganna teanga pobalbhunaithe, cleachtadh teanga le piaraí nó le cainteoirí dúchais, úsáid a bhaint as na hacmhainní atá ar fail ar líne, meantóireacht nó treoir a lorg ó phiaraí atá níos faide ar aghaidh ó thaobh na teanga de agus cúrsaí forbartha gairmiúla a dhéanamh de réir na riachtanas atá aitheanta acu féin.

Cad iad na deiseanna forbartha atá ann, cad iad na cinn is éifeachtaí agus cad iad na bearnaí atá le líonadh?

Tá a lán cúrsaí ginearálta ar fáil ar líne agus sa phobal leis an Ghaeilge a fhoghlaim. Is féidir leo cuidiú le cleachtóirí muinín a chothú sula dtabharfaidh siad faoi chúrsaí cáilithe níos struchtúrtha níos déine m.sh., in institiúidí tríú leibhéal.

Taobh istigh den earnáil Ghaeloideachais, cé go bhfuil siad teoranta, tá cláir oiliúna, ceardlanna, seimineáir, comhdhálacha agus litríocht scolártha atá dírithe ar oideolaíocht agus inniúlacht teanga, ar féidir leo cur leis an eolas agus an muinín atá ag cleachtóir.

Taobh istigh de scoileanna aonair, tá roinnt ceannairí agus comhghleacaithe atá sásta meantóireacht, léirmheastóireacht chuiditheach agus tacaíocht a thabhairt, agus is cosúil go bhfuiltear ag iarraidh pobail foghlama comhoibríocha idir scoileanna, más féidir é seo a éascú.

Léiríonn an taighde seo, áfach, go bhfuil bearnaí ann maidir le hoiliúint shaincheaptha do chleachtóirí Gaeloideachais in achan réimse den fheasacht teanga .i. inniúlacht teanga, anailísiú teanga agus oideolaíocht teanga.

Moltaí

- **Cleachtóirí (mura bhfuiltear á ndéanamh cheana féin)**
 - Glac freagracht phearsanta as feasacht teanga agus cur chuige réamhghníomhach lena teagasc.
 - Socraigh spriocanna foghlama agus lorg deiseanna FGM/FGL bunaithe ar an fhoirm féinmheasúnaithe agus na trialacha feasachta teanga.
 - Bí eolach ar FCÁT agus tabhair faoi chleachtas athmhachnaimh le bheith ag smaoineamh faoin dóigh a dtéann cleachtas sa tseomra ranga agus aiseolas fiúntach ceartaitheach i bhfeidhm ar thorthaí teanga na ndaltaí.
 - Bíodh comhráite gairmiúla agat agus bí ag comhoibriú faoi choinne feasacht teanga.
 - Úsáid do dhea-chleachtas féin mar chás-staidéir agus déan iad a roinnt le comhghleacaithe ar fud na hearnála.
 - Más gá, faigh meantóir teanga sa scoil - cuir profáil agus aiseolas isteach sna sruthanna oibre.

- **Ceannairí (mura bhfuiltear á ndéanamh cheana féin)**
 - Ná déan neamhaird den fheasacht teanga i measc na foirne - ní mór measúnú, plé, agus monatóireacht a dhéanamh air seo agus ní mór forbairt teanga a phleanáil.
 - Déan polasaí teanga na scoile a neartú agus a fhógairt, ag iarraidh cultúr teanga na scoile a fheabhsú.
 - Neartaigh an measúnú ar iarratasóirí agus nuair a fhostaítear duine a bhfuil bearnaí teanga aige, déan nasc idir dul chun cinn teanga agus promhadh.
 - Déan deiseanna forbartha teanga don fhoireann a lorg agus a chur chun cinn agus déan iarracht bealaí a phleanáil leis na constaicí roimh chúrsaí a mhaolú.
 - Déan iarracht meantóireacht agus athbhreithniú criticiúil a chur chun cinn i measc na foirne agus éascaigh comhráite idirscoile ar theagasc teanga.
 - Déan éachtaí forbartha teanga na scoile a cheiliúradh.

- **CnaG (mura bhfuiltear á ndéanamh cheana féin)**
 - Úsáid an speisialtóireacht agus an saineolas san eagraíocht le deiseanna forbartha feasachta teanga a chur chun cinn.
 - Cuidigh leis an ÚO réitigh shaincheaptha a aimsiú ar dhúshláin teanga a oibreoidh go réalaíoch.
 - Déan eiseamláirí láidre teanga agus múinteoirí teanga san earnáil a cheiliúradh agus a chur chun cinn.
 - Éascaigh comhráite idirearnálacha ar fheasacht teanga agus léirigh an dea-chleachtas.

- **RO (mura bhfuiltear á ndéanamh cheana féin)**
 - Bíodh tuiscint ar an tionchar atá ag feasacht an chleachtóra ar thorthaí na ndaltaí san earnáil Ghaeloideachais.
 - Ba chóir go mbeadh sé ina pholasaí barr feabhais teanga a chur chun cinn.

- **An tÚO (mura bhfuiltear á ndéanamh cheana féin)**
 - Déan athbhreithniú ar a bhéim a leagtar ar oiliúint feasachta teanga agus bain úsáid as an tsaineolas atá ann go himheánach agus go seachtrach.

- Déan conairí oiliúna a leagan amach do chleachtóirí (múinteoirí nó cúntóirí) a bhfuil forbairt teanga le déanamh acu.
 - Déan athbhreithniú ar an chur chuige i leith cúrsaí seachtracha a mhaoiniú do chleachtóirí Gaeloideachais, agus déan é seo a fhógairt níos éifeachtaí.
 - Bailigh níos mó aiseolas fiúntach ar na cúrsaí ar tugadh fúthu agus roinn é seo leis na páirtithe ábhartha.
 - Bí i gcomhar le CnaG agus le soláthraithe 3ú leibhéal leis na bearnaí atá aitheanta sa tuarascáil seo a líonadh.
 - Déan forbairt bhreise ar an Mhol Gaeloideachais agus déan é a fhógairt go poiblí.
 - Measúnaigh an bhféadfaí mol oiliúna a bhunú do theagascóirí Gaeloideachais le cúrsaí aisioncrónacha a chur ar fáil, rianaigh rannpháirtíocht na mball foirne aonair agus déan na cúrsaí a chríochnaíonn siad a dhoiciméadú agus a chreidiúnú.
- **Soláthraithe cúrsaí oiliúna, Institiúidí tríú leibhéal san áireamh (mura bhfuiltear á ndéanamh cheana féin)**
- Nuair is cuí, déan athbhreithniú ar churaclaim lena chinntiú go gclúdaítear na trí réimse feasachta teanga mar is ceart in ábhar an chúrsa, i dtaca leis an sainteanga a bhíonn de dhíth i suíomhanna Gaeloideachais ag leibhéal éagsúla.
 - Fiosraigh a indéanta agus atá sé modúil/cúrsaí saincheaptha a dheardh/a thairiscint leis na bearnaí foghlama a líonadh mar atá aitheanta sa tuarascáil seo.

Liosta tagairtí

- Alanis, I., & Rodriguez, M. A. (2008). Sustaining a dual language immersion program: Features of success. *Journal of Latinos and Education*, 7(4), 305-319.
- Aziz, M. F., & Jayaputri, H. E. (2023). EFL Learners' Perspective on Corrective Feedback. *Scope: Journal of English Language Teaching*, 7(2), 219-225.
- Al-Sobhi, B. M. S. (2019). The Nitty-Gritty of Language Learners' Errors-Contrastive Analysis, Error Analysis and Interlanguage. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 7(3), 49-60.
- Andrews, S. (2003). Teacher language awareness and the professional knowledge base of the L2 teacher. *Language awareness*, 12 (2), 81-95.
- Andrews, S. (2007). *Teacher language awareness*. Cambridge: Cambridge University press.
- Andrews, S. & Lin, A. M. (2017). Language awareness and teacher development. In *The Routledge handbook of language awareness* (pp. 57-74). Routledge.
- Ball, D. L. Thames. M.L. and Phelps, G. (2008). Content knowledge in teaching – what makes it special? *Journal of Teacher Education*, 59 (5), 389-407.
- Blue, G. M. (1994). Self-Assessment of Foreign Language Skills: Does It Work?. *CLE Working papers*, 3, 18-35.
- Bullough, R. V. (2009). The continuing education of teachers: In-service training and workshops. *International handbook of research on teachers and teaching*, 159-169.
- Burroughs, N., Gardner, J., Lee, Y., Guo, S., Touitou, I., Jansen, K. & Schmidt, W. (2019). A review of the literature on teacher effectiveness and student outcomes. *Teaching for excellence and equity: Analyzing teacher characteristics, behaviors and student outcomes with TIMSS*, 7-17.
- Butler, Y. G. (2005). Content-based instruction in EFL contexts: Considerations for effective implementation. *Jalt Journal*, 27(2), 227.
- Cammarata, L. & Ó Ceallaigh, T.J., (ed.) (2018) Teacher education and professional development in immersion and content-based language education contexts: Current research on programs, practices, and teacher educators. *Special Issue, Journal of Immersion and Content-based Language Education*, 6(2), 153–345.
- Cenoz, J., Genesee, F., & Gorter, D. (2014). Critical analysis of CLIL: Taking stock and looking forward. *Applied linguistics*, 35(3), 243-262.
- Check, J. F. (1986). Positive traits of the effective teacher- negative traits of the ineffective one. *Education*, 106(3).
- Chetty, R., Friedman, J. N., & Rockoff, J. E. (2014). Measuring the impacts of teachers II: Teacher value-added and student outcomes in adulthood. *American Economic Review*, 104(9), 2633–2679.
- CNAG. (2022) *Annual Report*. Ar fáil ag www.comhairle.org/english/about/publications.
- Cody, J. (2009). Challenges facing beginning immersion teachers. *American Council on Immersion Education Newsletter*, 13(3), 1-8.
- Coyle, D. (2009). Promoting cultural diversity through intercultural understanding: A case study of CLIL teacher professional development at in-service and pre-service levels. *Linguistic Insights – Studies in Language and Communication*, 92, 105-124.
- Coyle, D., P. Hood, and D. Marsh. (2010). *Content and Language Integrated Learning*. Cambridge University Press.
- Cummins, Jim, and Swain, M. (2014). *Bilingualism in education: Aspects of theory, research and practice*. Routledge.

- Dalton-Puffer, C. (2007). Discourse in content and language integrated learning (CLIL) classrooms. *Discourse in Content and Language Integrated Learning (CLIL) Classrooms*, 1-342.
- Darling-Hammond, L. (2000). Teacher quality and student achievement: A review of state policy evidence. *Educational Policy Analysis Archive*, 8(1).
- David, C. (2000). *Professionalism and Ethics in Teaching*. London. Taylor & Francis.
- Doiz, A., Lasagabaster, D., & Sierra, J. M. (2014). CLIL and motivation: The effect of individual and contextual variables. *The language learning journal*, 42(2), 209-224.
- Edge, J. (1988). Applying linguistics in English language teachers training for speakers of other languages. *ELT Journal*, 42 (1), 9-13.
- Ellis, R. (2009). The differential effects of three types of task planning on the fluency, complexity, and accuracy in L2 oral production. *Applied linguistics*, 30(4), 474-509.
- Ellis, R. (2012). *Language teaching research and language pedagogy*. Malden, MA. John Wiley & Sons.
- Freeman, D. (1982). Observing teachers: Three approaches to in-service training and development. *Tesol Quarterly*, 16(1), 21-28.
- Freeman, D., & Johnson, K. E. (1998). Reconceptualizing the knowledge-base of language teacher education. *TESOL quarterly*, 32(3), 397-417.
- Faez, F., Karas, M., & Uchihara, T. (2021) Connecting language proficiency to teaching ability: A meta-analysis. *Language Teaching Research* 25.5, 754-777.
- Gleeson, J. (2004). Concurrent Teacher Education (Post-primary) in the Republic of Ireland: Some Issues and Trends, in A. Burke (ed.) *Teacher Education in the Republic of Ireland: Retrospect and Prospect*. (pp. 43 – 53). Armagh: Centre 301 for Cross-Border Studies.
- Goodman, K. S., & Freeman, D. (1993). *What's Simple in Simplified Language?*. Ar fáil ag <https://eric.ed.gov/?id=ED371578>
- Hagan, M., & Eaton, P. (2020). Teacher education in Northern Ireland: reasons to be cheerful or a 'Wicked Problem'?. *Teacher Development*, 24(2), 258-273.
- Harris, J., Forde, P., Archer, P., Nic Fhearaile, S., & O’Gorman, M. (2006). *Irish in primary schools: Long-term national trends in achievement*. Dublin: Department of Education and Science.
- Hillyard, S. (2011). First steps in CLIL: Training the teachers. *Latin American Journal of Content & Language Integrated Learning*, 4(2), 1-12.
- Hoyle, J., & John, P. (1995). *Professional Knowledge and Professional Practice*. London: Cassell.
- Hoare, P., (2001) A comparison of the effectiveness of a 'language aware' and 'non language aware' late immersion teacher, in S. Bjorklund (ed.) *Language as a tool: Immersion research and practices*. Vaasa, Finland: Vaasa University, 196–210.
- Jahangir, S. F., Saheen, N., & Kazmi, S. F. (2012). In-service training: A contributory factor influencing teachers' performance. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 1(1), 31-38.
- Johnson, K. (2009) *Second language teacher education: A sociocultural prospective*. New York. Routledge.
- Klimova, B. F. (2012). CLIL and the teaching of foreign languages. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 47, 572-576.
- Lasagabaster, D., & de Zarobe, Y. R. (Eds.). (2010). *CLIL in Spain: Implementation, results and teacher training*. Cambridge Scholars Publishing.
- Lancaster, N. K. (2016). *The effects of Content and Language Integrated Learning on the oral skills of Compulsory Secondary Education students: A longitudinal study*. Universidad de Jaén, Jaén.

- Leavy, A., gan Smál, C. M., Luimnigh, O., & Hourigan, M. An bhearna idir an teanga agus an t-ábhar a dhúnadh sa tumoideachas: Cur chuige bunaithe ar staidéar ceachta. *An Tumoideachas*, 97.
- Levy, J., T. Wubbels, & Brekelmans, M. (1992). Student and teacher characteristics and perceptions of teacher communication style. *Journal of Classroom Interaction* 27, 23–29.
- Lindahl, K. (2016). Teacher language awareness among pre-service K–12 educators of English language learners. In *Teacher Education and Professional Development in TESOL*. Routledge, 127-140.
- Lindholm-Leary, K., & Genesee, F. (2014). Student outcomes in one-way, two-way, and indigenous language immersion education. *Journal of Immersion and Content-Based Language Education*, 2(2), 165-180.
- Lucas, T., & Villegas, A. M. (2013). Preparing linguistically responsive teachers: Laying the foundation in preservice teacher education. *Theory into practice*, 52(2), 98-109.
- Mac Donnacha, S. (2005). *Staid reatha na scoileanna Gaeltachta 2004: Léargas ó na príomhoidí, na múinteoirí agus na tuismitheoirí*. Dublin. an Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta.
- Mac Gearailt, B., Mac Ruairc, G., & Murray, C. (2023). Actualising Content and Language Integrated Learning (CLIL) in Irish-medium education; why, how and why now?. *Irish Educational Studies*, 42(1), 39-57.
- Marsh, D. (ed.) (2002). *CLIL/EMILE the European Dimension- Actions, trends and foresight potential*. University of Jyväskylä.
- Marsh, D. (2008). Language awareness and CLIL, in J. Cenoz and N. Hornberger (eds): *Encyclopedia of Language and Education, vol 6. Knowledge about Language* (pp. 233–46). Springer.
- McMillan, D. J., McConnell, B., & O’Sullivan, H. (2016). Continuing professional development—why bother? Perceptions and motivations of teachers in Ireland. *Professional development in education*, 42(1), 150-167.
- Mhic Aoidh, E. (2021) *Inniúlachtaí teanga múinteoirí sa lántumadh luath*. Coláiste Mhuire gan Smál, An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta, Institiúid Teicneolaíochta, Trá Lí, Gaeloideachas agus Foras na Gaeilge.
- Nassaji, H. (2012). The relationship between SLA research and language pedagogy: Teachers’ perspectives. *Language teaching research*, 16(3), 337-365.
- Ní Aogáin, S. & Ó Duibhir, P. (2021) Iniúchadh ar an Tionchar a bhíonn ag Aiseolas ceartaitheach ar chruinneas Gaeilge daltaí tumoideachais, in. T.J. Ó Ceallaigh, and M. Ó Laoire, M. (eds.) *An Tumoideachas: Deiseanna agus Dea-chleachtais. An Dara Comhdháil Taighde Uile-Oileánda ar an Tumoideachas: Imeachtaí Comhdhála*. Baile Átha Claithe: An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta.
- Ní Chathasaigh, C. (2020). *Ról agus freagracht an mhúinteora ábhair sa Ghaelcholáiste maidir le cruinnúsáid na Gaeilge i measc scoláirí a chothú: Creidiúintí, dúshláin agus cleachtais*. Unpublished MA Thesis, Coláiste Mhuire gan Smál. Limerick University.
- Ní Chathasaigh, C. & Ceallaigh, Ó. TJ (2021). Feasacht teanga an mhúinteora tumoideachais: Prámh agus guairne an chleachtais. *Léann Teanga: An Réiviú*, 9, 89-102.
- Nic Réamoinn, E. (2017). *Forbairt teanga an mhúinteora sa Ghaelcholáiste*. Unpublished dissertation. Coláiste Mhuire gan Smál. Ollscoil Luimnigh.

- Ní Dhiorbháin, A., Ní Aogáin, S. & Ó Duibhir, P., (2020) ‘Dearcthaí múinteoirí lánghaeilge ar a n-inniúlacht sa ghramadach agus ar chur chuige nuálach do theagasc na gramadaí’. *Taighde agus Teagasc* 7, 80–98.
- Ní Dhiorbháin, A., & Ó Duibhir, P. (2017). An explicit-inductive approach to grammar in Irish-medium immersion schools. *Language Awareness*, 26(1), 3-24.
- Ní Thuairisg, L. (2014). *Léargas ar thaithí mhúinteoirí iar-bhunscoileanna na Gaeltachta: Dúshláin ghairmiúla agus riachtanais oiliúna*. Unpublished Doctoral dissertation. Dublin City University.
- Ó Ceallaigh, T.J., Dennehy, N., Ní Chonaill, M. & O’Connor, A., (2020) Tús maith? Iniúchadh ar dhearcthaí múinteoirí faoi oiliúint agus múinteoirí ag tosú amach sa ghairm maidir leis an teagasc in iar-bhunscoileanna lán-Ghaeilge, agus ar a dtaithí ar an teagasc sin. *Féilte 2020, Teaching Council Festival of Education in Learning and Teaching Excellence*, 3 October (Online seminar).
- Ó Ceallaigh, T.J., Ó Laoire, M. & Uí Chonghaile, M., (2019) *Comhtháthú ábhar agus teanga san iarbhunscoil lán-Ghaeilge/Ghaeltachta: I dtreo eispéiris forbartha gairmiúla chun dea-chleachtais a nochtadh*. Dublin. An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta.
- Ó Domagáin, G (2022) *Tumoideachas gan tumadh: Tuarascáil ar thionchar na paindéime COVID-19 ar earnáil an tumoideachais ó thuaidh*. Belfast. CnaG.
- Ó Duibhir, P. (2016). Foghlaim chomhtháite ábhar agus teanga i gclár oideachais tosaigh do mhúinteoirí bunscoile. *Teanga*, (24), 1-14.
- Ó Duibhir, P. (2000). *Riachtanais forbartha gairmiúla bunmhúinteoirí gGaelscoile*. Thesis. Coláiste na Tríonóide, Dublin.
- O’Dwyer, F., & De Boer, M. (2015). Approaches to assessment in CLIL classrooms: Two case studies. *Language Learning in Higher Education*, 5(2), 397-421.
- Ó Fáthasaigh, P. (2021). Feasacht teanga an mhúinteora a dhíphacáil in T.J. Ó Ceallaigh, & M. Ó Laoire, M. (ed.). *An Tumoideachas: Deiseanna agus Dea-chleachtais? An Dara Comhdháil Taighde Uile-oileánda ar an Tumoideachas: Imeachtaí Comhdhála*. Dublin. An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta, 26-37.
- Ó Grádaigh, S. (2015). Who are qualified to teach in second-level Irish-medium schools?. *Irish Educational Studies*, 34 (2), 165-182.
- Ó Laoire, M. (2003). Language policy and practice in the classroom in *Language in Primary School: An INTO discussion document*.
- Ó Mainín, P. (2020). Cur chun cinn na Gaeilge trí Fhoghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teangacha (FCÁT). Doctoral dissertation. Marino Institute of Education.
- O’Sullivan, H., McConnell, B., and McMillan, D.J. (2012). *Continuous professional development and its impact on practice: a north-south comparative study of Irish teachers’ perceptions, experiences and motivations*. Unpublished report to the Standing Committee of Teacher Education North and South.
- Ó Treasaigh, D. (2019) *Conas mar a Théann an TFC i bhfeidhm ar Inniúlacht an Mhúinteora ag an Dara Leibhéal*. Unpublished thesis. Coláiste Mhuire gan Smál, Limerick University.
- Pérez-Cañado, M. L. (2012). CLIL research in Europe: Past, present, and future. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 15(3), 315-341.
- Pérez-Cañado, M. L. (2018). Innovations and challenges in CLIL teacher training. *Theory Into Practice*, 57(3), 212-221.
- Polk, J. A. (2006). Traits of effective teachers. *Arts education policy review*, 107(4), 23-29.
- Rockoff, Jonah, E. 2004. The Impact of Individual Teachers on Student Achievement: Evidence from Panel Data. *American Economic Review*, 94 (2): 247-252.

- Ruiz de Zarobe, Y. (2015). The effects of implementing CLIL in education. *Content-based language learning in multilingual educational environments*, 51-68.
- Shanks, R., Attard Tonna, M., Krøjgaard, F., Annette Paaske, K., Robson, D., & Bjerkholt, E. (2022). A comparative study of mentoring for new teachers. *Professional development in education*, 48(5), 751-765.
- Sharples, J., Blatchford, P., & Webster, R. (2016). Making Best Use of Teaching Assistants: Guidance Report. Education Endowment Foundation.
<https://educationendowmentfoundation.org.uk/tools/guidance-reports/making-best-use-of-teaching-assistants>
- Shulman, L.S. (1999). *Foreward*. In L. Darling-Hammond and G. Sykes (eds.) *Teaching as the learning profession: Handbook of policy and practice* (pp. xi-xiv). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Snow, M. A. (2001). *Content-based and immersion models for second and foreign language teaching. Teaching English as a Second or Foreign Language*. Third Edition. Boston, MA. Heinle & Heinle Thompson Learning.
- Stansfield, C. W., Scott, M. L., & Kenyon, D. M. (1992). The measurement of translation ability. *The Modern Language Journal*, 76(4), 455-467.
- Stronge, J. H., Ward, T. J., Tucker, P. D., & Hindman, J. L. (2007). What is the relationship between teacher quality and student achievement? An exploratory study. *Journal of personnel evaluation in education*, 20, 165-184.
- Surmont, J., Van de Craen, P., Struys, E., & Somers, T. (2014). Evaluating a CLIL student: Where to find the CLIL advantage. In *Integration of theory and practice in CLIL* (pp. 55-72). Brill.
- Svalberg, A. M. L. (2015). Understanding the complex processes in developing student teachers' knowledge about grammar. *The Modern Language Journal*, 99(3), 529-545.
- Trappes-Lomax, H. & Ferguson, G. (ed.) *Language in language teacher education*. Amsterdam. John Benjamin, 113–30.
- Tsui, A. (2003). *Understanding expertise in teaching: Case studies of second language teachers*. Cambridge University Press.
- Turnbull, M., Hart, D., & Lapkin, S. (2003). Grade 6 French immersion students' performance on large-scale reading, writing, and mathematics tests: Building explanations. *Alberta Journal of Educational Research*, 49 (1).
- Unsworth, S. (2016). Quantity and quality of language input in bilingual language development. In E. Nicoladis & S. Montanari (Eds.), *Bilingualism across the lifespan: Factors moderating language proficiency* (pp. 103–121). American Psychological Association.
- Walsh, S. (2002). Construction or obstruction: Teacher talk and learner involvement in the EFL classroom. *Language teaching research*, 6(1), 3-23.
- Walsh, C. (2007). *Cruinneas na Gaeilge scríofa sna hiar-bhunscoileanna lán-Ghaeilge i mBaile Átha Cliath*. Dublin. An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta.
- Webster, W. J. (1988). Selecting effective teachers. *The Journal of Educational Research*, 81(4), 245-253.
- Wiley, T. G., & García, O. (2016). Language policy and planning in language education: Legacies, consequences, and possibilities. *The Modern Language Journal*, 100(S1), 48-63.
- Wolff, D. (2012). The European framework for CLIL teacher education. *Synergies Italie*, (8), 105-116.
- Wright, T. (2002). Doing language awareness. *Language in language teacher education*, 4, 113-130.
- Wright, T., & Bolitho, R. (1993). Language awareness: a missing link in language teacher education?. *ELT journal*, 47(4), 292-304.

Aguisín 1

Suirbhé na bPríomhoidí/na gCeannairí

Ba mhaith liom buíochas ó chroí a ghabháil leat as tabhairt faoin tsuirbhé seo ar riachtanais oiliúna teanga in earnáil an tumoideachais. Tá sé thar a bheith tábhachtach go bhfuil barúlacha agus eispéiris na gceannairí/na bpríomhoidí ag croílár moltaí ar bith a dhéantar maidir le cúrsaí oiliúna.

- Níor chóir go dtógfadh sé níos mó ná 20 bomaite na ceisteanna a fhreagairt.
- Feicfidh tú go bhfuil roinnt ceisteanna roghnacha ann. Chuirfeadh sé leis an taighde dá mbeadh an t-am agat iad a fhreagairt.

Dearbhaíonn an taighdeoir anseo go ndéanfar na sonraí a thugtar thíos anaithnid agus go mbeidh siad faoi cheilt de réir mar is gá sa dóigh nach n-aithneofar sonraí pearsanta ná sonraí scoil sa tuarascáil. Má chomhlíonann tú an suirbhé seo, dearbhaíonn tú go dtuigeann tú go mbainfear úsáid as an fhaisnéis thíos le tuarascáil a scríobh.

Faisnéis chúlra

1. Cén cineál suíomh tumoideachais ina n-oibríonn tú?

- Naíscoil
- Bunscoil Lán-Ghaeilge
- Aonad Bunscoile
- Meánscoil Lán-Ghaeilge
- Sruth Meánscoile

2. Cén contae ina bhfuil tú suite?

3. Cá mhéad bliain de thaithí atá agat mar phríomhoide/ceannaire?

- 0-5
- 5-10
- 10+

Bunoiliúint

4. De réir an taithí agus an eolais atá agat, an bhfeictear duit go gcuirtear a lán béime ar oiliúint teanga sna cúrsaí ar thug múinteoirí/cúntóirí fúthu?

- Feictear dom go gcuirtear
- Feictear dom nach gcuirtear

5. Mínigh d'fhreagra le do thoil.

6. De réir an taithí agus an eolais atá agat, an bhfeictear duit go gcuirtear a lán béime ar oideolaíocht teanga sna cúrsaí ar thug múinteoirí fúthu?

- Feictear dom go gcuirtear
- Feictear dom nach gcuirtear

7. Mínigh d'fhreagra le do thoil.

8. An léir duit go bhfuil forbairt déanta ar oiliúint teanga agus ar oideolaíocht teanga ó fuair tú oiliúint mar mhúinteoir?

- Is léir go bhfuil forbairt déanta
- Is léir nach bhfuil forbairt déanta
- Níl a fhios agam

9. Mínigh d'fhreagra le do thoil.

10. An raibh cáilíochtaí teanga ar bith sa bhreis agat sular thosaigh tú do ghairm? Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat

Cultúr Teanga na Scoile

11. An bhfuil tábhacht le cumas teanga na n-iarratasóirí a chuireann isteach ar phoist teagaisc i do scoil?

- Is é an príomhchritéar é
- Tá sé mar an gcéanna le critéar ar bith eile
- Ní hé an príomhchritéar é
- Ní critéar tábhachtach é ar chor ar bith.

12. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

13. An bhfuil tábhacht le cumas teanga na n-iarratasóirí a chuireann isteach ar phoist mar chúntóir i do scoil?

14. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

15. Cad é mar a dhéanann tú caighdeán teanga na n-iarratasóirí a mheas? Is féidir níos mó na bosca amháin a roghnú.

- Tá ceist as Gaeilge san agallamh.
- Amharcann muid ar thréithe an duine amháin.
- Cuireann muid an duine faoi scrúdú.
- Ní dhéanann muid é seo a mheas mar chuid den agallamh.

16. An bhfuil polasaí teanga ar leith sa scoil?

- Tá
- Níl

17. An bpléitear cultúr teanga na scoile mar chuid den ionduchtú?

- Pléitear
- Ní phléitear

18. Le socrú isteach ar an phost, an dtugtar meantóir don fhoireann?

- Tugtar
- Ní thugtar

19. Cén cineál tacaíochta a thugann an meantóir? An bhfuil saincheisteanna teanga i gceist?

20. An bhfuil tábhacht le hiompraíocht teanga mar chuid den phromhadh?

21. An bhfuil claonadh ag baill foirne Gaeilge a labhairt lena chéile?

- Tá
- Níl
- Braitheann sé ar na baill agus ar an ócáid

22. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

23. An bhfuil sé tábhachtach go gcuirtear béim ar cheartúsáid na Gaeilge in achán ghné d'obair na scoile?

- Tá sé iontach tábhachtach.
- Tá sé tábhachtach ach tá rudaí níos tábhachtaí ann.
- Níl sé tábhachtach a fhad is go mbíonn cumarsáid éifeachtach as Gaeilge ann.

24. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

25. An bhfuil a fhios agat an mbíonn plé ag comhghleacaithe ar shaincheisteanna teanga; m.sh., cúrsaí fuaimnithe, cúrsaí gramadaí, cúrsaí téarmeolaíochta?

- Bíonn, ag achán duine
- Bíonn, ag roinnt comhghleacaithe
- Ní bhíonn, go bhfios dom
- Níl mé cinnte

26. Iarrtar ort mionsonraí/samplaí a thabhairt, más mian leat

27. An bhfuil a fhios agat an ndéanann na baill foirne acmhainní a chéile a phrofáil?

- Sílim go ndéanann siad seo i gcónaí
- Sílim go ndéanann nuair a bhíonn an t-am acu
- Sílim nach ndéanann

- Níl mé cinnte

28. Dá dtabharfá meancóg faoi deara i rud éigin a scríobh duine eile, an gcuirfeá in iúl dó/di?

- Chuirfinn, cinnte
- Bheadh sé ag brath ar an duine
- Ní chuirfinn mar ní bheinn ag iarraidh cur isteach orthu
- Ní chuirfinn, ar eagla nach mbeadh an ceart agam.

29. An gcuirfeá fáilte roimh mhúinteoir a d'inseodh duit faoin iompraíocht/caighdeán teanga atá ag ball foirne eile?

- Chuirfinn fáilte roimhe agus tarlaíonn sé
- Chuirfinn fáilte roimhe ach níor tharla sé
- Bheadh iontas orm dá dtarlódh sé.
- Ní chuirfinn. Ní sin cultúr na scoile.

30. An dtagraíonn na cigirí do chumas teanga na múinteoirí/na gcúntóirí? Mínigh le do thoil.

31. An dtagraíonn na cigirí do chultúr teanga na scoile? Mínigh le do thoil.

Úsáid na teanga agus muinín

32. I do bharúil féin, cá mhéad den fhoireann teagaisc atá ag na leibhéil éagsúla thíos sa Chomhchreat Tagartha na hEorpa um Theangacha (CCTE)? Mura bhfuil eolas agat ar na leibhéil, féach <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/table-1-cefr-3.3-common-reference-levels-global-scale>

- C2
- C1
- B2
- B1
- A2
- A1

33. I do bharúil féin, cá mhéad de na cúntóirí teagaisc atá ag na leibhéil éagsúla thíos sa Chomhchreat Tagartha na hEorpa um Theangacha (CCTE)?

- C2
- C1
- B2
- B1
- A2
- A1

34. I do bharúil féin, cá mhéad de fhoireann tacaíochta (m.sh., riarachán, ministrí srl.) atá ag na leibhéil éagsúla thíos sa Chomhchreat Tagartha na hEorpa um Theangacha (CCTE)?

- C2
- C1
- B2
- B1
- A2
- A1

35. An síleann tú go mothaíonn cuid den fhoireann nach bhfuil siad maith go leor maidir leis an chaighdeán Gaeilge atá acu i gcomparáid le baill foirne eile sa scoil?

- Sílim é
- Ní shílim é
- Níor thug mé faoi deara riamh
- Eile

36. Cad iad na gnéithe is dúshlánaí den teanga atá ag daoine? Is féidir níos mó ná bosca amháin a roghnú.

- Gaeilge a labhairt i gcomhthéacsanna nach bhfuil cleachtadh agat orthu.
- Fuaimnithe na Gaeilge a úsáid.
- Cainteoirí nach bhfuil cleachtadh agat orthu a thuiscint.
- Na canúintí éagsúla a thuiscint.
- Cainteoirí dúchais a thuiscint.
- Stór focal atá ábhartha do chomhthéacsanna éagsúla.
- Cruinneas gramadaí sa chaint.
- Cruinneas gramadaí sa scríobh.
- Gan aistriúchán focal ar fhocal a dhéanamh ón Bhéarla.
- Idirdealú a dhéanamh idir ceart agus mícheart.
- Idirdealú a dhéanamh idir cad é atá canúnach agus caighdeánach.
- Rialacha na teanga a mhíniú.
- Chan ceann ar bith acu thuas.

37. An bhfuil dúshláin ar bith eile acu ó thaobh na teanga de nach bhfuil ar an liosta thuas?

Cleachtas sa tseomra ranga

38. I do bharúil féin, an gcuirtear béim ar an Fhoghlaim Chomhtháite Ábhar agus Teangacha (FCÁT) sna ranganna?

- Cuirtear, in achan rang
- Braitheann sé ar an mhúinteoir
- Níl mé cinnte.

39. An síleann tú go bhfuil teagasc sainiúil teanga de dhíth ar dhaltaí, nó an dtógann siad an teanga go nádúrtha agus iad tumtha inti?

- Bíonn teagasc sainiúil de dhíth.
- Tógfaidh siad go nádúrtha í.
- Bíonn meascán den dá rud de dhíth.

40. An síleann go bhfuil baill foirne ina n-eiseamláirí teanga do na daltaí?

- Sílim
- Ní shílim

41. An síleann tú go bhfuil tionchar ag cumas teanga an mhúinteora/an chúntóra ar chumas teanga an dalta?

- Sílim
- Ní shílim
- Níl mé cinnte

42. Cá háit ar chóir béim a chur sna ranganna (chan ranganna Gaeilge amháin)?

- Ar ábhar curaclaim amháin.
- Ar ábhar an churaclaim ach iarracht déanta teagasc na teanga a chur san áireamh.
- Níl ach múinteoirí teanga freagrach as an teanga a theagasc.

43. An molfá do mhúinteoir tiontú ar an Bhéarla corruair sa rang mura dtuigeann na daltaí?

- Mholfainn, tá an tuiscint tábhachtach
- Ní mholfainn, tá straitéisí eile ann

44. An bhfuil a fhios agat an mbíonn ar mhúinteoirí a lán acmhainní as Gaeilge a chruthú ón tús?

- Bíonn
- Ní bhíonn
- Níl mé cinnte

45. Ar chóir d'achan mhúinteoir/cúntóir Gaeilge na ndaltaí a cheartú?

- Ba chóir
- In amanna, más cuí
- Níor chóir, níor mhaith linn iad a dhíspeagadh

46. I do bharúil féin, an bhfuil na múinteoirí (nach múinteoirí teanga iad) muiníneach agus sásta go leor an Ghaeilge a mhíniú mar is ceart do na daltaí?

- Tá
- Tá cuid acu
- Níl

47. I do bharúil féin, an bhfuil na cúntóirí muiníneach agus sásta go leor an Ghaeilge a mhíniú mar is ceart do na daltaí?

- Tá
- Tá cuid acu
- Níl

48. Cé acu cinn de na ráitis thíos a n-aontaíonn tú leo?

- Ní féidir leat a bheith i do mhúinteoir maith Gaelscoile gan Gaeilge mhaith a bheith agat.
- Ní hionann Gaeilge mhaith agus Gaelscoil mhaith i gcónaí.

49. Mínigh an freagra seo, más mian leat.

FGM agus riachtanas oiliúna

50. An dtugtar a lán deiseanna do mhúinteoirí faoi choinne FGM?

- Tugtar
- Tugtar, ach chan a oiread agus atáthar ag iarraidh
- Níl

51. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

52. An dtugtar a lán deiseanna do chúntóirí faoi choinne FGM?

- Tugtar
- Tugtar, ach chan a oiread agus atáthar ag iarraidh
- Níl

53. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

54. Cé chomh minic agus a dhéantar plé le múinteoirí ar an ghá le hoiliúint?

- Uair sa bhliain nó níos mó
- Gach cúpla bliain
- Nuair a iarrann siad é

55. Cé chomh minic agus a dhéantar plé le cúntóirí ar an ghá le hoiliúint?

- Uair sa bhliain nó níos mó
- Gach cúpla bliain
- Nuair a iarrann siad é

56. An gcuireann tú an fhoireann ar an eolas faoi dheiseanna oiliúna?

- Cuirim, cuirim eolas ar aghaidh nuair a fhaighim é
- Ní chuirim, faigheann siad amach iad féin

57. An bhfuil samplaí agat de chúrsaí oiliúna a bhí fiúntach? Cad é a bhí maith?

58. An bhfuil samplaí agat de chúrsaí oiliúna nach raibh fiúntach? Cad é nach raibh maith?

59. An bhfuil oiliúint teanga ina tosaíocht duitse agus do don fhoireann?

- Tá, cuirim béim i gcónaí ar thábhacht na hoiliúna
- Braitheann sé ar riachtanais an duine
- Níl, tá oiliúint a bhfuil baint dhíreach aici leis an phost níos tábhachtaí
- Níor smaoinigh mé faoi riamh.

60. An bhfeictear duit go gcuirtear a lán béime ar oiliúint teanga sna cúrsaí a chuireann an tÚdarás Oideachais ar fáil

- Feictear dom gurb amhlaidh atá
- Ní fheictear dom gurb amhlaidh atá
- Níl eolas agam ar na cúrsaí a chuireann siad ar fáil.

61. An bhfuil tú ar an eolas faoi *Croí na Gaelscolaíochta* (mol an ÚO)?

- Tá. Bainim féin agus baill foirne eile úsáid astu.
- Tá, ach níl na hacmhainní ar fad fóirsteanach.
- Níl. Níor chuala mé faoi riamh.

62. Cé atá freagrach as an chúrsa oiliúna a chur ar fáil? Is féidir níos mó na bosca amháin a roghnú.

- An tÚO
- CnaG
- Institiúidí tríú leibhéal
- Cuideachtaí príobháideacha
- Is féidir linn oiliúint a thairiscint go himheánach.

63. An iarrann tú aiseolas faoi chúrsaí oiliúna a bhfreastalaíonn an fhoireann orthu?

64. Cad iad na constaicí is mó roimh bhaill foirne maidir le hoiliúint bhreise a dhéanamh? Is féidir níos mó na bosca amháin a roghnú.

- An t-am saor a aimsiú faoina gcoinne.
 - Costais na gcúrsaí a dhíol.
 - A bheith sásta/ábalta tabhairt fúthu.
 - Na cúrsaí cuí a bheith ar fáil.
- Mínigh constaicí ar bith nach luaitear thuas.

65. Roghnaigh na cineálacha cúrsaí teanga a mbeadh suim ag baill foirne iontu, dar leat.

- Cúrsaí le líofacht a bhaint amach.
- Cúrsaí le fuaimnithe na Gaeilge a fhoghlaim.
- Cúrsaí le cruinneas scríofa a bhaint amach.
- Cúrsaí leis an Chaighdeán Oifigiúil a fhoghlaim.
- Cúrsaí ar shaibhreas teanga.
- Cúrsaí ar mhodhanna le gramadach a mhíniú.
- Cúrsaí le modhanna teagaisc a fhoghlaim.

66. An dtig leat smaoineamh ar chúrsa teanga nach bhfuil luaite thuas?

67. An bhfuil sé tábhachtach, dar leat, go mbeadh cáilíocht nó aitheantas oifigiúil ag baint le cúrsa ar bith a dtugann baill foirne faoi?

- Tá
- Níl

68. Cén cineál cúrsa is fóirsteanáí don fhoireann sa scoil s'agaibh?

- Cúrsaí oíche in institiúid sheachtrach
- Cúrsaí ar líne ar féidir iad a dhéanamh i do chuid ama féin
- Cúrsa ar líne le daoine eile.
- Cúrsa a bheadh ar siúl ar láithreán na scoile

69. An bhfuil rud ar bith eile ba mhaith leat a rá faoi do riachtanas oiliúna, nó gné ar bith eile atá clúdaithe sa tsuirbhé seo?

Go raibh maith agat as do chuid ama air seo. Mar eolas, tá foirm féinmheasúnaithe curtha le chéile agam don fhoireann.

Aguisín 2

Suirbhé na Múinteoirí

Ba mhaith liom buíochas ó chroí a ghabháil leat as tabhairt faoin tsuirbhé seo ar riachtanais oiliúna teanga in earnáil an tumoideachais. Tá sé thar a bheith tábhachtach go bhfuil barúlacha agus eispéiris na múinteoirí ag croílár moltaí ar bith a dhéantar maidir le cúrsaí oiliúna.

- Níor chóir go dtógfadh sé níos mó ná 20 bomaite na ceisteanna a fhreagairt.
- Feicfidh tú go bhfuil roinnt ceisteanna roghnacha ann. Chuirfeadh sé leis an taighde dá mbeadh an t-am agat iad a fhreagairt.

Dearbhaíonn an taighdeoir anseo go ndéanfar na sonraí a thugtar thíos anaithnid agus go mbeidh siad faoi cheilt de réir mar is gá sa dóigh nach n-aithneofar sonraí pearsanta ná sonraí scoil sa tuarascáil. Má chomhlíonann tú an suirbhé seo, dearbhaíonn tú go dtuigeann tú go mbainfear úsáid as an fhaisnéis thíos le tuarascáil a scríobh.

Faisnéis chúlra

1. Cén cineál suíomh tumoideachais ina n-oibríonn tú?

- Naíscoil
- Bunscoil Lán-Ghaeilge
- Aonad Bunscoile
- Meánscoil Lán-Ghaeilge
- Sruth Meánscoile

2. Cén contae ina bhfuil tú suite?

3. Cá mhéad bliain de thaithí atá agat mar mhúinteoir Gaeloideachais?

- 0-5
- 5-10
- 10+

4. Cén cineál teagaisc is nó a dhéanann tú?

- Curaclam naíscoile/bunscoile
- An Ghaeilge mar cháilíocht iar-bhunscoile
- Ábhar eile, nach Gaeilge é, ar an churaclam iar-bhunscoile

Bunoiliúint

5. Cén cháilíocht mhúinteoireachta a fuair tú agus cá háit a bhfuair tú í?

6. An raibh foghlaim na Gaeilge lárnach sa chúrsa, dar leat?

- Bhí
- Ní raibh

7. Mínigh d'fhreagra le do thoil.

8. An raibh oideolaíochtaí teanga lárnach sa chúrsa, dar leat?

- Bhí
- Ní raibh
- N/B

9. Mínigh d'fhreagra le do thoil.

10. Ar bhaint amach na cáilíochta duit, an raibh tú muiníneach as do chumas labhartha agus scríofa sa Ghaeilge?

- Bhí
- Ní raibh

11. Mínigh d'fhreagra, le do thoil.

12. Ar bhaint amach na cáilíochta duit, an raibh tú muiníneach as do chumas le foirmeacha cearta Gaeilge a theagasc?

- Bhí
- Ní raibh

13. Mínigh d'fhreagra le do thoil.

14. An raibh cáilíocht ar bith eile sa teanga agat sular thosaigh tú do ghairm? Tabhair mionsonraí más mian leat.

Cultúr Teanga na Scoile

15. An síleann tú go raibh an Ghaeilge ina critéar tábhachtach don phost a fuair tú?

- Sílim
- Ní shílim

16. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

17. An bhfuil a fhios agat faoi pholasaí teanga ar leith sa scoil agus ar míníodh duit é?

- Tá ceann ann agus pléadh liom é.

- Tá ceann ann ach níor pléadh liom é.
- Ní polasaí ann go bhfios dom.
- Níl mé cinnte.

18. Ar pléadh cultúr teanga na scoile mar chuid den ionduchtú?

- Pléadh
- Níor pléadh
- Níor ghá

19. Le socrú isteach ar an phost, ar tugadh meantóir duit?

- Tugadh
- Níor tugadh

20. Má bhí meantóir agat, ar tugadh comhairle duit maidir le saincheistean na teanga? Mínigh le do thoil.

21. Ar pléadh d'iompraíocht teanga mar chuid den phromhadh?

- Pléadh
- Níor pléadh
- Níor ghá ó tharla nach raibh fadhb ann

22. An bhfuil claonadh ag baill foirne Gaeilge a labhairt lena chéile?

- Tá
- Níl
- Braitheann sé ar na baill agus ar an ócáid

23. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

24. **I do bharúil féin**, cé acu ráiteas thíos is fearr a chuireann síos ar chaighdeán na Gaeilge i measc na foirne (múinteoirí agus cúntóirí)?

- Tá Gaeilge bhreá ag achan duine.
- Tá Gaeilge ag achan duine ach tá cumais éagsúla ann.
- Tá baill foirne ann nach bhfuil cruinn.
- Tá baill foirne ann nach bhfuil go leor Gaeilge acu.

25. Tabhair mionsonraí más mian leat ach ná luaigh ainmneacha ar bith.

26. **I do bharúil féin**, cé acu ráiteas thíos is fearr a chuireann síos ar chaighdeán na Gaeilge i measc na foirne (foireann riaracháin agus oibríthe eile)?

- Tá Gaeilge bhreá ag achan duine.
- Tá Gaeilge ag achan duine ach tá cumais éagsúla ann.
- Tá baill foirne ann nach bhfuil cruinn.
- Tá baill foirne ann nach bhfuil go leor Gaeilge acu.

27. Tabhair mionsonraí más mian leat ach ná luaigh ainmneacha ar bith.
28. An síleann tú go mothaíonn cuid den fhoireann nach bhfuil siad maith go leor maidir leis an chaighdeán Gaeilge atá acu i gcomparáid le baill foirne eile sa scoil?

- Sílim é
- Ní shílim é

29. Tabhair mionsonraí más mian leat ach ná luaigh ainmneacha ar bith.
30. An gcuirtear béim ar cheartúsáid na Gaeilge in achan ghné d'obair na scoile?

- Tá sé iontach tábhachtach.
- Tá sé tábhachtach ach tá rudaí níos tábhachtaí ann.
- Níl sé tábhachtach a fhad is go mbíonn cumarsáid éifeachtach as Gaeilge ann.

31. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

32. An bhfuil a fhios agat an mbíonn plé ag comhghleacaithe ar shaincheisteanna teanga; m.sh., cúrsaí fuaimnithe, cúrsaí gramadaí, cúrsaí téarmeolaíochta?

- Bíonn, ag achan duine
- Bíonn, ag roinnt comhghleacaithe
- Ní bhíonn, go bhfios dom
- Níl mé cinnte

33. Iarrtar ort mionsonraí/samplaí a thabhairt, más mian leat

34. An bhfuil a fhios agat an ndéanann na baill foirne acmhainní a chéile a phrofáil?

- Sílim go ndéanann siad seo i gcónaí
- Sílim go ndéanann nuair a bhíonn an t-am acu
- Sílim nach ndéanann

35. Dá dtabharfá meancóg faoi deara i rud éigin a scríobh duine eile, an gcuirfeá in iúl dó/di?

- Chuirfinn, cinnte
- Bheadh sé ag brath ar an duine
- Ní chuirfinn mar ní bheinn ag iarraidh cur isteach orthu
- Ní chuirfinn, ar eagla nach mbeadh an ceart agam.

Úsáid na teanga agus muinín

36. I do bharúil féin, cén leibhéal ag a bhfuil tú ar Chomhchreat Tagartha na hEorpa um Theangacha (CCTE)? Mura bhfuil eolas agat ar na leibhéil, féach <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/table-1-cefr-3.3-common-reference-levels-global-scale>

- C2
- C1
- B2
- B1
- A2
- A1

37. Cé acu is fearr a chuireann síos ar do chúlra sa Ghaeilge?

- Cainteoir dúchais Gaeltachta
- Cainteoirí dúchais taobh amuigh den Ghaeltacht
- Foghlaimoir teanga

38. An bhfuil tú sásta leis an leibhéal Gaeilge atá agat agus muiníneach as do chumas?

- Tá, níl aon ábhar imní agam.
- Tá, ach thiocthadh liom a bheith níos fearr.
- Níl, tá obair le déanamh agam.

39. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

40. Cad iad na gnéithe is dúshlánaí den teanga atá ag daoine? Is féidir níos mó ná bosca amháin a roghnú.

- Gaeilge a labhairt i gcomhthéacsanna nach bhfuil cleachtadh agat orthu.
- Fuaimnithe na Gaeilge a úsáid.
- Cainteoirí nach bhfuil cleachtadh agat orthu a thuiscint.
- Na canúintí éagsúla a thuiscint.
- Cainteoirí dúchais a thuiscint.
- Stór focal atá ábhartha do chomhthéacsanna éagsúla.
- Cruinneas gramadaí sa chaint.
- Cruinneas gramadaí sa scríobh.
- Gan aistriúchán focal ar fhocal a dhéanamh ón Bhéarla.
- Idirdealú a dhéanamh idir ceart agus mícheart.
- Idirdealú a dhéanamh idir cad é atá canúnach agus caighdeánach.
- Rialacha na teanga a mhíniú.
- Chan ceann ar bith acu thuas.

41. An bhfuil dúshláin ar bith eile acu ó thaobh na teanga de nach bhfuil ar an liosta thuas?

42. An síleann tú go dtig leat an réim theanga s'agat a athrú i gcomhthéacsanna éagsúla, m.sh., an cineál Gaeilge a úsáideann tú taobh istigh agus taobh amuigh den rang?

- Sílim
- Ní shílim

43. An bhfuil sé d'aidhm agat i gcónaí Gaeilge a úsáid taobh istigh agus taobh amuigh den rang?

- Tá, i gcónaí
- Tá, ach ní féidir i gcónaí mar gheall ar dhaoine eile.
- Tá, ach níl an mhúinín agam.
- Níl, tá eagla orm go ndéanfainn meancóga os comhair daoine eile.

44. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

45. An úsáideann tú a lán Gaeilge taobh amuigh den scoil?

- Úsáidim, i gcónaí
- Úsáidim, nuair is féidir
- Ní úsáidim, mar baineann sí leis an scoil
- Ní úsáidim mar níl na deiseanna ann.

46. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

Cleachtas sa tseomra ranga

47. An bhfuil tú ar an eolas faoi FCÁT?

- Tá
- Chuala mé faoi, ach níl mé eolach air
- Níl

48. An síleann tú go bhfuil teagasc sainiúil teanga de dhíth ar dhaltaí, nó an dtógann siad an teanga go nádúrtha agus iad tumtha inti?

- Bíonn teagasc sainiúil de dhíth.
- Tógfaidh siad go nádúrtha í.
- Bíonn meascán den dá rud de dhíth.

49. An amharcaim tú ort féin mar eiseamláir theanga do na daltaí?

- Amharcaim
- Ní amharcaim
- Níor smaoinigh mé faoi riamh.

50. An síleann tú go bhfuil tionchar ag cumas teanga an mhúinteora/an chúntóra ar chumas teanga an dalta?

- Sílim
- Ní shílim
- Níl mé cinnte

51. Mínigh an freagra seo, más mian leat.

52. An síleann tú gur gá duit do chuid Gaeilge a shimpliú sa tseomra ranga ar mhaithe le tuiscint na ndaltaí?

- Sílim
- Ní shílim
- Níl mé cinnte

53. An síleann tú go dtéann an Ghaeilge a úsáideann tú sa rang i bhfeidhm ar an Ghaeilge a úsáideann tú taobh amuigh den rang?

- Sílim
- Ní shílim
- Níl mé cinnte

54. Mínigh an freagra seo, más mian leat.

55. Cad é air a gcuireann tú béim i do ranganna?

- Ar ábhar curaclaim amháin.
- Ar ábhar an churaclaim ach iarracht déanta teagasc na teanga a chur san áireamh.
- Níl mé ach freagrach as teagasc teanga.

56. Mínigh an freagra seo, más mian leat.

57. An ndéarfá go bhfuil tú go hiomlán muiníneach an curaclam ar fad a theagasc trí Ghaeilge?

- Déarfainn é
- Tá mé muiníneach den chuid is mó, ach bíonn fadhbanna agam corruair.
- Ní déarfainn é

58. An mbíonn ort tiontú ar an Bhéarla corruair sa rang?

- Bíonn, go minic
- Bíonn, corruair
- Ní bhíonn agus ní dhéanfainn sin

59. Má bhíonn ort tiontú ar an Bhéarla, an dtarlaíonn sé seo de bharr nach dtuigeann na daltaí nó mar gheall ar fhadhbanna teanga atá agat.

- Míthuiscint daltaí.
- Fadhbanna teanga atá agam
- Meascán den dá rud

60. An mbíonn ort a lán acmhainní as Gaeilge a chruthú?

- Bíonn
- Ní bhíonn

61. An iarrann tú ar dhaoine eile do chuid Gaeilge a sheiceáil?

- Iarraim, i gcónaí
- Iarraim, corruair
- Ní iarraim; bheadh sé sin ciotach

62. An ndéanann tú Gaeilge labhartha na ndaltaí a cheartú?

- Déanaim, i gcónaí
- Braitheann sé ar an mheancóg.
- Braitheann sé ar an duine mar ní bheadh achan duine ag iarraidh sin
- Ní dhéanaim

63. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

64. An ndéanann tú Gaeilge scríofa na ndaltaí a cheartú?

65. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

66. An bhfuil tú muiníneach agus sásta ag míniú foirmeacha cearta Gaeilge do dhaltaí?

- Tá
- Tá, ach níl mé muiníneach
- Níl

67. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

68. Cé acu cinn de na ráitis thíos a n-aontaíonn tú leo?

- Ní féidir leat a bheith i do mhúinteoir maith Gaelscoile gan Gaeilge mhaith a bheith agat.
- Ní hionann Gaeilge mhaith agus Gaelscoil mhaith i gcónaí.

69. Mínigh an freagra seo, más mian leat.

FGM agus riachtanas oiliúna

70. An dtugtar a lán deiseanna duit faoi choinne FGM?

- Tugtar
- Tugtar, ach chan a oiread agus atá mé ag iarraidh
- Ní thugtar

71. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

72. Cé chomh minic agus a phléann tú riachtanais oiliúna le do phríomhoide?

- Uair sa bhliain nó níos mó
- Gach cúpla bliain
- Nuair a iarrann siad é
- Ní phléim iad ach go hannamh

73. Cad é mar a fhaigheann tú amach faoi dheiseanna oiliúna agus maoiniú?

74. An bhfuil tú sásta leis na cúrsaí atá curtha ar fáil ag an ÚO?

- Tá
- Níl
- Níl eolas agam ar na cúrsaí a chuireann siad ar fáil.

75. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

76. An bhfuil samplaí ar bith agat de chúrsaí oiliúna a bhí fiúntach? Cad é a bhí maith fá dtaobh díobh?

77. An bhfuil samplaí ar bith agat de chúrsaí oiliúna nach raibh fiúntach? Cad é nach raibh maith fá dtaobh díobh?

78. An gcuirtear a lán béime ar chúrsaí oiliúna teanga i do scoil?

- Cuirtear
- Ní chuirtear

79. An bhfuil oiliúint teanga ina tosaíocht mar chuid de FGM?

- Tá
- Níl

- Níor smaoinigh mé faoi riamh.

80. An bhfeictear duit go gcuirtear a lán béime ar oiliúint teanga sna cúrsaí a chuireann an tÚdarás Oideachais ar fáil

- Feictear dom gurb amhlaidh atá
- Ní fheictear dom gurb amhlaidh atá
- Níl eolas agam ar na cúrsaí a chuireann siad ar fáil.

81. Ar úsáid tú na hacmhainní ar Croí na Gaelscolaíochta go fóill (mol an ÚO)?

- D'úsáid
- Níor úsáid
- Níl. Níor chuala mé faoi riamh.

82. An ndearna tú oiliúint teanga sa bhreis ar na mallaibh?

83. An bhfuil sé furasta deiseanna oiliúna a aimsiú?

- Tá
- Tá, ach thiocthadh leis a bheith níos fusa
- Níl

84. Cad iad na constaicí is mó roimh bhail foirne maidir le hoiliúint bhreise a dhéanamh? Is féidir níos mó na bosca amháin a roghnú.

- An t-am saor a aimsiú faoina gcoinne.
 - Costais na gcúrsaí a dhíol.
 - A bheith sásta/ábalta tabhairt fúthu.
 - Na cúrsaí cuí a bheith ar fáil.
- Mínigh constaicí ar bith nach luaitear thuas.

85. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

86. Roghnaigh na cineálacha cúrsaí teanga a mbeadh suim ag baill foirne iontu, dar leat.

- Cúrsaí le líofacht a bhaint amach.
- Cúrsaí le fuaimnithe na Gaeilge a fhoghlaim.
- Cúrsaí le cruinneas scríofa a bhaint amach.
- Cúrsaí leis an Chaighdeán Oifigiúil a fhoghlaim.
- Cúrsaí ar shaibhreas teanga.
- Cúrsaí ar mhodhanna le gramadach a mhíniú.
- Cúrsaí le modhanna teagaisc a fhoghlaim.

87. An dtig leat smaoineamh ar chúrsa teanga nach bhfuil luaite thuas?

88. An bhfuil sé tábhachtach, dar leat, go mbeadh cáilíocht nó aitheantas oifigiúil ag baint leis na cúrsaí seo?

- Tá
- Níl

89. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

90. Cén cineál cúrsa is fóirsteanaí don fhoireann sa scoil s'agaibh?

- Cúrsaí oíche in institiúid sheachtrach
- Cúrsaí ar líne ar féidir iad a dhéanamh i do chuid ama féin
- Cúrsa ar líne le daoine eile.
- Cúrsa a bheadh ar siúl ar láithreán na scoile

91. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

92. An bhfuil rud ar bith eile ba mhaith leat a rá faoi do riachtanas oiliúna, nó gné ar bith eile atá clúdaithe sa tsuirbhé seo?

93. Ba mhaith leis an taighdeoir triail a reáchtáil ar chumas teanga. An mbeifeá sásta cuidiú? Thógfadh sé 1.5 uair an chloig sa scoil féin nó ar líne sa bhaile agus gheobhaidh tú aiseolas agus tabharfar moltaí ar mhaithe le forbairt.

- Bheinn sásta, cuirfidh mé ríomhphost chugat
- Ní bheinn

Go raibh maith agat as do chuid ama air seo. Mar eolas, tá foirm féinmheasúnaithe curtha le chéile agam don fhoireann.

Aguisín 3

Suirbhé na gcúntóirí ranga

Ba mhaith liom buíochas ó chroí a ghabháil leat as tabhairt faoin tsuirbhé seo ar riachtanais oiliúna teanga in earnáil an tumoideachais. Tá sé thar a bheith tábhachtach go bhfuil barúlacha agus eispéiris na gceannairí/na bpríomhoidí ag croílár moltaí ar bith a dhéantar maidir le cúrsaí oiliúna.

- Níor chóir go dtógfadh sé níos mó ná 20 bomaite na ceisteanna a fhreagairt.
- Feicfidh tú go bhfuil roinnt ceisteanna roghnacha ann. Chuirfeadh sé leis an taighde dá mbeadh an t-am agat iad a fhreagairt.

Dearbhaíonn an taighdeoir anseo go ndéanfar na sonraí a thugtar thíos anaithnid agus go mbeidh siad faoi cheilt de réir mar is gá sa dóigh nach n-aithneofar sonraí pearsanta ná sonraí scoile sa tuarascáil. Má chomhlíonann tú an suirbhé seo, dearbhaíonn tú go dtuigeann tú go mbainfear úsáid as an fhaisnéis thíos le tuarascáil a scríobh.

Faisnéis chúlra

1. Cén cineál suíomh tumoideachais ina n-oibríonn tú?

- Naíscoil
- Bunscoil Lán-Ghaeilge
- Aonad Bunscoile
- Meánscoil Lán-Ghaeilge
- Sruth Meánscoile

2. Cén contae ina bhfuil tú suite?

3. Cá mhéad bliain de thaithí atá agat mar mhúinteoir Gaeloideachais?

- 0-5
- 5-10
- 10+

4. Cén cineál ranga is mó ina mbíonn tú?

- Curaclam naíscoile/bunscoile
- An Ghaeilge mar cháilíocht iar-bhunscoile
- Ábhar eile, nach Gaeilge é, ar an churaclam iar-bhunscoile

Bunoiliúint

5. Cén cháilíocht is airde (a bhaineann le hábhar) a fuair tú agus cá háit a bhfuair tú í?

6. An raibh foghlaim na Gaeilge lárnach sa chúrsa, dar leat?

- Bhí
- Ní raibh

36. Mínigh d'fhreagra le do thoil.

37. An raibh straitéisí tacaíochta teanga lárnach sa chúrsa, dar leat?

- Bhí
- Ní raibh
- N/B

38. Mínigh d'fhreagra le do thoil.

39. Ar bhaint amach na cáilíochta duit, an raibh tú muiníneach as do chumas labhartha agus scríofa sa Ghaeilge?

- Bhí
- Ní raibh

40. Mínigh d'fhreagra, le do thoil.

41. Ar bhaint amach na cáilíochta duit, an raibh tú muiníneach as do chumas le foirmeacha cearta Gaeilge a mhíniú?

- Bhí
- Ní raibh

42. Mínigh d'fhreagra le do thoil.

43. An raibh cáilíocht ar bith eile sa teanga agat sular thosaigh tú do ghairm? Tabhair mionsonraí más mian leat.

Cultúr Teanga na Scoile

44. An síleann tú go raibh an Ghaeilge ina critéar tábhachtach don phost a fuair tú?

- Sílim
- Ní shílim

45. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

46. An bhfuil a fhios agat faoi pholasaí teanga ar leith sa scoil agus ar míníodh duit é?

- Tá ceann ann agus pléadh liom é.

- Tá ceann ann ach níor pléadh liom é.
- Ní polasaí ann go bhfios dom.
- Níl mé cinnte.

47. Ar pléadh cultúr teanga na scoile mar chuid den ionduchtú?

- Pléadh
- Níor pléadh
- Níor ghá

48. Le socrú isteach ar an phost, ar tugadh meantóir duit?

- Tugadh
- Níor tugadh

49. Má bhí meantóir agat, ar tugadh comhairle duit maidir le saincheistean na teanga? Mínigh le do thoil.

50. Ar pléadh d'iompraíocht teanga mar chuid den phromhadh?

- Pléadh
- Níor pléadh
- Níor ghá ó tharla nach raibh fadhb ann

51. An bhfuil claonadh ag baill foirne Gaeilge a labhairt lena chéile?

- Tá
- Níl
- Braitheann sé ar na baill agus ar an ócáid

52. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

53. **I do bharúil féin**, cé acu ráiteas thíos is fearr a chuireann síos ar chaighdeán na Gaeilge i measc na foirne (múinteoirí agus cúntóirí)?

- Tá Gaeilge bhreá ag achan duine.
- Tá Gaeilge ag achan duine ach tá cumais éagsúla ann.
- Tá baill foirne ann nach bhfuil cruinn.
- Tá baill foirne ann nach bhfuil go leor Gaeilge acu.

54. Tabhair mionsonraí más mian leat ach ná luaigh ainmneacha ar bith.

55. **I do bharúil féin**, cé acu ráiteas thíos is fearr a chuireann síos ar chaighdeán na Gaeilge i measc na foirne (foireann riaracháin agus oibríthe eile)?

- Tá Gaeilge bhreá ag achan duine.
- Tá Gaeilge ag achan duine ach tá cumais éagsúla ann.
- Tá baill foirne ann nach bhfuil cruinn.
- Tá baill foirne ann nach bhfuil go leor Gaeilge acu.

56. Tabhair mionsonraí más mian leat ach ná luaigh ainmneacha ar bith.

57. An síleann tú go mothaíonn cuid den fhoireann nach bhfuil siad maith go leor maidir leis an chaighdeán Gaeilge atá acu i gcomparáid le baill foirne eile sa scoil?

- Sílim é
- Ní shílim é

58. Tabhair mionsonraí más mian leat ach ná luaigh ainmneacha ar bith.

59. An gcuirtear béim ar cheartúsáid na Gaeilge in achan ghné d'obair na scoile?

- Tá sé iontach tábhachtach.
- Tá sé tábhachtach ach tá rudaí níos tábhachtaí ann.
- Níl sé tábhachtach a fhad is go mbíonn cumarsáid éifeachtach as Gaeilge ann.

60. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

61. An bhfuil a fhios agat an mbíonn plé ag comhghleacaithe ar shaincheisteanna teanga; m.sh., cúrsaí fuaimnithe, cúrsaí gramadaí, cúrsaí téarmeolaíochta?

- Bíonn, ag achan duine
- Bíonn, ag roinnt comhghleacaithe
- Ní bhíonn, go bhfios dom
- Níl mé cinnte

62. Iarrtar ort mionsonraí/samplaí a thabhairt, más mian leat

63. An bhfuil a fhios agat an ndéanann na baill foirne acmhainní a chéile a phrofáil?

- Sílim go ndéanann siad seo i gcónaí
- Sílim go ndéanann nuair a bhíonn an t-am acu
- Sílim nach ndéanann

64. Dá dtabharfá meancóg faoi deara i rud éigin a scríobh duine eile, an gcuirfeá in iúl dó/di?

- Chuirfinn, cinnte
- Bheadh sé ag brath ar an duine
- Ní chuirfinn mar ní bheinn ag iarraidh cur isteach orthu
- Ní chuirfinn, ar eagla nach mbeadh an ceart agam.

Úsáid na teanga agus muinín

36. I do bharúil féin, cén leibhéal ag a bhfuil tú ar Chomhchreat Tagartha na hEorpa um Theangacha (CCTE)? Mura bhfuil eolas agat ar na leibhéil, féach <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/table-1-cefr-3.3-common-reference-levels-global-scale>

- C2
- C1
- B2
- B1
- A2
- A1

37. Cé acu is fearr a chuireann síos ar do chúlra sa Ghaeilge?

- Cainteoir dúchais Gaeltachta
- Cainteoirí dúchais taobh amuigh den Ghaeltacht
- Foghlaimeoir teanga

38. An bhfuil tú sásta leis an leibhéal Gaeilge atá agat agus muiníneach as do chumas?

- Tá, níl aon ábhar imní agam.
 - Tá, ach thiocthadh liom a bheith níos fearr.
 - Níl, tá obair le déanamh agam.
39. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

40. Cad iad na gnéithe is dúshlánaí den teanga atá ag daoine? Is féidir níos mó ná bosca amháin a roghnú.

- Gaeilge a labhairt i gcomhthéacsanna nach bhfuil cleachtadh agat orthu.
- Fuaimnithe na Gaeilge a úsáid.
- Cainteoirí nach bhfuil cleachtadh agat orthu a thuiscint.
- Na canúintí éagsúla a thuiscint.
- Cainteoirí dúchais a thuiscint.
- Stór focal atá ábhartha do chomhthéacsanna éagsúla.
- Cruinneas gramadaí sa chaint.
- Cruinneas gramadaí sa scríobh.
- Gan aistriúchán focal ar fhocal a dhéanamh ón Bhéarla.
- Idirdealú a dhéanamh idir ceart agus mícheart.
- Idirdealú a dhéanamh idir cad é atá canúnach agus caighdeánach.
- Rialacha na teanga a mhíniú.
- Chan ceann ar bith acu thuas.

41. An bhfuil dúshláin ar bith eile acu ó thaobh na teanga de nach bhfuil ar an liosta thuas?

42. An síleann tú go dtig leat an réim theanga s'agat a athrú i gcomhthéacsanna éagsúla, m.sh., an cineál Gaeilge a úsáideann tú taobh istigh agus taobh amuigh den rang?

- Sílim

- Ní shílím

43. An bhfuil sé d'aidhm agat i gcónaí Gaeilge a úsáid taobh istigh agus taobh amuigh den rang?

- Tá, i gcónaí
- Tá, ach ní féidir i gcónaí mar gheall ar dhaoine eile.
- Tá, ach níl an mhuinín agam.
- Níl, tá eagla orm go ndéanfainn meancóga os comhair daoine eile.

44. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

45. An úsáideann tú a lán Gaeilge taobh amuigh den scoil?

- Úsáidim, i gcónaí
- Úsáidim, nuair is féidir
- Ní úsáidim, mar baineann sí leis an scoil
- Ní úsáidim mar níl na deiseanna ann.

46. Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt, más mian leat.

Cleachtas sa tseomra ranga

47. An bhfuil tú ar an eolas faoi FCÁT?

- Tá
- Chuala mé faoi, ach níl mé eolach air
- Níl

48. An síleann tú go bhfuil teagasc sainiúil teanga de dhíth ar dhaltaí, nó an dtógann siad an teanga go nádúrtha agus iad tumtha inti?

- Bíonn teagasc sainiúil de dhíth.
- Tógfaidh siad go nádúrtha í.
- Bíonn meascán den dá rud de dhíth.

49. An amharcaim tú ort féin mar eiseamláir theanga do na daltaí?

- Amharcaim
- Ní amharcaim
- Níor smaoinigh mé faoi riamh.

50. An síleann tú go bhfuil tionchar ag cumas teanga an mhúinteora/an chúntóra ar chumas teanga an dalta?

- Sílim
- Ní shílim
- Níl mé cinnte

51. Mínigh an freagra seo, más mian leat.

52. An síleann tú gur gá duit do chuid Gaeilge a shimpliú sa tseomra ranga ar mhaithe le tuiscint na ndaltaí?

- Sílim
- Ní shílim
- Níl mé cinnte

53. An síleann tú go dtéann an Ghaeilge a úsáideann tú sa rang i bhfeidhm ar an Ghaeilge a úsáideann tú taobh amuigh den rang?

- Sílim
- Ní shílim
- Níl mé cinnte

54. Mínigh an freagra seo, más mian leat.

55. Cad é air a gcuirtear an bhéim sna ranganna ina mbíonn tú ag tacú?

- Ar ábhar curaclaim amháin.
- Ar ábhar an churaclaim ach iarracht déanta teagasc na teanga a chur san áireamh.
- Níl mé ach freagrach as teagasc teanga.

56. Mínigh an freagra seo, más mian leat.

57. An ndéarfá go bhfuil tú go hiomlán muiníneach ag tacú le teagasc an churaclaim ar fad trí Ghaeilge?

- Déarfainn
- Tá mé muiníneach den chuid is mó, ach bíonn fadhbanna agam corruair.
- Ní déarfainn

58. An mbíonn ort tiontú ar an Bhéarla corruair sa rang?

- Bíonn, go minic
- Bíonn, corruair
- Ní bhíonn agus ní dhéanfainn sin

59. Má bhíonn ort tiontú ar an Bhéarla, an dtarlaíonn sé seo de bharr nach dtuigeann na daltaí nó mar gheall ar fhadhbanna teanga atá agat.

- Míthuiscint daltaí.
- Fadhbanna teanga atá agam
- Meascán den dá rud

60. An mbíonn ort a lán Gaeilge a scríobh?

- Bíonn
- Ní bhíonn

61. An iarrann tú ar dhaoine eile do chuid Gaeilge a sheiceáil?

- Iarraim, i gcónaí
- Iarraim, corruair
- Ní iarraim; bheadh sé sin ciotach

62. An ndéanann tú Gaeilge labhartha na ndaltaí a cheartú?

- Déanaim, i gcónaí
- Braitheann sé ar an mheancóg.
- Braitheann sé ar an duine mar ní bheadh achan duine ag iarraidh sin
- Ní dhéanaim

63. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

64. An ndéanann tú Gaeilge scríofa na ndaltaí a cheartú?

65. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

66. An bhfuil tú muiníneach agus sásta ag míniú foirmeacha cearta Gaeilge do dhaltaí?

- Tá
- Tá, ach níl mé muiníneach
- Níl

67. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

68. Cé acu cinn de na ráitis thíos a n-aontaíonn tú leo?

- Ní féidir leat a bheith i do mhúinteoir maith Gaelscoile gan Gaeilge mhaith a bheith agat.
- Ní hionann Gaeilge mhaith agus Gaelscoil mhaith i gcónaí.

69. Mínigh an freagra seo, más mian leat.

FGL agus riachtanas oiliúna

70. An dtugtar a lán deiseanna duit faoi choinne FGL?

- Tugtar
- Tugtar, ach chan a oiread agus atá mé ag iarraidh
- Ní thugtar

71. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

72. Cé chomh minic agus a phléann tú riachtanais oiliúna le do phríomhoide?

- Uair sa bhliain nó níos mó
- Gach cúpla bliain
- Nuair a iarrann siad é
- Ní phléim iad ach go hannamh

73. Cad é mar a fhaigheann tú amach faoi dheiseanna oiliúna agus maoiniú?

74. An bhfuil tú sásta leis na cúrsaí atá curtha ar fáil ag an ÚO?

- Tá
- Níl
- Níl eolas agam ar na cúrsaí a chuireann siad ar fáil.

75. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

76. An bhfuil samplaí ar bith agat de chúrsaí oiliúna a bhí fiúntach? Cad é a bhí maith fá dtaobh díobh?

77. An bhfuil samplaí ar bith agat de chúrsaí oiliúna nach raibh fiúntach? Cad é nach raibh maith fá dtaobh díobh?

78. An gcuirtear a lán béime ar chúrsaí oiliúna teanga i do scoil?

- Cuirtear
- Ní chuirtear

79. An bhfuil oiliúint teanga ina tosaíocht mar chuid de FGM?

- Tá
- Níl
- Níor smaoinigh mé faoi riamh.

80. An bhfeictear duit go gcuirtear a lán béime ar oiliúint teanga sna cúrsaí a chuireann an tÚdarás Oideachais ar fáil?

- Feictear dom gurb amhlaidh atá
- Ní fheictear dom gurb amhlaidh atá
- Níl eolas agam ar na cúrsaí a chuireann siad ar fáil.

81. Ar úsáid tú na hacmhainní ar Croí na Gaelscolaíochta go fóill (mol an ÚO)?

- D'úsáid
- Níor úsáid
- Níl. Níor chuala mé faoi riamh.

82. An ndearna tú oiliúint teanga sa bhreis ar na mallaibh?

83. An bhfuil sé furasta deiseanna oiliúna a aimsiú?

- Tá
- Tá, ach thioctadh leis a bheith níos fusa
- Níl

84. Cad iad na constaicí is mó roimh bhail foirne maidir le hoiliúint bhreise a dhéanamh? Is féidir níos mó ná bosca amháin a roghnú.

- An t-am saor a aimsiú faoina gcoinne.
 - Costais na gcúrsaí a dhíol.
 - A bheith sásta/ábalta tabhairt fúthu.
 - Na cúrsaí cuí a bheith ar fáil.
- Mínigh constaicí ar bith nach luaitear thuas.

85. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

86. Roghnaigh na cineálacha cúrsaí teanga a mbeadh suim ag bail foirne iontu, dar leat.

- Cúrsaí le líofacht a bhaint amach.
- Cúrsaí le fuaimnithe na Gaeilge a fhoghlaim.
- Cúrsaí le cruinneas scríofa a bhaint amach.
- Cúrsaí leis an Chaighdeán Oifigiúil a fhoghlaim.
- Cúrsaí ar shaibhreas teanga.
- Cúrsaí ar mhodhanna le gramadach a mhíniú.
- Cúrsaí le modhanna teagaisc a fhoghlaim.

87. An dtig leat smaoineamh ar chúrsa teanga nach bhfuil luaite thuas?

88. An bhfuil sé tábhachtach, dar leat, go mbeadh cáilíocht nó aitheantas oifigiúil ag baint leis na cúrsaí seo?

- Tá
- Níl

89. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

90. Cén cineál cúrsa is fóirsteanaí don fhoireann sa scoil s'agaibh?

- Cúrsaí oíche in institiúid sheachtrach
- Cúrsaí ar líne ar féidir iad a dhéanamh i do chuid ama féin
- Cúrsa ar líne le daoine eile.
- Cúrsa a bheadh ar siúl ar láithreán na scoile

91. Mínigh d'fhreagra, más mian leat.

92. An bhfuil rud ar bith eile ba mhaith leat a rá faoi do riachtanas oiliúna, nó faoi ghné ar bith eile atá clúdaithe sa tsuirbhé seo?

93. Ba mhaith leis an taighdeoir triail a reáchtáil ar chumas teanga. An mbeifeá sásta cuidiú? Thógfadh sé 1.5 uair an chloig sa scoil féin nó ar líne sa bhaile agus gheobhaidh tú aiseolas agus tabharfar moltaí ar mhaithe le forbairt.

- Bheinn sásta, cuirfidh mé ríomhphost chugat
- Ní bheinn

Go raibh maith agat as do chuid ama air seo. Mar eolas, tá foirm féinmheasúnaithe curtha le chéile agam don fhoireann.

Aguisín 4: Cáilíochtaí san earnáil (i measc na bhfaisnéiseoirí)

Múinteoirí

Conair 1: Céim i sainábhar (3 bliana)

TICO (Coláiste Ollscoile Naomh Muire)

TICO le sainábhar (Ollscoil na Banríona; Ollscoil Uladh: Ollscoileanna sa deisceart/i Sasana)

TICO san Oideachas Iar-bhunscoile Lán-Ghailge (Ollscoil Uladh; Coláiste Ollscoile Naomh Muire; Ollscoil na Banríona)

Conair 2: Baitsiléir Oideachais (le sainábhar): Iar-bhunscolaíocht (4 bhliain)

(Coláiste Ollscoile Naomh Muire; Coláiste Ollscoile an tSrútháin Mhilis; Ollscoileanna sa deisceart/i Sasana)

Conair 3: Baitsiléir Oideachais (le sainábhar): Iar-bhunscolaíocht (4 bhliain)

(Coláiste Ollscoile Naomh Muire; Coláiste Ollscoile an tSrútháin Mhilis; Ollscoileanna sa deisceart/i Sasana)

Cúntóirí ranga/Ceannairí náiscoil

- TGMO
- Ard-Leibhéal
- Cáilíochtaí leibhéal 2/3/4/5 (m.sh. Cúram Leanaí)
- Dioplóma sa Ghaeilge: Ollscoil Uladh; OÉ Gaillimh
- BA Gaeilge: Ollscoil Uladh; Ollscoil na Banríona
- Céim in ábhar eile: ollscoileanna éagsúla

Cáilíochtaí aitheanta eile

- Dioplóma sa Ghaeilge: Ollscoil Uladh; OÉ Gaillimh
- MA san Oideachas: Coláiste Ollscoile Naomh Muire (Tumoideachas); Ollscoil Uladh
- MA san Aistriúchán agus Scileanna Gairmiúla Teanga: Ollscoil Uladh
- Dioplóma Iarchéime sa Staidéar Ceannaireachta Ollscoil Uladh
- Gearrchúrsa aitheanta: Coláiste Ollscoile Naomh Muire
- Cúrsaí de chúid *Gaelchúrsaí*
- Teastas Eorpach na Gaeilge (TEG)

Aguisín 5: Leibhéal CTE

		A1	A2	B1	B2	C1	C2
UN D E R S T A N D I N G	Listening	I can recognise familiar words and very basic phrases concerning myself, my family and immediate concrete surroundings when people speak slowly and clearly.	I can understand phrases and the highest frequency vocabulary related to areas of most immediate personal relevance (e.g. very basic personal and family information, shopping, local area, employment). I can catch the main point in short, clear, simple messages and announcements.	I can understand the main points of clear standard speech on familiar matters regularly encountered in work, school, leisure, etc. I can understand the main point of many radio or TV programmes on current affairs or topics of personal or professional interest when the delivery is relatively slow and clear.	I can understand extended speech and lectures and follow even complex lines of argument provided the topic is reasonably familiar. I can understand most TV news and current affairs programmes. I can understand the majority of films in standard dialect.	I can understand extended speech even when it is not clearly structured and when relationships are only implied and not signalled explicitly. I can understand television programmes and films without too much effort.	I have no difficulty in understanding any kind of spoken language, whether live or broadcast, even when delivered at fast native speed, provided I have some time to get familiar with the accent.
	Reading	I can understand familiar names, words and very simple sentences, for example on notices and posters or in catalogues.	I can read very short, simple texts. I can find specific, predictable information in simple everyday material such as advertisements, prospectuses, menus and timetables and I can understand short simple personal letters.	I can understand texts that consist mainly of high frequency everyday or job-related language. I can understand the description of events, feelings and wishes in personal letters.	I can read articles and reports concerned with contemporary problems in which the writers adopt particular attitudes or viewpoints. I can understand contemporary literary prose.	I can understand long and complex factual and literary texts, appreciating distinctions of style. I can understand specialised articles and longer technical instructions, even when they do not relate to my field.	I can read with ease virtually all forms of the written language, including abstract, structurally or linguistically complex texts such as manuals, specialised articles and literary works.
S P E A K I N G	Spoken Interaction	I can interact in a simple way provided the other person is prepared to repeat or rephrase things at a slower rate of speech and help me formulate what I'm trying to say. I can ask and answer simple questions in areas of immediate need or on very familiar topics.	I can communicate in simple and routine tasks requiring a simple and direct exchange of information on familiar topics and activities. I can handle very short social exchanges, even though I can't usually understand enough to keep the conversation going myself.	I can deal with most situations likely to arise whilst travelling in an area where the language is spoken. I can enter unprepared into conversation on topics that are familiar, of personal interest or pertinent to everyday life (e.g. family, hobbies, work, travel and current events).	I can interact with a degree of fluency and spontaneity that makes regular interaction with native speakers quite possible. I can take an active part in discussion in familiar contexts, accounting for and sustaining my views.	I can express myself fluently and spontaneously without much obvious searching for expressions. I can use language flexibly and effectively for social and professional purposes. I can formulate ideas and opinions with precision and relate my contribution skilfully to those of other speakers.	I can take part effortlessly in any conversation or discussion and have a good familiarity with idiomatic expressions and colloquialisms. I can express myself fluently and convey finer shades of meaning precisely. If I do have a problem I can backtrack and restructure around the difficulty so smoothly that other people are hardly aware of it.
	Spoken Production	I can use simple phrases and sentences to describe where I live and people I know.	I can use a series of phrases and sentences to describe in simple terms my family and other people, living conditions, my educational background and my present or most recent job.	I can connect phrases in a simple way in order to describe experiences and events, my dreams, hopes and ambitions. I can briefly give reasons and explanations for opinions and plans. I can narrate a story or relate the plot of a book or film and describe my reactions.	I can present clear, detailed descriptions on a wide range of subjects related to my field of interest. I can explain a viewpoint on a topical issue giving the advantages and disadvantages of various options.	I can present clear, detailed descriptions of complex subjects integrating sub-themes, developing particular points and rounding off with an appropriate conclusion.	I can present a clear, smoothly-flowing description or argument in a style appropriate to the context and with an effective logical structure which helps the recipient to notice and remember significant points.
W R I T I N G	Writing	I can write a short, simple postcard, for example sending holiday greetings. I can fill in forms with personal details, for example entering my name, nationality and address on a hotel registration form.	I can write short, simple notes and messages relating to matters in areas of immediate needs. I can write a very simple personal letter, for example thanking someone for something.	I can write simple connected text on topics which are familiar or of personal interest. I can write personal letters describing experiences and impressions.	I can write clear, detailed text on a wide range of subjects related to my interests. I can write an essay or report, passing on information or giving reasons in support of or against a particular point of view. I can write letters highlighting the personal significance of events and experiences.	I can express myself in clear, well-structured text, expressing points of view at some length. I can write about complex subjects in a letter, an essay or a report, underlining what I consider to be the salient issues. I can select style appropriate to the reader in mind.	I can write clear, smoothly-flowing text in an appropriate style. I can write complex letters, reports or articles which present a case with an effective logical structure which helps the recipient to notice and remember significant points. I can write summaries and reviews of professional or literary works.

Aguisín 6: Sainoiliúint ón ÚO ar an Ghaeloideachas 2022/2023

Title	Date & Time	Audience	Facilitator	Overview
IM - Cad é mar atá tú?	08/11/22 3:30 p.m. - 4:30 p.m.	All IM Practitioners	EA Shared Education & Sectoral Support Team	<u>Cad é mar atá tú?</u> This workshop has been designed by SESS to support the 'Healthy Happy Minds' initiative. Teachers will be provided with tools and strategies so as to encourage pupils to reflect and express their views on the COVID era and positive health and well-being.
IM - Féile Foghlama.	13/12/22 3:30 p.m. - 4:30 p.m.	All IM Practitioners	EA Shared Education & Sectoral Support Team	<u>Féile Foghlama.</u> In conjunction with leaders and practitioners from the sector, EA SESS staff will facilitate this workshop to promote the sharing of effective practice re. the recovery of language and learning in IME with examples from the Primary & Post-Primary phases.
IM - Scéal uaibh a údáir?	24/01/23 3:30 p.m. - 4:30 p.m.	All IM Practitioners	EA Shared Education & Sectoral Support Team	<u>Scéal uaibh a údáir?</u> An insight into writing for children in Irish. Authors from within, and beyond the sector, share their experience and expertise with IM practitioners as to how they approach their craft and the literary devices which they employ to entice young people to read and enjoy text.
IM - Ar son na ndaltaí.	28/02/23 3:30 p.m. - 4:30 p.m.	All IM Practitioners	EA Shared Education & Sectoral Support Team	<u>Ar son na ndaltaí.</u> A workshop to explore and exemplify 'Effective Action Based Research in the Classroom.' The session will support those studying at 3 rd level but will also inspire and empower all practitioners in identifying, conducting and analysing the impact of interventions & initiatives to enhance learning.
IM - I mbéal an phobail	14/03/23 3:30 p.m. - 4:30 p.m.	All IM Practitioners	EA Shared Education & Sectoral Support Team	<u>I mbéal an phobail</u> This session will focus on promoting Irish both within the school and local community. It will feature contributions from relevant Irish Language organisations and will provide a summary of relevant opportunities to promote fluency and popularisation of the language so that IM pupils access an optimum immersive experience.

MÚINTEOIR MONDAYS!

Would you like to learn a few words of Irish or extend your spoken Irish ability?

Perhaps you support pupils in Irish Medium Education and would like to converse with them and their teachers more fluently!

Perhaps you just want to gain a few daily greetings and have a chat!

Well why not join our 'Múinteoir Mondays' series at 1.00pm on the dates below?

We will run 12 short workshops (approx. 20 minutes each) with an emphasis on fun and 'foghlaim' (*learning*) beginning in January 2023.

Ceacht 1 16/1/2023 Beannachtaí agus Frásaí Comhráite Basic greetings & Conversational Phrases	Ceacht 2 30/1/2023 Is mise.... Introducing yourself	Ceacht 3 13/2/2023 Ar an ghuthán 'On the phone'	Ceacht 4 27/2/2023 An Timpeallacht Scoile The School Environment
Ceacht 5 13/3/2023 Bia agus Deochanna Food and Drink	Ceacht 6 27/3/2023 Ins an bhialann In the canteen	Ceacht 7 3/4/2023 Cuntas leat Count away - Numbers	Ceacht 8 17/4/2023 Dathanna Dathúla Colours
Ceacht 9 8/5/2023 Ar an bhealach On the way - useful phrases for travelling by bus, train or taxi	Ceacht 10 22/5/2023 Ar obair At work - jobs and roles in school life and beyond	Ceacht 11 12/6/2023 Spórt agus Spraoi Sports and past-times	Ceacht 12 26/6/2023 Glór an Dalta The pupil voice - celebration of learning and awarding of certificates

Just click on the link to register!

[EA Irish Language Classes - Múinteoir Mondays](#)

Bígí Linn!!

Aguisín 7: Acmhainn shamplach ón Mhol Gaeloideachais

Aonad 1
Ceachtanna 1-10

Ceacht 1 An Clásal Choibhneasta 1 Díceall anseo don fhíseán. Tráth na gCeisteanna	Ceacht 2 An Clásal Choibhneasta 2 Díceall anseo don fhíseán. Tráth na gCeisteanna	Ceacht 3 An Clásal Choibhneasta 3 Díceall anseo don fhíseán. Tráth na gCeisteanna
Ceacht 4 An Modh Foshuiteach Díceall anseo don fhíseán. Tráth na gCeisteanna	Ceacht 5 An Réamhfhocal 'ag' le Réamhfhocal eile Díceall anseo don fhíseán. Tráth na gCeisteanna	Ceacht 6 An Réimír 'in-' Díceall anseo don fhíseán. Tráth na gCeisteanna
Ceacht 7 Beal Díceall anseo don fhíseán. Tráth na gCeisteanna	Ceacht 8 Beim sa Ghaeilge Díceall anseo don fhíseán. Tráth na gCeisteanna	Ceacht 9 Briathra Gluaiseachta Díceall anseo don fhíseán. Tráth na gCeisteanna
Ceacht 10 Cos Díceall anseo don fhíseán. Tráth na gCeisteanna		

COMHGHAIRDEAS!
Aonad 1 - TEASTAS
Nuair a éiríonn leat Aonad 1 a dhéanamh, tá teastas bainte amach agat!
Díceall anseo don fhíseán

Aguisín 7:

Scileanna teanga do chleachtóirí tumoideachais: Foirm féinmheasúnaithe

- Léigh na ráitis thíos agus cuir tic sna boscaí is fearr a léiríonn do staid maidir leis na réimsí éagsúla seo.
- Bí ionraic mar cuideoidh sé seo leat d'oiliúint teanga féin a phleanáil.
- Cé go mb'fhéidir nach síleann tú go mbaineann an scil seo le do phost féin, déan é a mheas cibé.

Scil	Ráiteas	Níl mé cinnte. Ba ghá é seo a mheas	Níl an scil seo agam, nó ní thuigim cad atá i gceist	Tá tuilleadh oiliúna de dhíth orm	Ní mheasaim go bhfuil oiliúint de dhíth orm
Cluastuiscint	Tuigim ach an chineál teanga labhartha ó na canúintí éagsúla, neamhfhoirmiúil agus foirmiúil.				
	Is féidir liom ciall a bhaint as sleachta labhartha agus achoimre a thabhairt orthu ó bhéal agus i scríbhinn.				
	Is féidir liom leideanna comhthéacsúla, gramadaí agus léacsacha a thabhairt faoi deara nuair a bhíonn duine ag caint.				
	Is féidir liom meancóga a aithint, a mhíniú agus a cheartú i gcaint daoine eile.				
Léamhthuiscint	Tuigim ach an chineál teanga labhartha ó na canúintí éagsúla, teanga neamhfhoirmiúil, teanga foirmiúil, teanga thraidisiúnta agus teanga chomhaimseartha.				

Scil	Ráiteas	Níl mé cinnte. Ba ghá é seo a mheas	Níl an scil seo agam, nó ní thuigim cad atá i gceist	Tá tuilleadh oiliúna de dhíth orm	Ní mheasaim go bhfuil oiliúint de dhíth orm
	Is féidir liom sleachta a léamh os ard; sleachta ó na canúintí éagsúla, teanga neamhfhoirmiúil, teanga fhoirmiúil, teanga thraidisiúnta agus teanga chomhaimseartha.				
	Is féidir liom ciall a bhaint as sleachta casta próis gan deacracht.				
	Is féidir liom meancóga a aithint, a mhíniú agus a cheartú i scríobh daoine eile.				
Caint	Is féidir liom córas fuaimnithe na Gaeilge a láimhseáil agus na difríochtaí a aithint idir córais fuaimnithe na Gaeilge agus an Bhéarla.				
	Tá tuiscint agam ar iontonú nádúrtha na Gaeilge agus an dóigh ar féidir sin a úsáid le cumarsáid éifeachtach a chruthú.				
	Is féidir liom caint shoiléir líofa a bhfuil struchtúr loighciúil aici a chruthú ar an toirt.				
	Is féidir liom labhairt go cruinn gan meancóga a dhéanamh.				

Scil	Ráiteas	Níl mé cinnte. Ba ghá é seo a mheas	Níl an scil seo agam, nó ní thuigim cad atá i gceist	Tá tuilleadh oiliúna de dhíth orm	Ní mheasaim go bhfuil oiliúint de dhíth orm
	Is féidir liom stíl agus ton mo chuid cainte a athrú ag brath ar an chomhthéacs agus ar an éisteoir. Tá ábhair a mhíniú ar bhealach intuigthe san áireamh leis seo.				
	Is féidir liom labhairt agus díospóireacht a dhéanamh faoi ábhar ar bith a bhfuil mé eolach air, go háirithe ábhair ghairmiúla nó acadúla.				
	Is féidir liom sciorradh teanga i mo chuid cainte féin a cheartú gan deacracht.				
Scríobh	Is féidir liom téacs cruinn soiléir a bhfuil struchtúr loighciúil leis a chruthú.				
	Is féidir liom scríobh go cruinn gan meancóga a dhéanamh.				
	Is féidir liom stíl agus ton mo chuid scríbhneoireachta a athrú ag brath ar an chomhthéacs agus ar an éisteoir. Tá ábhair a mhíniú ar bhealach intuigthe san áireamh leis seo.				
	Is féidir liom scríobh faoi ábhar ar bith a bhfuil mé eolach air, go háirithe ábhair ghairmiúla nó acadúla.				

Scil	Ráiteas	Níl mé cinnte. Ba ghá é seo a mheas	Níl an scil seo agam, nó ní thuigim cad atá i gceist	Tá tuilleadh oiliúna de dhíth orm	Ní mheasaim go bhfuil oiliúint de dhíth orm
	Is féidir liom comhráite a leanúint agus mé ag scríobh (m.sh., treoracha stíle, úsáid na dtagairtí, úsáid an Chaighdeáin Oifigiúil).				
Saibhreas teanga	Tá nathanna cainte agus seanfhocail ar eolas agam agus tuigim iad, agus tá eolas pragmatach agam ar an dóigh lena n-úsáid.				
	Tá stór focal fairsing agam do na comhthéacsanna ina mbím, ar obair agus taobh amuigh den obair.				
	Is féidir liom na ráitis a dhéanamh ar bhealaí difriúla ar mhaithe le tuiscint agus teagasc.				
	Ní bhíonn orm a bheith ag aistriú focal ar fhocal ón Bhéarla.				
	Éiríonn liom gan a bheith ag bogadh idir an dá theanga, go háirithe i dtaca le húsáid na marcóirí dioscúrsa (m.sh., <i>like, but, so</i> srl.)				
Eolas ar teanga	Tuigim téarmaíocht na gramadaí agus is feidir liom í a úsáid le cur síos a dhéanamh ar an teanga.				
	Tuigim comhréir (struchtúr) na habairte Gaeilge agus is féidir liom cur síos a dhéanamh uirthi.				

Scil	Ráiteas	Níl mé cinnte. Ba ghá é seo a mheas	Níl an scil seo agam, nó ní thuigim cad atá i gceist	Tá tuilleadh oiliúna de dhíth orm	Ní mheasaim go bhfuil oiliúint de dhíth orm
	Tuigim na difríochtaí móra idir struchtúr an Bhéarla agus Struchtúr na Gaeilge agus is féidir liom iad a mhíniú.				
	Tuigim deilbhíocht (athruithe ag tús nó ag deireadh an fhocail) agus is féidir liom na cásanna ina dtarlaíonn siad a mhíniú.				
	Tuigim na difríochtaí móra idir comhréir agus deilbhíocht na gcanúintí éagsúla, an Caighdeán Oifigiúil san áireamh.				
	Tugaim aird ar athruithe teanga agus na leaganacha nua teanga atá ag teach chun cinn.				
	Is féidir liom na mórfhoinsí tagartha teanga a thuiscint (clóite agus ar líne) agus is féidir liom faisnéis ar leith a aimsiú iontu.				
Eolas Gairmiúil	Is féidir liom achoimre a dhéanamh agus míniú a thabhairt ar eolas casta ó theanga amháin go teanga eile, ó bhéal agus sa scríbhinn.				
	Is féidir liom aistriúchán cruinn beacht a dhéanamh idir an dá theanga.				
	Is féidir liom téacs a chur in eagar de réir gnásanna ar leith.				

Scil	Ráiteas	Níl mé cinnte. Ba ghá é seo a mheas	Níl an scil seo agam, nó ní thuigim cad atá i gceist	Tá tuilleadh oiliúna de dhíth orm	Ní mheasaim go bhfuil oiliúint de dhíth orm
	Is féidir liom aschur teanga cruthaitheach a chur le chéile (m.sh., físeáin, póstaer, cuir i lathair) atá cruinn, tarraingteach agus intuigthe.				
	Is féidir liom aiseolas éifeachtach teanga a thabhairt agus daoine a threorú chuig acmhainní tacaíochta.				
	Is féidir liom ceistanna teanga a fhreagairt, míniúcháin shoiléire agus samplaí ábhartha sothuigthe a thabhairt.				
	Tá eolas agam ar na straitéisí is éifeachtaí le heochairscileanna teanga atá ag daoine eile a fhorbairt.				
	Is féidir liom na deacrachtaí teanga atá ag daoine eile a thabhairt faoi deara.				
	Is féidir liom idirghabháil a dhéanamh nuair a thugaim deacracht teanga faoi deara ag daoine eile.				
	Is féidir liom meascán de cheachtanna feabhsaithe teanga a chruthú agus iad a chur isteach i gceachtanna nach bhfuil teangadhírthe.				
	Tuigim na cineálacha éagsúla foghlaimeoirí agus na straitéisí is fearr lena spreagadh.				

Scil	Ráiteas	Níl mé cinnte. Ba ghá é seo a mheas	Níl an scil seo agam, nó ní thuigim cad atá i gceist	Tá tuilleadh oiliúna de dhíth orm	Ní mheasaim go bhfuil oiliúint de dhíth orm
	Is féidir liom an dul chun cinn a dhéanann daoine eile a mheas go héifeachtach.				
	Tuigim na straitéisí le leibhéil éagsúla cumais a láimhseáil sa rang.				
	Coinním suas le forbairtí in oideolaíocht teanga, Foghlaim Ríomhchuidithe Teangacha san áireamh.				
	Tuigim teoiric an tsealbhaithe teanga agus an dóigh a mbaineann sé leis an chomhthéacs tumoideachais.				
	Tuigim na buntáistí a bhaineann le dátheangachas agus na straitéisí le déileáil leis an dá theanga.				
	Is féidir liom aschur teanga a spreagadh agus muinín teanga a chothú i measc daoine.				
	Coinním súil amach do dheiseanna le cleachtais teanga a phlé le comhghleacaithe.				

Aguisín 9

Measúnuithe Tagarmharcáilte CTE do chleachtóirí Gaeloideachais

Critéir agus modhanna measúnaithe

A2 (Réamh-idirmheánach)

Scil	Critéar	Foirm mheasúnaithe	Modh measúnaithe
Éisteacht	Tuigim na frásaí agus na focail is minice a úsáidtear agus a bhaineann leis na réimsí is mó a bhfuil dlúthbhaint acu le mo shaol féin (mar shampla, eolas an-bhunúsach fúm féin agus faoin teaghlach, siopadóireacht, ceantar áitiúil, fostaíocht). Faighim príomhphointe an scéil i dteachtaireachtaí agus i bhfógraí atá gairid, soiléir, simplí.	Uathcheartaithe ar líne	<ul style="list-style-type: none"> • Cuir isteach an focal ceart • Roghnaigh an freagra ceart
Léamh	Is féidir liom téacsanna simplí an-ghearra a léamh. Is féidir liom eolas a aimsiú i ngnáthábhair ar nós fógrán, réamheolairí, cláir bhia agus cláir ama má tá a fhios agam gur dócha go mbeidh an t-eolas le fáil iontu. Tuigim litreacha pearsanta freisin, más litreacha gearra simplí iad.	Uathcheartaithe ar líne	<ul style="list-style-type: none"> • Roghnaigh an freagra ceart • Aimsigh an t-aistriúchán
		Treoraithe ag measúnóir	<ul style="list-style-type: none"> • Léigh ról-imirt
Idir-ghníomhaíocht labhartha	Is féidir liom cumarsáid a dhéanamh agus mé i mbun gnáth-thascanna simplí agus eolas a mhalartú i dtaobh ábhar agus gníomhaíochtaí a bhfuil taithí agam orthu. Is féidir liom déileáil le comhráite sóisialta nach maireann ach seal an-ghearr, cé nach gnách go dtuigim féin go leor chun an comhrá a choinneáil ar siúl.	Treoraithe ag measúnóir	<ul style="list-style-type: none"> • Comhrá bunúsach fá dtaobh díom féin, de mo theaghlach agus de mo phost ar scoil. • Aistrigh orduithe simplí do na daltaí go Gaeilge.
Ginchumas labhartha	Is féidir liom sraith frásaí agus abairtí a úsáid chun cur síos go simplí ar mo theaghlach agus ar dhaoine eile, ar dhálaí beatha, ar an oideachas a fuair mé, ar an bpost atá agam anois nó ar an bpost deireanach a bhí agam.		
Scríobh		Uathcheartaithe ar líne	<ul style="list-style-type: none"> • Cuir isteach an fhoirm cheart ghramádaí.

	Is féidir liom nótaí agus teachtaireachtaí gearra simplí a scríobh. Is féidir liom litir phearsanta an-simplí a scríobh, cuir i gcás ag gabháil buíochais le duine as rud éigin	Treoraithe ag measúnóir	<ul style="list-style-type: none"> • Scríobh paragraf • Aistrigh abairtí
--	---	-------------------------	--

B2 (Ard-idirmheánach)

Scil	Critéar	Foirm mheasúnaithe	Modh measúnaithe
Éisteacht	Tuigim cainteanna agus léachtaí fada agus is féidir liom fiú amháin argóintí casta a leanúint ar ábhair a bhfuil taithí éigin agam orthu. Tuigim mórchuid na gclár nuachta agus cúrsaí reatha a fheicim ar an teilifís. Tuigim mórchuid na scannán a fheicim nuair is canúint chaighdeánach a labhraítear iontu.	Uathcheartaithe ar líne	<ul style="list-style-type: none"> • Críochnaigh an abairt • Roghnaigh an freagra ceart • Aimsigh an téarmaíocht
Léamh	Is féidir liom ailt agus tuairiscí a léamh ina gcuirtear síos a fhadhbanna na linn agus ina gcuireann scríbhneoirí dearcadh nó tuairimí ar leith in iúl. Tuigim an próis liteartha comhaimseartha freisin.	Uathcheartaithe ar líne	<ul style="list-style-type: none"> • Roghnaigh an choimre cheart • Ráitis fhíora agus bhréagacha • Aimsigh an t-aistriúchán
		Treoraithe ag measúnóir	<ul style="list-style-type: none"> • Tabhair achoimre i do chuid focal féin
Idir-ghníomhaíocht labhartha	Bíonn mo chuid cainte sách líofa agus sách spontáineach chun gur féidir liom idirghníomhú le cainteoirí dúchais go rialta. Is féidir liom a bheith rannpháirteach i bplé ar bith ar ábhair a bhfuil agam orthu agus is féidir liom mo thuairimí féin a mhíniú agus a chosaint.	Treoraithe ag measúnóir	<ul style="list-style-type: none"> • Cruthaigh ról-imirt • Bí ag comhrá faoi ról agus freagrachtaí poist • Tabhair comhchiallach • Aistrigh abairtí a bhaineann le scoil go Gaeilge
Ginchumas labhartha	Is féidir liom mionchuntais shoiléire a thabhairt ar raon leathan ábhar a bhaineann le mo réimse spéise féin. Is féidir liom mo dhearcadh ar ábhar éigin atá i mbéal na ndaoine a mhíniú agus na buntáistí is míbhuntáistí a bhainfeadh le roghanna eile a áireamh.		

Scríobh	Is féidir liom téacsanna soiléire mionsonracha a scríobh ar raon leathan ábhar ar spéis liom iad. Is féidir liom aiste nó tuairisc a scríobh chun eolas a sheachadadh nó chun cúiseanna a sholáthar i bhfabhar nó i gcoinne dearcadh áirithe. Is féidir liom litreacha a scríobh a léiríonn cén tionchar pearsanta a imríonn eachtraí agus eispéiris áirithe orm.	Uathcheartaithe ar líne	<ul style="list-style-type: none"> • Aimsigh agus ceartaigh an mheancóg
		Treoraithe ag measúnóir	<ul style="list-style-type: none"> • Ríomhphost • Déan cuir síos ar an phictiúr • Aistrigh abairtí

C2 (Inniúil)

Scil	Critéar	Foirm mheasúnaithe	Modh measúnaithe
Éisteacht	Ní bhíonn aon deacracht agam aon ghné den teanga labhartha a thuiscint, idir chaint bheo agus chaint chraolta, fiú amháin nuair a labhraítear ar an luas is dual don chainteoir dúchais, fad is a bhíonn deis agam dul i dtaithe ar an mblas cainte.	Uathcheartaithe ar líne	<ul style="list-style-type: none"> • Aimsigh faisnéis intuigthe agus sainráite. • Tras-scríobh
Léamh	Is féidir liom beagnach gach gné den teanga scríofa a léamh gan stró, fiú amháin téacsanna teibí agus téacsanna a bhfuil struchtúr nó friotal casta ag baint leo, cuir i gcás, lámhleabhair, ailt i dtaobh sainábhair agus saothair liteartha.	Uathcheartaithe ar líne	<ul style="list-style-type: none"> • Ciall a bhaint as dearcthaí • Aimsigh na falláis loighciúla • Tabhair an téarma bunaithe ar an mhíniú
		Treoraithe ag measúnóir	<ul style="list-style-type: none"> • Tabhair achoimre i do chuid focal féin
Idir-ghníomhaíocht labhartha	Is furasta dom páirt a ghlacadh i gcomhrá nó i bplé ar bith agus tá eolas maith agam ar chora cainte agus ar ghnáthleaganacha cainte. Is féidir liom mé féin a chur in iúl go líofa agus bríonna caolchúiseacha a chur i bhfriotal go beacht. Más amhlaidh a bhíonn fhadhb agam, is féidir liom bealach timpeall uirthi a aimsiú chomh héasca sin agus nach léir do dhaoine go raibh aon fhadhb riamh agam.	Treoraithe ag measúnóir	<ul style="list-style-type: none"> • Teagasc pointe gramadaí. • Déan díospóireacht le dalta (ról-imirt) • Abair rud éigin ar bhealach difriúil • Simpligh agus tabhair achoimre

Ginchumas labhartha	Is féidir liom cuntas a thabhairt nó argóint a dhéanamh go soiléir saoráideach i stíl a oireann don chomhthéacs agus mo chuid cainte a struchtúró go héifeachtach loighciúil ar shlí a chabhraíonn le daoine a bheadh ag éisteacht liom pointí tábhachtacha a thabhairt faoi deara agus cuimhneamh orthu.		
Scríobh	Is féidir liom téacs soiléir soléite a scríobh i stíl oiriúnach. Is féidir liom litreacha, tuairiscí nó ailt a scríobh ar ábhair chasta agus an téacs a struchtúró go héifeachtach loighciúil ar shlí a chabhraíonn le daoine a bheadh á léamh pointí tábhachtacha a thabhairt faoi deara agus cuimhneamh orthu. Is féidir liom achoimrí agus léirmheasanna a scríobh ar shaothair ghairmiúla agus liteartha.	Uathcheartaithe ar líne	<ul style="list-style-type: none"> • Aimsigh, ceartaigh agus mínigh meancóga
		Treoraithe ag measúnóir	<ul style="list-style-type: none"> • Scríobh sraith treoracha • Aistrigh sliocht • Déan cur síos ar eachtra

Aguisín 10

Cúrsaí saincheaptha do chleachtóirí Gaeloideachais

Cúrsaí creidiúnaithe ollscoile vs gearrchúrsaí

Cúrsaí creidiúnaithe ollscoile

Buntáistí	Míbhuntáistí
Tagarmharcáilte sa Chreat Náisiúnta Cáilíochtaí.	Tá cáilíochtaí ollscoile costasach do na cleachtóirí/don scoil.
Modhnóireacht inmheánach agus maoirseacht sheachtrach.	Ní mór cúrsaí a thagarmharcáil ag leibhéal áirithe ar an Chreat, mar sin de, bheadh sé doiligh measc agus meaitseáil a dhéanamh.
Mionchúrsaí ina bhfuil cuid mhór ábhair.	Bhainfí cáilíochtaí (m.sh., teastas, dioplóma) amach i ndiaidh méid áirithe modúl.
Úsáid chóras, acmhainní agus phobal na hOllscoile, agus fáil ar réimse sainmhúinteoirí.	Ba leis an Institiúid na cúrsaí.
Is féidir le córais Ollscoile cúrsaí a reáchtáil agus a riar ar líne.	Níl sé furasta iad a uasdátú.
Aiseolas ó shainteagascóirí	
Tá gradam ag baint leis na cáilíochtaí taobh amuigh den earnáil.	

Gearrchúrsaí lena mbaineann creidiúnú neamhoifigiúil

Buntáistí	Míbhuntáistí
Tá níos mó solúbthachta iontu maidir le cúrsaí a roghnú de réir riachtanas.	Acmhainní teoranta agus dearmad teagascóirí agus ionchur.
Costas íseal.	Caidreamh teoranta le pobal foghlama.
Is féidir iad a shocrú ag leibhéal éagsúla.	Ní aithneofar an creidiúnú taobh amuigh den earnáil.
Is féidir iad a bhrandáil ar cibé modh is cuí a mheastar.	Costas breise a bhaineann le cúrsaí a reáchtáil.
Rogha d'ardáin.	Easpa téagair san ábhar.

Moladh

Céim 1: Reáchtáil ar bhonn píolótach i gnuasaigh de scoileanna (Creidiúnú neamhoifigiúil)

Beidh dhá sheisiún a mhaireann dhá uair an chloig in achan chúrsa.

Cúrsa 1: Gramadach a thuiscint agus a theagasc

Cúrsa 2: Saibhreas agus cruinneas teanga don tseomra ranga

Cúrsa 3: FCÁT i suíomhanna Gaeloideachais

Céim 2: Teastas larchéime/Diplóma larchéime/MA sa chleachtadh Gaeloideachais (cúrsa creidiúnaithe)

(Cúrsa cumaisc ina bhfuil modúil neamhspleácha FGL)

Bliain	Modúl	Pointí creidiúna	Cáilíocht
1 - seimeastar 1	Cruinneas agus teagasc 1	30	
1 - seimeastar 2	Cruinneas agus teagasc 2	30	Teastas larchéime (60 pointe)
2 - seimeastar 1	An Ghaeilge sa tseomra ranga	30	
2 - seimeastar 2	FCÁT	30	Diplóma larchéime (120 pointe)
3 - seimeastar 1/2	Tráchtas	60	MA (180 pointe)

Céim 3: Gearrchúrsaí (creidiúnú neamhoifigiúil)

Aisioncrónach ar líne (Mol oiliúna Gaeloideachais)

nó

Sioncrónach ar an láthair

(Ní liosta iomlán é seo)

Gramadach a thuiscint agus a theagasc

Teideal	Cur síos
What is grammar and why do I need it?	Achoimre ar théarmaí gramadaí agus cur síos ar struchtúir bhunúsacha abairtí
Which tense and why 1?	Athbhreithniú ar na haimsirí agus an dóigh chun iad a mhíniú
Which tense and why 2?	Athbhreithniú ar na haimsirí agus an dóigh chun iad a mhíniú
On the case 1	Athbhreithniú ar na tuisil agus an dóigh chun iad a mhíniú
On the case 2	Athbhreithniú ar na tuisil agus an dóigh chun iad a mhíniú
It's hard to describe 1	Aidiachtaí agus dobhriathra a úsáid
It's hard to describe 2	Aidiachtaí agus dobhriathra a úsáid
That's quite the preposition	Tábhacht an réamhfocail sa Ghaeilge a thuiscint.
To be or not to be- that is the copula?	An difear idir 'is' agus 'bí' a thuiscint
I've got your number 1	Míniúchán ar rialacha caighdeánacha maidir le huimhreacha
I've got your number 2	Míniúchán ar rialacha caighdeánacha maidir le huimhreacha
What the 'h'?	Míniúchán ar cad chuige agus cá huair le séimhiú a úsáid.
My mistake 1	Na meancóga is coitianta sa Ghaeilge a cheartú agus a mhíniú.
My mistake 2	Na meancóga is coitianta sa Ghaeilge a cheartú agus a mhíniú.

Gaeilge Labhartha

Teideal	Cur síos
What's the word 1?	Stór focal faoi choinne shaol na scoile
What's the word 2?	Stór focal faoi choinne shaol na scoile
You don't say... 1?	Abairtí coitianta ar doiligh iad a aistriú.
You don't say... 2?	Abairtí coitianta ar doiligh iad a aistriú.
That's not Irish 1	Lomaistriúcháin choitianta le seachaint
	Lomaistriúcháin choitianta le seachaint

Gaeilge chanúnach agus chaighdeánach

Teideal	Cur síos
But we say 1?	Difríochtaí canúna agus fuaimeanna traidisiúnta na Gaeilge
But we say 2?	Difríochtaí canúna agus fuaimeanna traidisiúnta na Gaeilge
Raising the standard	Difríochtaí idir canúint agus caighdeán

FCÁT, Sealbhú teanga agus úsáid teanga a chur chun cinn

Teideal	Cur síos
I know, you know 1	Buntreoir ar mhodhanna teagaisc teanga
I know, you know 2	Buntreoir ar mhodhanna teagaisc teanga
The best made plans 1	An dóigh le FCÁT a úsáid sa tseomra ranga
The best made plans 2	An dóigh le FCÁT a úsáid sa tseomra ranga
Let's test it	Forbairt teanga a mheas
Let's test it	Forbairt teanga a mheas
Just pick it 1	An dóigh a dtarlaíonn sealbhú teanga
Just pick it 2	An dóigh le sealbhú teanga a éascú
It's better to try and fail than fail to try 1	Úsáid na teanga a chur chun cinn agus muinín a chothú
It's better to try and fail than fail to try 1	Úsáid na teanga a chur chun cinn agus muinín a chothú
The computer says...	Foghlaim ríomhchuidithe teangacha